

ŞEHİR PLANCILARI ODASI
İSTANBUL ŞUBESİ
Panel:
AB SÜRECİNDE
“HİZMETLERİN SERBEST DOLAŞIMI”
ve
ŞEHİR PLANCILARININ GELECEĞİ
25 Haziran 2005
---- & ----

SUNUCU- Öncelikle “hoş geldiniz” diyorum.

“AB Sürecinde Hizmetlerin Serbest Dolaşımı ve Şehir Plancılarının Geleceği” konulu panelimizin açış konuşmalarını yapmak üzere ilk önce İstanbul Şube Başkanımız Sayın Ahmet Turgut’u davet ediyorum; buyurun.

AHMET TURGUT (Şehir Plancıları Odası İstanbul Şube Başkanı)- Sayın hocalarım, sayın konuklar, değerli meslektaşlarım; “Avrupa Birliği Sürecinde Hizmetlerin Serbest Dolaşımı ve Şehir Plancılarının Geleceği” konulu toplantımıza hoş geldiniz, şeref verdiniz.

Bugünkü toplantıyla mesleki alanımız ve meslektaşlarımızın geleceğini etkileyecek Hizmet Ticareti Genel Antlaşması GATS, Avrupa Birliği sürecinde ortaya konulan uyum yasaları ve bu kapsamda Avrupa Birliği Genel Sekreterliğince hazırlanan mesleki tanımları ve faaliyetler alanlarını belirleyen yasa tasarısı hazırlıkları ve en son olarak Türk Mimar Mühendis Odaları Birliği tarafından hazırlanarak değerlendirilmek üzere Odalara gönderilen yetkili Mühendis Mimar ve Şehir Plancılarının Belirlenmesi ve Belgelendirilmesine İlişkin Kanun Tasarısını ele alarak söz konusu uluslararası antlaşmaların uyum yasalarının ve yasa tasarılarının şehir planlama mesleğine etkilerini değerlendireceğiz.

Kuşkusuz gelişen bu süreç mesleğimizin uygulama alanlarını doğrudan etkileyecektir. Şehir Plancıları Odası olarak; meslektaşlarımızın bu süreçten olumsuz etkilenmemesi ve her koşula hazırlıklı olması için çaba içersindeyiz. Şehir plancıları Odasının bu değişim sürecinde yasa çalışmalarını iyi izlemesi ve müdahalelerde bulunulması meslektaşlarımızın donanımlarının artırılmasını sağlayacak

oluşumlarının gerçekleştirilmesi gelişmelerin şehir ve bölge planlama eğitimine etkilerinin şehir ve bölge planlama bölümlerimizle işbirliği içerisinde süreklilik arz eden oluşumlarla değerlendirilmesi görev ve sorumluluğu içinde olacaktır.

Ayrıca, Şehir Plancıları Camiası bu süreçte oluşan mevzuat kargaşası içerisinde bazı mesleki gurupların fırsatçılık yaparak mesleki hak ve yetkilerimizi gasp etmeye çalışan oluşumlarına ve eylemlerine her platformda engel olacak duyarlılık, birikim ve kararlılık içinde olacaktır.

Bugünkü toplantımızın başarılı geçmesini diler, panel organizasyonda görev alan hocalarıma ve meslektaşlarıma ve değerli konuşmacılar teşekkürlerimi sunar, hepinizi saygı ve sevgi ile selamlarım. (Alkışlar)

SUNUCU- Genel Başkanımız Sayın Erhan Demirdizen’i davet ediyorum.

Buyurun efendim.

ERHAN DEMİRDİZEN (Şehir Plancıları Odası Genel Başkanı)- Hepinize “hoş geldiniz” diyoruz. Maalesef, sabah onu konuşuyorduk, kendi mesleki geleceğimizi tartıştığımız bir toplantıyı “keşke biraz daha kalabalık yapabilseydik, ama bu da bizim bir başka gerçeğimiz demek ki. Demek ki bu takım, bu tip tartışmalar bize biraz soyut geliyor. Onu düşünmeye başladım ben yavaş yavaş belki daha somut, plancıların günlük hayatlarını daha ilgilendiren kavramlar üzerinde mi konuşmaya geçsek, yani bu geçişleri biraz daha somut mu kursak? Yani mesela Avrupa Birliği sürecinde Hizmetlerin Serbest Dolaşımıyla Kamu İhale Yasası arasındaki birebir ilişkileri biraz daha net mi anlatsak plancılara?” diye düşünmeye başladım. Tabii bizim açımızdan hizmetlerin serbest dolaşımı, mesleki yeterlilik konularıyla iç içe geçmiş vaziyette ve de bizim Meslek Odası, bizim meslek topluluğu bu konularda bugüne kadar uluslararası alandan gelen dış dünyadan gelen etkileri hiç tartışmamış durumda. Bugünkü toplantı ihtiyacı, aslında biraz oradan çıktı. Biz mesleki yeterliliği yetkinliği, bugüne kadar biraz Bayındırlık Bakanlığının çerçevesinde bir yerden görmeye alıştık. İşte Müellif Yönetmeliğinde tanımlanan bir yeterlilik grupları var. Plancının belirli iş tanımları içerisindeki, hizmet tanımları içerisindeki yeterlilikleri tarif ediliyor. Onunla da Plancılar olarak bugüne kadar çatıştık doğrusu yeterince de uzlaşamadık orayla da, ama hep onun içerisinde kaldık bir şekilde. Yani

biraz buradan bir çıkış yolunu aramamız gerekiyor, ama tabii bunu yaparken, uluslararası dünyanın önümüze koyduğu metinler bize ne kadar rehber oluyor? Meslek topluluğu olarak bugünkü toplantıdan biraz onu bekliyoruz, bu soruların cevabını aramak istiyoruz. Oda olarak bütün bu mesleki yeterliliğin yahut planlamada yeterliliğin, planlama hizmetlerinde ve plancının yeterliliğinin dönüşmesi karşısında Meslek Odası olarak ne tip dönüşümler yaşayacağız, ne tip yeniden yapılanmalar yaşayacağız? Oda içersinde bütün bunları konuşmak istiyoruz.

Zira Odanın bugünkü tanımlanışı bulunduğu yer biraz geriye ilişkin, biraz kafalarımız karışık görünüyor. Meslek Odasını, zaman zaman işte birtakım gönüllü insanların bir araya gelip çekip çevirdiği, yönettiği bir sivil toplum kuruluşu gibi gören meslektaşlarımızda var. Buna karşılık biraz daha kendisinin dışında daha bir kamu otoritesinin bir parçası gibi gören, yönetmelikler çıkararak bunları kesin kurallarla yöneten bir yer olarak görmeye çalışanlar da var. Tabii bütün bunların içersinde Odaya ilişkin fikirlerimiz -biraz karışık aslında bütün bunlar, bunlarla ilişkili- yani "Oda bütün bugünkü tartışacağımız konuların içersinde nasıl bir rol üstleniyor, aslında bugüne kadar nasıl bir rol üstlendi, bundan sonra nasıl bir dönüşüm yaşayabilir?" konuları bizim açımızdan bugün çok önem verdiğimiz konular diye düşünüyoruz. Tabii bizim yeterlilikle ilgili tartışmaya başladığımız andan itibaren karşımıza ciddi biçimde üniversitelerdeki Şehir ve Bölge Planlama Eğitimleri çıkıyor kaçınılmaz olarak, şehir ve bölge planlama eğitimleri konusunda Odanın dolayısıyla mezunların, Şehir planlama mezunlarının, şehir plancılarının gidererek çok daha fazla müdahil olmaya başladıkları bir dönemi yaşıyoruz.

Bütün bu tartışmaları, bütün bu konu başlıklarını nereye doğru gidiyor bugün hep birlikte galiba göreceğiz. Şunu söylemek istiyorum: Şehir Planlama hizmetleriyle ilgili olarak Türkiye'de tecrübeye çok fazla sapsanıp kalmış bulunuyoruz. Yani mesleki yeterliliğimizi tanımlarken, ne diğer kurumlar ne de biz tecrübenin ötesinde bir kritere ulaşamıyoruz şu ana kadar. Yani benzer iş tanımları Kamu İhale Yasasının getirdiği benzer iş tanımları yahut Bakanlığın Yönetmeliğiyle getirdiği kademelenmeler, bütün bunlar aslında tecrübeye götürüyor bizi. Diploma ve uzmanlık konularının biraz daha geri planda kaldığı bir alanda faaliyet gösteriyoruz. Belki öğleden sonra bütün bunlara daha detaylı gireceğimiz için, ben şimdilik bu kadar söylemek istiyorum.

Beklentilerimiz biraz buralarda; Oda olarak onu anlatmaya çalışmak istiyorum. Biraz buralarda yeni açılımlar yapmaya ihtiyacımız var. Belki Odanın son yıllardaki en önemli toplantılarından birini yapıyoruz. O açıdan önümüzdeki yıllara en fazla etkisi olacak, en fazla başucumuzda bulunduracağımız yayınlardan birini bekli de bu toplantıdan sonra elde etmiş olacağız. O yüzden ben bu toplantıya katılan bütün katılımcılara, konuşmacılara, dinleyicilere, tartışmalara katılacak olan bütün meslektaşlarımıza Oda adına çok teşekkürlerimi sunmak istiyorum ve de toplantıyı organize eden başta Hülya Yakar Hocamız olmak üzere, Levent Bey, Ferhan Hanım, Şencan Hanıma teşekkürlerimizi sunuyoruz, hepinize de “hoş geldiniz” diyoruz.

SUNUCU- “AB Uyum Çalışmaları Kapsamında Hizmet Ticareti-Hizmetlerin Serbest Dolaşımı ve Şehir Planlama Mesleğindeki Yüksek Etkileri” konusunda Birinci Oturumumuzun Genel Başkanı Levent Yazar”ı davet ediyorum.

OTURUM BAŞKANI LEVENT YARAR- Herkese günaydın. Katılımlarınızdan dolayı teşekkürlerimi sunarım. Avrupa Birliği Sürecinde Hizmetlerin Serbest Dolaşımı ve Şehir Plancılarının geleceği başlıklı panelimizin ilk oturumu AB Uyum çalışmaları kapsamında hizmet ticareti, hizmetlerin serbest dolaşımı ve şehir planlama mesleğine etkileri başlığını taşımaktadır. Bu oturumun planlanmasında Sayın Can Baydarol, Ebru Ölmez ve Murat Tahsin Yörüng davet edilmişti. Sanıyorum Can Bey mazereti nedeniyle katılamıyor. Bu nedenle toplantıya Ebru Hanım ve Murat Tahsin Beyle devam edeceğiz.

Bu panelde genel çerçeve olarak özellikle AB Uyum Çalışmaları kapsamında yapılan çalışmalar yasal düzenlemelerin çerçevesini ortaya koymaya gayret edeceğiz. Özellikle bu çalışma konuları emeğin serbest dolaşımı ve hizmetlerin serbest dolaşımı şeklinde ele alındığında, şehir planlama mesleğinin durumu ve buna yönelik uluslararası bağlamda yapılan çalışmalar, yasal düzenlemeler nelerdir onu ortaya koymaya çalışacağız.

Konuşmacılarımızdan Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Öğretim Üyesi Sayın Murat Tahsin Yörüng, bu konularda çalışıyor; ilk sözü ona vermek istiyorum.

Buyurun.

HASAN TAHSİN YÖRÜNG (Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Öğretim Üyesi)- Kişilerin serbest dolaşımının AB'de nasıl düzenlendiğini genel hatlarıyla açıklamaya çalışacağım. Kişilerin serbest dolaşımı bünyesinde üç özgürlüğü barındırmaktadır. Bunlar beş AB temel özgürlüğünün üçüdür. Bu kapsam dışında malların serbest dolaşımı vardır. Bu gerçekleşti, gümrük birliği çerçevesinde bu amaca ulaşıldı. AB hiçbir güçlük çıkarmadı, çünkü kendi lehineydi. İşçilerin ve hizmetlerin serbest dolaşımından önce bir de kapitalin serbest dolaşımını oda malların, kişilerin serbest dolaşımı gibi anlaşmalarda öngörülmüş bir konuydu, ama malların serbest dolaşımı onların lehineydi, bu bizim lehimizeydi onun için o da gerçekleşmedi.

Kişilerin serbest dolaşımına gelince, bunlardan işçilerin serbest dolaşımı tamamen bizim lehimize bir gelişme olur ve tabii ki gerçekleşmeyecektir. Onların lehine olsaydı, çoktan gerçekleşirdi. 86'da işçilerin dolaşımı tamamlanacakken, antlaşma hükmüdür 20 yıla yakın zamandır gasp edilmiştir, ne zaman gerçekleşeceği de belli değildir.

Hizmetlerin serbest dolaşımı ise, yine anlaşmalarda öngörülmüştür. Bizim lehimize olacağı şayet kesin değilse, gerçekleşme ihtimali vardır; aksi halde onun gerçekleşeceği de çok şüphelidir. 17 Aralık kararlarında hem işçilerin hem hizmetlerin serbest dolaşımının sürekli deregasyona tabi tutulacağı belirtilmiştir. Hiç gerçekleşmeyeceği anlamı bir ihtimal olarak çıkarılabilir. Ancak, üye olsak bile gerçekleşmeyebileceği anlamı çıkarılabilir. Bu tabii çok garip bir üyelik telakkisidir. Bizden başka hiç kimseye de reva görülmemiştir, ama Türkiye söz konusu olduğunda her şey birden farklı bir nitelik kazanmaktadır.

Kişilerin serbest dolaşımını işçilerin dolaşımından başlayarak arz etmeye çalışayım; İşçi kimdir? İlk akla gelen soru budur. İşçi sayılmazsanız, çünkü ilgili hükümlerden yararlanmazsınız. İşçi kavramı bir topluluk hukuku kavramı niteliğini haizdir. Belli bir ücret mukabili çalışan ve başkasına işverene bağlı olarak çalışan herkes işçidir. Part-time işler asgari ücretin altında ücret alınan işler hatta boğaz tokluğuna yapılan işler dahi ilgili kişilere işçi niteliği kazandırabilmektedir. Tabii bunun mesleğinde değerli üyeleriyle bir alakası yok. Bir girizgâh olarak bahsediyorum, çok geniş bir işçi kavramı benimsenmiştir. İşçilerin serbest dolaşımı üye ülke vatandaşlarına bir diğer üye ülkede ücret mukabili çalışma olanağı sağlar. Ücret

mukabili çalışan en yüksek eğitim seviyesine de sahip olsa, bu bağlamda işçi sıfatını haizdir. İşçi sıfatını haiz olan kişilerin, bu çerçevede sahip oldukları müteaddit haklar mevcuttur. Bunlardan birincisi, ilgili üye ülkeye serbestçe intikal etme hakkıdır. İş arama niyeti ciddi ise, hiçbir güçlüğü uğramadan örneğin İtalya'dan, Almanya'ya iş aramak için geçebilir ve altı aya kadar da bu amaçla orada kalabilir. Bir iş bulursa ne âlâ bulamazsa ya döner ya da niyetinin ciddiliği açıksa bir uzatma alabilir. İş bulunduğu takdirde oturma ve ailesiyle birlikte oturma hakkı otomatikman kendisine tanınır. Aile efradı, eşi belli yaşın altındaki çocukları ve bakıma muhtaç usuludur; yani üst soyu, ilgili devlet işçiye ve ailesine oturma izni vermekle yükümlüdür.

Bir başka sahip olduğu kısıtlı ölçüde sahip olduğu hak belli şartlarda iş bittikten sonrada o ülkede kalma hakkı ama bu kısıtlı bir kapsama sahiptir. Bütün bu haklara aynı şartlar -şartlar- çerçevesinde Türk vatandaşlarının da 1986'dan beri sahip olması gerekirken, hak gasp edilmiştir. Üyelik gerçekleştiği takdirde dahi bu gasp devam edebilir.

İşçilerin serbest dolaşımının birtakım istisnaları mevcuttur. Bu istisnalar hizmetlerin serbest dolaşımı için de varittir. Bunlar; kamu düzeni, kamu güvenliği, kamu sağlığı ve kamu hizmetleri olarak sıralanabilir. Kamu sağlığı tahmin edeceğimiz gibi, bulaşıcı hastalıkları tehlikeli hastalıkları salgına yol açabilecek hastalıkları akla getirir. Böyle bir durumda ilgili üye devlet, ülkesinde çalışan yabancı işçiye, toplum sağlığını korumak için sınır dışı edebilir ya da hiç almayabilir.

Bir başka istisna kamu düzeni istisnasıdır. Eğer ilgili kişi, kusurlu davranışlarıyla toplum için büyük rahatsızlık veren tehdit oluşturan bir durum yaratmışsa, ciddi bir suç işlemişse, sınır dışı edilebilir ya da hiç alınmayabilir; ancak bunun kusurlu bir davranıştan kaynaklanması suçunda ciddi olması gerekir.

Kamu güvenliği, keza toplumun güvenliği ile ilgili bir kavramdır ve daha çok casusluk gibi dış güvenliği ilgilendiren fiilleri akla getirmektedir. Kamu hizmeti istisnası bunlar içinde en önemlisi olabilir. Üye devletler kamunun işleyişini, devletin işleyişini önemli ölçüde bilgilendiren işleri kendi vatandaşlarına özgüleyebilirler, yani hiçbir devlet, üye devlet, mesela subaylarını, hâkimlerini, kaymakamlarını, valilerini, bakanlarını yabancılardan seçip tayin etmek zorunda değildir. Ancak kamu hizmeti istisnasına başvurulabilmesi için o hizmetin gerçekten hayati önemli üst seviyede bir

hizmet olması gerekir. Mesela hemşirelik, avukatlık, öğretmenlik bu istisna kapsamına dahil değildir.

Ayrıca, üye devletler bu ayrımcı durumdan, bu istisnalardan dilerse faydalanabilir. Zorunlu değildir dilerse bu gerekçelere dayanır, dilerse dayanmayabilir yani isterse generalini bile bir yabancı, yabancılar arasından atayabilir, ya da bakanını bile. Ancak bir kere bir yabancı işe alındıktan sonra bu istisna bir kez daha ileri sürülemez; artık o istisna o kişi için ortadan kalkmıştır, vatandaşla yabancı arasındaki ayrımcılık yasağı işlemeye başlamıştır. Ücret konusunda, sosyal haklar konusunda, sosyal güvenlik konusunda, çalışma şartları konusunda yabancı işçiyle vatandaş arasında tam bir ayrımcılık yasağı mevcuttur, farklı muamele olamaz.

Hizmetlerin serbest dolaşımına geçeyim. Hizmetlerin serbest dolaşımı kişilerin serbest dolaşımının bir ayrı lehçesidir. Kısaca hizmetlerin serbest dolaşımı denilse de iki ayrı özgürlüğü bünyesinde barındırır. Biri yerleşme özgürlüğü öbürü hizmet sunma özgürlüğü. Kişinin yani bu özgürlükten yararlanacak kişinin ev sahibi ülkeye yani diğer bir üye ülkeye ikametgâhını taşıyıp taşımayacağına göre bu iki özgürlük birbirinden ayrıdır. Eğer kişi mesleki faaliyetlerini yürütmek amacıyla ikametgâhını mesela kendi ülkesi olan İtalya'dan, Almanya'ya taşır ve mesleğini icraya başlarsa, bu yerleşme özgürlüğüdür. İkametgâhını taşımadan mesela Roma'da işyerini muhafaza ederek Alman müşterilerine hizmet sunarsa oda hizmet sunma özgürlüğüdür. Bunlar çok yakın kavramlar olsa da, iki ayrı özgürlüğe işaret eder. Tabii bu özgürlüklerin her üçünde yararlanmak için üye devlet vatandaşı olmak gereklidir. Yani bir İtalyan Almanya'da işçi olarak çalışacaksa, hiç tereddütsüz ilgili özgürlükten yararlanır ya da büro açıp mesleki faaliyet yürütecekse yerleşmek özgürlüğünden yararlanır, ama üye devletlerden herhangi birinin vatandaşı olmayan bir insan bir - Hintli mesela- bu özgürlüklerin hiçbirinden yararlanamaz.

Türklerin özel bir durumu vardır. Onlara bu haklar kâğıt üzerinde sağlanmıştır ama kullanmaları engellenmektedir. Yani saydığımız tüm özgürlüklere biz hukuki planda sahibiz, fiiliyatta mahrum edilmekteyiz. Ayrıca, bu hakları kullanmak için üye olmamıza falan ihtiyaç yoktur hukuken. Hem işçilerin serbest dolaşımının hem de yerleşme özgürlüğünün ve hizmet sunma özgürlüğünün temelindeki ilke vatandaşla yabancı arasında hiçbir ayırım yapmama ilkesidir, burada yabancı sözü bir başka üye devletin vatandaşı anlamındadır.

Çalışma şartlarında, işyeri açma açısından, gayrimenkul edinme açısından, kiralama açısından, vergi açısından hiçbir ayrımcılığa yer vermemek gerekir. Aksi halde üye devle AB hukukunu ihlal etmiş olur. Vatandaşına yabancından daha kötü muamele edebilir mi? Kim eder diyeceksiniz? Çok nadiren de olsa söz konusu olmaktadır, edebilir AB hukuku buna karşı çıkmaz. Ama yabancıya vatandaştan daha kötü muamele ederseniz AB hukuku buna karşı çıkar.

İşçilerin serbest dolaşımının ilgili kişiye sağladığı hakların benzerleri yerleşme özgürlüğünü kullanan kişi içinde söz konusudur; o da çünkü gidecek, yerleşecek, kendi adına ücret mukabili değil, ama kendi adına mesleki faaliyetini yürütecek. Dolayısıyla iş kurmayı düşündüğü ülkeye serbestçe girebilme hakkı vardır, hiçbir vizeye ya da engellemeye tabi olmasızın bunun için nüfus kâğıdı bile yeterlidir. Tabii ki ailesini aynı şartlarda yanına alabilir, gayrimenkul edinebilir, sosyal güvenlikten yararlanır ve işi devam ettiği sürece orada kalabilir. Hizmet sunma özgürlüğünde ise tabii aileyi yanına alma gibi bir durum söz konusu değildir. Ama faaliyetlerini sürdürmek için diğer müşterilerinin bulunduğu üye devletlere serbestçe defaatle girip çıkabilir. Hizmet sunma özgürlüğü bazı durumlarda ev sahibi ülkede ikametgâh edinme şartına bağlanabilir. Bu tabii onu otomatikman yerleşme özgürlüğüne dönüştürür.

Eğer meslek çok sıkı denetimi gerektiriyorsa ve yerinde denetimi gerektiriyorsa ya da müşterilerin güvenliği açısından hizmet sunanın ikametgâhının o ülkede olması gerekiyorsa, o zaman ikametgâh şartı öne sürülebilir; ancak bu istisnaidir. Kural ikametgâhını taşımadan da orada hizmet arz edebilmesidir.

İstisnalara gelince bunlar aşağı yukarı işçilerin serbest dolaşımında olduğu gibidir. Aynı başlıklar altında sıralanabilir ve kapsamaları da aşağı yukarı aynıdır. Ancak bunların kapsamaları hem işçiler bağlamında hem serbest meslek erbabı bağlamında çok dar yorumlanmalıdır ki bunlar istisna olmaktan çıkmasınlar ve sık sık kullanılan araçlar haline gelmesinler. Ayrıca ispat yükü de istisnadan yararlanmaya çalışan devletin üzerindedir. Kısaca böyle özetleyeyim. Sorular olursa elimden geldiği kadar cevaplayayım. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Sayın Yörüng, konuşmasında emeğin ve hizmetlerin serbest dolaşımına ilişkin genel çerçeve çizmek üzere dayanışmalı hakları da ortaya

koyarak yasal düzenlemeyi ve çerçeveyi çizmiş bulunmakta; bundan dolayı teşekkür ediyorum.

İkinci konuşmacımız Ebru Ölmez'e söz veriyorum.

EBRU ÖLMEZ- Teşekkür ederim. Hepiniz hoş geldiniz.

Sayın Yörüng'e ben de teşekkür ederim, çünkü benim sunumumda da ilk konu AB'de hizmet sunum serbestisiydi, çok kısa olarak ben bu konuya değinecektim. Çünkü konuşacağımız konuları anlamamız için önce hukuki altyapısını bilmemizde fayda var. Dolayısıyla, bu slaydı geçiyorum, çünkü sayın hocamız bunu net ve gayet detaylı bir şekilde açıkladı.

Sunumuma Türkiye'nin Ulusal Programında hizmet sunum serbestisinin nasıl ele alındığına, bu kapsamda AB uyum kapsamında mevzuat uyumu kapsamında neler yapıldığına değineceğim. Biliyorsunuz, bir Ulusal Program yayınladık -iki tane esasen- ve bunda hizmetlere ilişkin AB mevzuatını hangi takvim içerisinde ve hangi başlıklarda üstleneceğimizi beyan ettik. Burada öncelikle AT Antlaşması hükümleri karşısındaki potansiyel engellerin belirlenmesi ve kaldırılması alanında mevzuatın uyumlaştırılması söz konusuydu. Bunun için Türk mevzuatının taranması çalışması başlatıldı. Tabii ki bu tarama çalışması çok kısıtlı; o da bahsedeceğim mali hizmetlerde tüm hizmet sektörüne ilişkin bir tarama değil. Bu, mali hizmetlerde diplomaların ve mesleki yeterliliklerin karşılıklı tanınmasına yönelik genel sistem direktiflerinde bir de Türk vatandaşlığı hususu vardır. Bizim meslek yasalarımızda bazı meslekler Türk vatandaşlarına atfedilmiştir, sadece onlar yapabilir.

Dolayısıyla bu bir ayrımcı uygulama; AB öncelikle bunun da kaldırılmasını istemişti ve bu da kaldırıldı bizim mevzuat uyum çalışmalarında ve bir de bilgi toplumuna yönelik mesleki hizmetlere ilişkin düzenlemeler, kişisel verilerin korunması işte bu entelektüel, fikri mülkiyet haklarına ilişkin düzenlemeler yapıldı.

Bugüne kadar yapılan çalışmalar bu yönde ulusal program kapsamında fakat 2004 yılı İlerleme Raporuna baktığımız zaman bizim yaptığımız çalışmaların Komisyon tarafından değerlendirilmesidir. İlerleme Raporu, burada mesleki yeterliliklerin tanınmasına ilişkin düzenlemelerin henüz gerçekleşmediği, asgari eğitim şartlarından başlayarak belgelendirilmeye yönelik bir sistemin kurulmadığı yönünde

bir eleştiri vardır; haklıdırlar. Çünkü bununla ilişkin çalışmalar taslak düzeyindedir, başlatılmıştır; ancak AB'nin ilerleme raporlarına girebilmesi için yasa'nın çıkmış olması ve uygulamasının gerçekleşiyor olması en azından gereklidir. Dolayısıyla ilerleme raporuna baktığımız zaman, Türkiye'nin hizmetler alanında bu yönde yaptığı çalışmaların da eksik olduğunu görüyoruz. Ancak başlatıldı, yani mali alandaki hizmetlerde düzenlemeler yapıldı bilgi toplumuna yönelik düzenlemeler, fikri mülki haklara yönelik düzenlemeler yapıldı. Mesleki nitelikler diploma, belgeler sertifikaların tanınmasına yönelik sistemin kurulması buna ilişkin mevzuatın üstlenilmesi henüz çalışma aşamasında. Genel durum şimdilik bu kadar.

Şimdi bir diğer konu başlığı sizlere anlatmak istediğim durumu yani çerçeveyi çizdikten sonra, Türkiye ile AB arasında hizmet sunum serbestisi hizmet ticareti ve hizmetlerin serbest dolaşımına yönelik yapılan çalışmalar nelerdir; ona bakmak lazım. Anlattığım biraz önceki kısım sadece 2000 ile 2004 yılları arasında mevzuat uyumu kapsamında yapılan çalışmalardı. Oysaki hocamızın anlattığı gibi, Türkiye'nin Ortaklık Antlaşması, Ankara Antlaşmasından itibaren AB ile hizmet ticaretini de içeren bir ortaklık anlaşmamız vardır ve bu dönem içerisinde aday ülke ilan edilmeden önceki ortaklık süreci olarak tarif edeceğimiz süreç içerisinde birtakım çalışmalar yapıldı. Hocam bunu çok detaylı anlattığı için ben bahsetmek istemiyorum. Yani işçilerin serbest dolaşımına yönelik, aile birleşmelerine yönelik hükümler vardı. Bunlar uygulamaya konulmadı. Gümrük birliğinden sonra aslında gümrük birliğinin içinde yer alması düşünülen, ama daha sonra çıkarılan hizmetlerin serbestleştirilmesi, hizmet pazarlarının karşılıklı açılması ve kamu ihale pazarlarının esasen karşılıklı açılmasına yönelik bir Ortaklık Konseyi kararı daha vardı. Biliyorsunuz Ortaklık Antlaşmamız Ankara Antlaşması ardından gelen Katma Protokol tüm bunları kapsıyordu.

Esasen buradan bakıldığında epey biz imtiyazlı ortağız bu haliyle. Malların serbest dolaşımını kapsamında gümrük birliği içerisinde görüşmeleri sırasında 1990'lı yılların başında 1994 kadar olan dönemlerde hizmetlerinde olması öngörülüyordu. Yani eğer o hizmetler kısmı da olsaydı, bugün sadece gümrük birliğinin malların serbest dolaşımında değil, hizmetlerin serbest dolaşımının da AB ile bir anlaşmaya varmış olacaktık, ama olmadı. İyi ki olmadı, çünkü hizmetlerin serbest dolaşımına ilişkin düzenlemeler mallarinkinden çok daha karmaşık bir düzenleme, mallarinkiyle aynı mantığa sahip. Nasıl ki bir malın serbest dolaşımını için o malın belli bir yeterlilik,

belli bir standart, belli bir üretim koşulu gerekli serbest dolaşabilmesi için mesela CE markın lazım; yani nasıl üretilmiş güvenli üretilip üretilmediğine dair, aynı şekilde hizmette de yeterliliğin belgelendirilmesi söz konusu. Mantık aynı karşılıklı tanıma çerçevesinde iç pazarda dolaşacak hizmet olsun, mal olsun bunun yeterliliği ve kalitesinin belgelendirilmiş olması gerekiyor. Ama hizmet ticaretinde hizmetin serbest dolaşımındaki sıkıntı, kişinin de serbest dolaşıyor olması. Bu girift bir konu, çünkü kişinin serbest dolaşımın beraberinde kişi hak ve özgürlükleri neye dayanıyor? Hizmet sunumu pazara ortak olmayı getiriyor, bir de tabii ki, o hizmetin edinim ve icra koşulları gibi diğer ticari düzenlemeleri de etkiliyor. Dolayısıyla, hizmetin serbest dolaşımı, bir malın serbest dolaşımından çok daha karışık bir konudur.

Türkiye ile AB arasında 2000 yılına kadar ortaklık süreci diye söyleyebileceğimiz süreç içerisinde bu konu hep gündemde kaldı, belli bir düzeyde biz imtiyazlar elde ettik. Asimetrik bir antlaşmaydı Türkiye'nin ortaklık antlaşması; yani Türkiye'nin lehine asimetriydi esasen, ama o kullanılmadı.

2000 yılında Türkiye 1999 yılında aday ilan edildi ve 2000 yılıyla birlikte aday ülkesi statüsüyle Türkiye, Ulusal Programı yayınlanmaya başladı, AB mevzuat uyumu yapmaya başladı. Daha 2003 yılı nisan ayında Ortaklık Konseyi toplandı ve hizmetlerin serbestleştirilmesi ve kamu ihale pazarlarının karşılıklı açılmasına ilişkin Türkiye'ye bir ortaklık konseyi karar metni konuldu önüne, masaya "bunu müzakere edelim" dedi. Tıpkı gümrük birliğini nasıl 1990'dan 1995'e kadar müzakere ettiyse, işte bu tekst de 2000 yılından 2003'ün sonuna kadar yaklaşık dört yıllık bir süre içerisinde, dört tur müzakere yapıldı ve sonuca bağlanamadı. İyi ki bağlanamadı; bizzat dört müzakerenin içinde bulunan kişi olarak söyleyeyim; Dört tur müzakerede de bulundum, dört tür müzakerede her seferinde tekstler önümüze geldi, o tekstlere ilişkin görüşler oluşturuldu ve tekstlerde değişiklikler yapılması istenildi. Ancak tekstler genel itibarıyla Türkiye'nin öncelikle 1980 yıllarda elde ettiği hizmetlere yönelik Ortaklık Konseyi kararlarını tanıımıyordu. Hizmetlerin serbest dolaşımını kapsamında AB mevzuatının uyumlaştırma yükümlülüğümüz varken, yükümlüğünü getirirken, hizmetlerin serbest dolaşımına yönelik haklardan mahrumiyet söz konusuydu. Çünkü demin bahsedildi, yerleşik olma hakkı ve hizmet sunum hakkını sadece kendi hesabına çalışan aleyhine daraltıyordu. Yani ticari bir varlık olarak gidip orada işyeri açabilirdiniz -ki bu zaten bu dünya ticaret örgütü kurallarına göre

GATS'dan bahsediyorum- mümkün, yani GATS'ı yenileyen antlaşmayı yeniden yapmak mantıklı değildir. Çok da isabetli bir karar alınarak bunun üyelik müzakerelerinde müzakere başlığı olarak belirlenmesi ve bunun bir daha görüşülmemesi kararlaştırıldı, dolayısıyla gündemimizden çıktı.

Bu Ortaklık Konseyi Kararı, hatta birçok sivil toplum örgütü bu özellikle 2001-2002 döneminde çok tartışılan bir konuydu hizmetlerin serbestleştirilmesi, kamu ihale pazarlarının açılması çünkü o sırada kamu İhale Yasası da gündemdeydi. Ama en nihayetinde bu tartışmalar artık tamamen müzakere bir müzakere başlığı olarak kaldı ve Ortaklık Konseyi bu yönde bir karar almadı, şu anda da almayı düşünmüyor. "Adaylık süreci ve müzakere öncesi dönem" diye bahsettiğim dönem, esasen 2000-2004 yılı döneminde yapılan bir Ortaklık Konseyine ilişkin müzakerelerdir. Bir de 2004 yılında biz AB Genel Sekreterliğinin inisiyatifiyle bir araya geldik, ilgili bakanlıklar, sivil toplum örgütleri, odalardan oluşan bir çalışma grubu kuruldu ve denildi ki biz dört sene bu hizmetlere ilişkin hizmetlerin serbest dolaşımına ilişkin Ortaklık Konseyi Kararını konuştuk, oradaki kısıtları gördük.

Bir mesleğin icrasını gerçekleştirilmesi için, bir hizmetin serbest dolaşımının gerçekleştirilebilmesi için evvela mesleki yeterliliklerin tanınıyor olması lazım. Birincisi, mesleki yeterliliklerin tanınıyor olabilmesi için eğitim koşullarından diplomalara, belgelere kadar tüm edinilen mesleki yeterliliğinizi tarif eden belgelerin sistemin kurulması lazım.

İkincisi, Avrupa'yla bunun karşılıklı olarak tanınıyor olması lazım. Dolayısıyla bu sistem olmadan zaten böyle bir şey konuşmanın da mantığı yok. Şu anda rahatlıkla söyleyebilirim; hizmetlerin serbest dolaşımına yönelik üyelik müzakerelerinde konuşulacak olsa bile -bu chapter'ın 32-34 arasında bir şey söyleniyor- henüz müzakere çerçevesi verilmedi, ama emin olun, en son görüşülecek chapter; tarımdır, hizmetlerdir; çünkü içersinde dediğimiz gibi kişilerin serbest dolaşımını da içeriyor. Kaldı ki, müzakere çerçevesinde epey kısıtlamalar getirilmesi düşünülen alanlardan biri.

ABGS'nin inisiyatifiyle böyle bir çalışma grubu kurduk ve bir kanun tasarısı taslağı hazırladık. Nedir o kanun tasarısı taslağı? Mesleki Yeterliliklerin Düzenlenmesi ve Tanınması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı. Ocak 2004'te

çalışmaya başladık. Bu çalışma grubunda bahsettiğim gibi meslek örgütleri, üniversite temsilcileri vardı, kanun tasarısının amacı ve kapsamı şimdi bir kere amacı; bir mesleğin edinilmesi ve icrasına ilişkin mesleki yeterlilikleri düzenleyen sistemi kurmak. Kapsamı ise, belirli bir mesleğin edinilmesi ve icrası için gereken mesleki yeterliliklere sahip olunması gereken yeterlilikler ve düzenlemeye tabi meslekle ilgili mesleki yeterliliklerin AB üyesi ülkelerden birinde edinilmiş ya da AB vatandaşları mesleklerini ülkemizde kendi işyerlerinde veya başkasının yanında çalışarak icra edebilmesi için usul ve esasları kurmaktır. Yani bir taraftan siz kendi ülkenizde mesleki alanları nasıl düzenleneceğini tarif ediyorsunuz, öte yandan dışardan burada çalışmak için gelecek olan kişinin de, kendi ülke vatandaşlarınızla aynı koşullarda temin etmeye çalışıyorsunuz.

Kanun tasarısı taslağı düzenlemeye tabi meslek, mesleki yeterlilik, resmi yeterlilik belgesi hukukuna, hizmet sunumu, hizmet sunucu ve yetkili kurum gibi kavramları da taşıyor. Bu kavramlar, AB mevzuatlarında söz konusu kanun tasarısı taslağı, AB'nin mesleki yeterliliklerinin tanınmasına ilişkin "*sektör ve genel sistem direktifleri*" adı altındaki bir grup direktifi bir arada düzenlenmesini öngören çerçeve bir yasa. Yani AB'de bir sektörel düzenleme yapılan meslekler var ki bunlar hemşirelik, doktorluk, mimarlık; tek tip meslekler mimarlıktır bunun içerisinde sağlık alanı ile ilgilidir, hukuk var, ama hukuk biraz farklı bir boyutta. Bir de genel sistem direktifleri altında, ister mesleki eğitim yoluyla, ister deneyim yoluyla, isterse üniversite eğitimi ve onun eğitim yoluyla edinilmiş mesleklerin profesyonel hizmetlerin nasıl düzenleneceğini tarif ediyor. Kişinin planlama mesleği bu genel sistem direktifleri adı altında tarif ettiğimiz grup içerisinde düzenleniyor.

Bu kanun tasarısı taslağında hem sektör direktifleri hem de genel sisteme ilişkin direktifler bir arada düzenlendi. Düzenlemeye tabi meslek tabii ki kilit noktada. Burada tarif olarak, genel sistem direktifleri düzenlemeye tabi bir meslek olarak ortaya konuyor. Düzenlemeye tabi meslek bir mesleğin nasıl edinileceğini, eğitiminin nasıl verileceğine, o meslekte deneyimin nasıl belgelendirileceğine, nasıl uzmanlaşacağına dair ve icra koşullarına dair yasal düzenleme getirilen bir meslektir.

Örneğin, şehir planlama mesleğinden bahsedelim. Konumuz o olduğu için bir plancının alması gereken eğitim, eğitimden sonraki mesleki deneyimi, mesleği icra edişi, mesleği icra ederkenki mesleki deneyiminin belgelendirilmesi, mesleki

yeterliğinin belgelendirilmesi, diplomasının tanınması ve tabii ki unvanının kullanılması gibi koşulların yasal bir düzenleme ile belirlenmesini öngörüyor. Dolayısıyla düzenlemeye tabi meslek tanımı, bu anlamda dikkat edilmesi gereken bir husus; yani diyelim ki bir odası vardır, ama kanunu yoktur. Bayındırlık Bakanlığının bir yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Başka yerde bir başka yönetmelikle düzenlenmiştir, ama komprime değildir. Yani eğitimden icrasına kadarki süreç denetlenebilir, belgelendirilebilir bir süreç olmadığı zaman, sizin bunu düzenlenmiş meslek olarak Avrupa'ya akredite edebilmeniz zor. Bu çok önemli bir nokta, belki de odanın tartışması gereken konu bu.

Eğitimde sektör direktiflerinde minimum eğitim koşulları belirli, ama genel sistem direktiflerinde minimum eğitim koşulu diye bir şey yok. Mesela, Yükseköğrenim diyor; mimarlık bir sektör direktifi, dosdoğrudan kaç yıl eğitim göreceği, hangi müfredatı uygulayacağı, hangi yeteneklere sahip olması gerektiği, sektör direktifinde tarif edilmiştir. İşyerini açma, unvanını kullanma, önceden edilmiş unvanları kullanabilme hakları gibi düzenlemeleri sektör direktifleri mimarlar için yapmıştır. Ama mühendislik için bir mühendisin her alanı için, planlama için böyle bir düzenleme yoktur. Bu genel sistem altında düzenlenmiştir ve genel sistemde der ki; - ben aslında şöyle söyleyeyim, daha rahat anlatayım- ya ben sektör direktifini hepsinin sektör direktifi halinde çıkarmak istiyordum, ama yani 14 yılda ancak 7 mesleği düzenleyebildim. İlan ediyorum, bu genel sisteme göre bakın, siz de mesleklerinizi düzenleyin bunu da karşılıklı tanıyalım. Olay bu, yani *“bütün mühendislik alanlarını bütün planlama, bütün meslekleri bu şekilde AB mevzuatı olarak düzenlemeye imkân yok”* dediler, pes ettiler ve genel sistemi yayınladılar.

Genel sistemde de neye dikkat edeceksiniz? Eğitim koşullarına dikkat edeceksiniz. Neye dikkat edeceksiniz? Unvanı kullanabilme haklarına dikkat edeceksiniz. Neye dikkat edeceksiniz? İcra koşullarına ve bunları yasal bir düzenleme haline getireceksiniz. Bu çok önemli, bizim AB Genel Sekreterliğinde üzerinde tasarı taslağıdır. Henüz kurumlara dahi gönderilmemiştir, çünkü bir çalışma grubu tarafından hazırlandı ve daha geniş katılımı bu daha da tartışılacaktır. Şimdilik ilgili bakanlıklar, meslek odaları, temsilcileri, dernek temsilcileri ve üniversitelerin katılımıyla bu tasarı taslağı hazırlandı. Bundan sonrada bu konu gündemimizde olacaktır, tartışılacaktır.

En önemli getirdiği hususta bu, düzenlemeye tabii meslek konusu, çünkü birçok mesleki alan bunun içersine giriyor ve belirsiz gibi görünüyor. Ama aslında modifiye edilebilir sektör direktiflerinde nasıl düzenlenmişse, planlamayı ona benzer bir şekilde düzenleyebilirsiniz. Bu neden önemli, asıl ona gelmek istiyorum.

Şimdi bu kanun tasarısı taslağında, buna ilişkin düzenlemeler yapıldığında bir de sistem tarif edildi, yani hangi kurumlar böyle bir düzenleme yapıldığında hangi yetkilere sahip olacaktır. Meslek icra edilirken, diyelim bir yabancı bu ülkeye geldiğinde nelere başvuracaktır, kendi yeterliğini nerde kabul ettirecektir, ya da yurt dışına giderken kendi belgelerini nasıl onaylatacak? Buna ilişkinde bir sisteminde idari bir mekânizmanın da kurulması gerekiyordu. İdari mekânizma açıkça söylemek gerekirse, özellikle çok sıkı tarif edilemedi sadece belli noktaları belirlendi, çarklar belirlendi, nasıl birbirini çevireceği hangi yetkili, hangi kurumdan, hangi yetkilere sahip onlar belirlenmedi. Örneğin, YÖK'ün, yüksek eğitim sonucu edinilen belgeleri ve mesleklere ilişkin "Cumputunt othority" dediğimiz yetkili kurum olması, -ki bunun kurulması öngörülen bir kurum ve bunun da yasa çalışmaları yapılıyor- Ulusal Meslek Standartları Kurumunun da; yükseköğretimden önceki mesleki eğitim, meslek liseleri yoluyla, meslek eğitim yoluyla kazanılmış belgelere yönelik düzenleme yapması, yetkili kurum olması düşünülüyor. Tabii bir de ana koordinatör kurum var. Burada ana koordinatör kurum "focet point" diye geçiyor; yani başvurunun geldiği, bu başvuruların ulusal meslek standartları kurumuna mı, hangi bakanlıklara, hangi odalara gönderileceğini karar veren yer, yani başvuruların alındığı yer, bu dağınıklığı önlemek için genellikle AB direktiflerin öngörülen bir şey. Ana koordinatör, kurum koordinasyonunda bu sistem işliyor. Şimdilik bu kadar tarif edebilirim.

Bu Mesleki Yeterliliklerin Karşılıklı Tanınmasına İlişkin Kanun Tasarısı Taslağı henüz tasarı taslağı düzeyinde olduğu için, üzerinde tartışılacak çok noktası da yok. Çünkü doğrudan AB'deki direktifleri iç hukuka aktarmak kaygısı var; bu anlamda odaların, üniversitelerin görüşü alınarak birlikte hazırlandı ve henüz kurumsal anlamda idari yapısının nasıl olacağına ilişkin resimde ne çıkmış değil ortaya. *"Neden mesleki niteliklerin tanınması, belgelerin tanınması bu kadar önemli, yani bu sistemin kurulması niçin bu kadar önemli Türkiye için?"* diye sorarsanız, her şeyden önce genç ve dinamik bir nüfusa sahibiz. Bu genç ve dinamik nüfusun hizmet sektörünün istihdam kapasitesinin yüksek bir sektör de olduğunu biliyoruz. Yaşlanan Avrupa için

bizim genç ve dinamik nüfusumuzun eğitilmiş olmak koşuluyla edindiği belgelerin, mesleki yeterliliklerinin düzenlenmiş olması koşuluyla ileride Avrupa'da büyük bir pazar olacağı düşüncesi bu Avrupa'nın içersinde sessizce söylenen bir şey.

Bugün Avrupa'da bugün nüfus hakikaten yaşlı bir nüfus, genç nüfusun özellikle bu hizmet sektöründeki bu kalifiye olmayan işlerden bahsetmiyorum, profesyonel hizmetlerden bahsediyorum. Çalışacak genç nüfus yok. AB'nin 2020 yılı için öngördüğü nüfus projeksiyonlarında çok büyük bir işgücü açığına sahip olacağı ve bu alanda sahip olacağı konuşuluyor. Bu yüzden hazırlıklı olmakta fayda var. Eğitim sistemimizi Avrupa'yla uyumlaştırmamız her şeyden önce birliğe ister üye olalım, ister olmayalım -ben optimist düşününlerdenim- her koşulda Türkiye'nin bu kapasitesini genç nüfusunu bir potansiyele çevirebilmesi için nüfus kalabalığı değil de, işgücü olarak bir değer arz edilebilmesi için bu sistemi kurmamızın bizim faydamıza olacağını düşünüyorum. Bu sistemi ne kadar iyi kurup işletirsek emin olun müzakere aşamasına geldiğimiz zaman belki on yıl sonra da bu konuyu konuşacağız, ya da beş yıl sonra mı konuşmaya başlayacağız. Çok daha avantajlı bir konuda konuşacağımıza inanıyorum. Çünkü ortadaki veriler politik şeyleri bir kenara bırakıyorum, ekonomideki rasyonalite her zaman AB'ni de pragmatik düşünmeye itmiştir. Bakmayın, çok şey kararlar alıyorlar; ideolojik olduğu söyleniyor, ama Avrupa bu krizleri sürekli yaşıyor ve yeri geldiğinde son derece pragmatik bir karar alıp o pazarı genişletebilmek için, açabilmek için imtiyazlarda veriyor. Nitekim 1970'li yıllarda Türkiye'ye sağladığı şeyler de buydu; ucuz işgücüydü. Mesela, teknoloji dönüşümü yaşandı ve işgücüne ihtiyaç kalmadı. Dolayısıyla Türkiye'ye sağladıkları imtiyazları kullanmak istemediler artık, engeller çıkardılar. Böyle bir dönemin ben önümüzdeki on yıl içersinde yaşanabileceğini düşünüyorum.

İşin açıkçası bu anlamda genç ve eğitilmiş işgücünün yaratılabilmesi için mutlaka bir sürü üniversitemiz var. Bu üniversiteler akredite olması lazım, eğitim koşullarının düzenlenmesi lazım, belgelerinin, çalışma koşullarının düzenlenmesi ve burada üniversiteler en çok da odalar,odalara çok büyük rol düşüyor, çünkü meslek üyelerini odalar üyelerinin yeterliliklerin belgeleyecek bir sistemi ortaya koyabilirlerse, bu sistemde Avrupa'da tanınabilir bir sistem haline gelirse, neden olmasın.

Ben hep şu hamasi yaklaşımdan imtina etmişimdir: Gelecekler pazarımız gidiyor, bizim pazar bölüşülüyor, hayır karşı tarafta da bizim için bir pazar var ve

potansiyelimiz var, zamanımızda var için açıkçası. Yani 1970 yıllarda da bunlar konuşuluyordu; oldu 2005. Ülkelerin hayatlarında beş on yıllık süreler kısa dönemler düşünülüyor zaman bir jenerasyon için bunlar kısa dönemler. Dolayısıyla hazırlıklı olmakta fayda var, bu anlamda odalara çok büyük görevler düşüyor. Bir yandan pazar, bir yandan da bunun potansiyel olarak değerlendirilmesi.

Öte taraftan da, eğer bizim pazarımızın işgal edilmesinden korkuyorsak, bir mesleği düzenlediğimiz zaman burada gelip çalışacak olan kişi sizin ülkenizdeki düzenlemeye tabidir: bu da ikinci önemli bir husus. Mesleği düzenlediğiniz oranda dışarıya açılabilirsiniz, mesleği düzenlediğiniz oranda burada çalışmak isteyen kişilerin sizin kurallarınıza göre çalışmalarını sağlarsınız ki, tarif ettiğiniz oranda bu kısıtlayıcı olur esasen, Avrupa da bunu yapıyor zaten.

Avrupa'da hizmet sektörü şu anda en çok tartışılan konu, hatta anayasa oylamalarında muhaliflerin en büyük kozuydu hizmetlerin serbest dolaşımı. Şu Polonyalı muslukçu örneği, Fransızların Anayasasında belki "hayır" oylarını 20-30 puan artırdı. Çünkü hizmetler bugüne kadar eşit hak ve yükümlülüklerle sahip. Avrupa üyeleri içinde dahi işleyebilen bir sistem değil, kolaylıkla işleyebilen bir sistem değil. Evet, kurucu anlaşmalarda kısıtlama getireceksiniz diyor. Evet, hak ve yükümlülükleri var. Evet, Adalet Divanına başvurabiliyorlar. Ama öyle bir konu ki işte bahsediyoruz kişinin serbest dolaşımını, mesleki yeterlilikler, öylesine bürokrasi koyabiliyorsunuz ki caydırıcı oluyor. Öylesine tarif edebiliyorsunuz ki tarif ediyorsunuz ki mesleki alanınızı, geldiği zaman yeterlilikleri yani eğitim koşulu uysa bile, üniversitesi diploması tutsa bile, deneyimden elimine edebiliyorsunuz. Bunun gibi pek çok şey var, kısıtlama konulabilecek bir alan yani tam bir chaling, yani istediğiniz noktaya çekebilirsiniz.

Ben korkulacak bir konu olduğunu düşünmüyorum, ama düzenleme yapmazsak korkmalıyız, bu da tamamen bizim sorumluluğumuzda olan bir şey; birincisi dışarıya çıkamayız, ikincisi gelecekte engelleyemeyiz bu kadar basit. Mutlaka mesleki alanlar düzenlenmeli, tarif edilmeli, tarif ederken de şuna dikkat etmeli; bu yasaktır, bu giremez, şu çalışamaz değil. Hocam çok iyi bilirler, AB hukukunda; şu yasaktır, bu yasaktır sadece olağanüstü haller, kamu sağlığı, genel çıkarlar, general interesting dedikleri konularda siz açıkça kısıtlanır diyebilirsiniz onun dışında kısıtlayıcı cümlesini kullanamazsınız, negatif cümle kullanamazsınız, ama

öyle tarif edersiniz ki zaten kısıtlıdır. Ya da her mesleğin alanını öyle tarif edersiniz ki mesleklerin tarif edildiği alan bir diğer mesleğin özgürlük alanı olur. Örneğin mimarlık direktifi, bir mimarın pek çok alanda, planlamayı da kapsayan, endüstriyel ürün tasarımını da kapsayan pek çok alanda yetkin olmasını öngörüyor. Ama endüstri ürünlerini yani bir tasarımcıyı tarif ederken, tasarımcıların düzenlemesini yaptığınız anda mimarın o tasarım koşullarına uyabilme, tasarımcı kriterlerine uyabilmesi lazım. Ya da planıcıyı öyle tarif edersiniz ki bir mimarın planıcı olarak çalışabilmesi için o koşulları yerine getiriyor olması gerekir. Eğer siz planlamayı tarif etmezseniz; mimarda planlama yapar, engel olamazsınız. “Mimar planlama yapamaz” diye cümleyi kullanamazsınız, artık kullanamayacağını İmar Yasasında söylüyoruz. Şu eğitimleri almış ise, şu ölçekte plan yapabilir diyoruz mesela. Eğitim, deneyim, bütün bunları o mesleğe ilişkin düzenlemede belirlemiş olmanız icap ediyor.

Demek ki iki acıdan önemli; bir pazar olanağını yaratabilmek açısından işgücüne iş olanakları sağlaması açısından, bir diğeri de kendi pazarımıza girecek olan kişilerin sizin kurallarınıza göre çalışmasını arzu ediyorsanız, düzenleme yapmanız gerekiyor. O düzenlemelere de AB'nin sektör direktifleri ve genel sistem direktifleri kapsamında yapıyorsunuz.

Bu arada söylemekte fayda var, AB direktifleri yasa değildir, adı üstünde bir çerçeve çizer size; genel ilkeleri verir, neleri yapıp, neleri yapamayacağınızı söyler, ama yine düzenlemeyi siz yaparsınız, onu yasa haline siz getirirsiniz. Bu anlamda bir direktifin uyumlaştırmasından birden fazla kurum görev alabilir, çalışabilir, genel sistem direktiflerinde bahsettiğimiz gibi. Sağlık Bakanlığı da var, Sanayi Bakanlığı var, Bayındırlık Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı da var; hepsi bu genel sistemde direktiflerinde Ulusal Programda sorumludur. O alanlara ilişkin düzenleme yapması gerekiyorsa yapacaktır. Dolayısıyla direktifleri doğrudan yasa olarak da almamak lazım. Bir yasal düzenleme yaparken dikkatte alınması gereken, içinde kalınması gereken çerçevedir.

Bu noktada Türkiye ile AB arasında temel farklılıklar nelerdir onlara bakmak lazım. Bizim hizmetlerin serbestleştirilmesi, kamu ihale pazarlarının karşılıklı açılmasına ilişkin Ortaklık Konseyi kararını dört yıl görüşmemizin çok büyük bir faydası oldu. Gördük ki hizmetin serbest dolaşabilmesi için yeterlilik şart ve unvanlar, unvanların kullanılması önemli.

Bizim sistemimize dönüp baktığımız zaman biz unvanı doğrudan dört yıllık lisans eğitimi sonucunda diplomayla veriyoruz. Bir mühendis çıktığı anda dört yıllık okulu bitirdikten sonra otoyol projesini de teslim edebiliriz, kimse buna engel olmaz; baraj da yapar, nükleer santral bile yapar, buna engel olamazsınız. Ama AB'nin hiçbir ülkesinde yükseköğrenim yoluyla unvan verilmez, yani unvandan kastım yetki, yetkinlik, imza atabilme yetkisi, sorumluluk üstlenme; bu verilmiyor. Dolayısıyla sistem daha en başından değiştirilmesi gerekiyor. Dört yıllık eğitimi aldığınız zaman şehir plancısı değil, şehir planlama eğitimi almış oluyorsunuz. Gray date oluyorsunuz, o eğitim aldınız ondan sonra odalar devreye giriyor. Çünkü meslek odasına mezun olduktan sonra eğitimi aldığınız alanda iş tecrübesi yapmaya başlıyorsunuz. İşte sizin iş tecrübesiyle kazandığınız süre içerisinde yetkinlik belgelendirilmeli ve bu yolla unvan kullanabiliyorsunuz.

Royal Tafelen Institute'ün örneği çok hoş bir örnek, çünkü çok net, her şey çok açık tarif ediliyor. Kod of professional Conduct var, yani bir işin, bir mesleği planlama için hazırlanmış bir yasa var, bunu bir plancı kimdir, hangi haklara sahiptir, nelere dikkat eder, sorumlulukları nelerdir? Bir kere böyle bir şartı var. Royal Tafelen Institute'e üye olabilmeniz için sizin ki buraya da üyelik tek tip bir üyelikte değildir, birden fazla çeşitli üyelik modeli vardır, yani bizde herkes üyedir. Mesela Narkrop Rate Member, Kod Rate Member, Anory Member, Student of the Institute gibi böyle eğitim kurumlarında çalışırken, araştırmacının üyeliği başkadır, işi icra edenin üyeliği başkadır, o mesleğe üye olup onu icra etmeyen üyeliği başkadır. Çeşitli üyelik biçimleri var ve bir de çok önemli bir şey var Continius Profesyonel Development düzenlemesi var, yani sizin mesleğinizi icra ederkenki gelişiminizin düzenlenmesi, gelişiminizin belgelendirilmesi amacını taşıyor.

Tabii bunlar içerisinde bir de zorunlu meslek sigortası var. Yani bu bir mesleği nasıl düzenlerseniz? Özellikle kamu hizmet gibi, arazi kullanımı gibi pek çok dışsallıklara sahip sosyal ve ekonomik bir mesleği icra ediyorsanız ve bunu kamu için yapıyorsanız, özellikle çok dikkatli düzenlenmiş olması gerekiyor. İşte bu noktada bahsettiğimiz mezun olan kişi, mezun olunca hemen unvan kullanmayıp unvanı kullanma hakkına sahip değil, ama icra ederken çok sıkı denetleniyor, belgelendiriliyor ise, o zaman bu meslek hakikaten Avrupa içinde akredite bir meslek.

Karşılıklı tanınmada sıkıntı yaşanmayacak bir meslek. Tabii eğitim kurumları da çok önemli, yani alınan ders saati, müfredatı da önemli.

çok kısa olarak bir de AB ülkelerinde sistemin nasıl işlediğine ilişkin bilgi vermek istiyordum. Çünkü AB’de bu sistem nasıl işliyor; o önemli. Bizim açımızdan şöyle bir öneme sahip: Biz bu sistemi nasıl kurgulayacağız, bu sistem sektör direktifleri var, genel sistem direktifleri var. Peki, bu sistem direktiflerini Avrupa nasıl uyguluyor, üye devletler bunu nasıl uyguluyorlar? Bu çok önemli. Sektör direktiflerinde asgari eğitim şartları müfredat, ders saatleri; bunların hepsi belli bir düzenlemeye sahip ve mesleğin nasıl icra edileceğini ilişkisinde düzenleme var. Bunlar içerisinde sektör direktiflerinde doktorluk, hemşirelik, diş hekimliği, veterinerlik, ebelik, eczacılık ve mimarlık var, hukuk da var. Ancak hukuk çok farklı ele alınıyor, o çok ayrı tutulan bir direktif; bizimle de çok ilgisi yok. Bu sistemin dışında bir sistemle yürütülüyor.

Genel sistem direktifleri demin bahsettiğim gibi bizim meslek alanımızın içinde olduğu bir alan. Burada da yine mantık aynı, fakat burada üye devletin ulusal düzenlemesine bırakılmış durumda. AB size mimarlık için minimum dört yıl okuyacaksınız diyor, ama şehir planlama için üç yıl okuyacaksınız, iki yıl deneyim yetecek. Bu düzenlemeyi siz kendiniz yapabilirsiniz, tamamen ülkelerin inisiyatifine bırakılmış. Fakat düzenlemeden kastım -demin bahsettim, hep altını çiziyorum- eğitim koşullarının, çalışma koşullarının, unvan kullanma koşullarının belirlenmesidir.

Genel sistem direktiflerinde beş ayrı seviye var. Bu seviyeler mesleki beceri belgesini sağlayan birinci seviye var, sertifikayı düzenleyen ikinci seviye var, düzey üç belli bir eğitim programı başarı ile tamamlandığında verilen diploma, düzey dört orta düzeyde bir eğitimi başarıyla tamamlandığında verilen bir diploma, düzey beş de yüksek seviyede eğitim programı da başarıyla tamamlandığında verilen diplomadır. Bunlardan ilk ikisi çıraklık, ustalık şeklinde mesleği icra ederken öğrenilen ve kısa dönemde kurslar yoluyla edilen meslekler ki bunlarda genel sistem içinde düzenleniyor. Düzey üç meslek liselerini kapsıyor. Düzey dört daha çok yüksek okulları kapsıyor. Bir mesleki liseden mezun olup üzerine iki yıl üzerine iki yıl üzerine mesleki yüksek okulda okumayı kapsıyor. Düzey beş ise, lisans ve lisansüstü eğitimi kapsıyor. Bizim mesleğimiz düzey beşin sınırları içerisinde.

Bu düzeyler Şu anlamda önemli: Siz, eğer bir eğitim aldıysanız ve bu eğitiminiz diyelim ki düzey üçte görünüyorsa, planlama eğitimine göre, Türkiye’de planlama meslek lisesi var, planlama meslek lisesinden çıktınız, düzey üç diplomanız var. AB ülkesine gidiyorsunuz, orada planlama eğitimi düzey beşte düzenlenmiş. Arada bir düzey farkı olduğu için, birden büyük fark için, sizin mesleğiniz otomatik olarak kabul edilmiyor, reddediliyor; çünkü bu kadar eğitim koşullarında farklılık gösteriyorsunuz. Minimum koşulları belirlemiyor, ama bu düzeyler yoluyla bir profesyonel hizmetin mühendisliğin, mimarlığın ilkokul, ortaokul bittikten sonra en az üç yıllık yükseköğrenim yoluyla elde edilmesini gerektiriyor gibi hususlar.

Diyelim ki, AB ülkesinden biri, bir mesleki yeterlilik kurumuna geldi başvurdu; biz de AB’ye üye olduk. Mesleki yeterliliklerin tanınması için o ülkenin yetkili kuruluşuna başvuru yapıyor. Öncelikle kuruluş bakıyor; meslek eğer sektör direktifleri kapsamında ise, yani mimarlık, ebelik, doktorluk, hemşirelik gibi bir alanda ise, sektör direktifleri alanında otomatik olarak onun başvurusunu kabul ediyor. Bu Şu demek: Siz sektör direktiflerindeki bir mesleği düzenlediğiniz anda eğitim koşullarını, çalışma koşullarını, oradaki direktifi uygun hale getirdiğinizde, başvuru yaptıığınızda, koordinatör kuruma, yetkin otoriteye başvurduğunuzda, sizin başvurunuzu reddetmiyor, kabul ediyor, “çalışabilirsiniz” diyor. Tabii ki bu bahsettiğim koşul eğer AB ülkesinde açık bir iş bulmuşsanız, yani ilan verdiler, o işe başvurduunuz, CV gönderdiniz, işverenle görüştünüz, kabul etti. Belçikalı firma dedi ki; “gelin, sizinle çalışacağım” Ama gidip orada çalışabilmeniz için Belçika yetkin otoritesine mesleğinizi icra edebilmeniz için belgelerinizi sunmanız gerekiyor. Gidiyorsunuz, başvuru yapıyorsunuz, diyelim ki mimarsınız; otomatik olarak kabul ediliyorsunuz, karşılıklı tanıma var. Siz de bu mevzuatları düzenlemişsiniz, üye devletsiniz, eğer mesleğiniz sektör direktifi değil de, genel sistem direktifi altındaysa, bir prosedür var. O prosedür de öncelikle yetkin otorite; Belçika’da sizin dahil olduğunuz planlama mesleğine ilişkin bir düzenleme var mı, yok mu ona bakıyor.

Belçika’da planlama mesleği nasıl düzenlenmiş? Eğer düzenleme varsa, çalışmak istenilen mesleğin o ülkede icra edilmesi için gerekli koşullara, kriterlere sahip olup olmadığınıza bakıyor. Belçika’da planlıncının belli bir düzenlemesi var, o düzenleme içersinde planlıncı tarif edilmiş ve bakıyor; sizin kriterleriniz, o planlıncı kriterlerine uyuşuyor mu, uyuşmuyor mu? Sunulan belgeleri birbiriyle karşılaştırıyor,

kriterlerini karşılaştırıyor, diyelim sertifikalarınız var, ama siz sertifikalarınızı aldığınız üç aylık kursa gitmişsiniz, sertifika almışsınız. Oysa Belçika'da sertifikasyon sistemi öyle değil. Bir sene sonra belki sertifika veriyor. Dolayısıyla kabul etmeyebiliyor. Sunulan belgeler farklılık içermemeli diplomada aynen o şekilde. Şimdi burayı da motamo okuyacağım. Bunun üzerinde demin bahsettiğim seviyelerle ilgili çünkü. Meslekle ilgili aranan eğitim süresinden en az bir yıl daha az eğitim alınmışsa, biraz önce bahsetmiş ya üç yıllık üçüncü derecede düzeydesiniz ve Belçika'da planlama mesleği beşinci düzeyde ve siz bir yıl daha az eğitim almışsınız veya meslekle ilgili alınan eğitim sertifikası, o ülkedeki direktiflerde geçen seviyelerde en çok bir alt seviyeye denk gelmiyorsa, aldığınız sertifikalarda bunu karşılamıyorsa, bu farklılığa temel farklılık diyor. Bu temel farklılık yüzünden mesleğin icrasına izin vermiyor. Eğitim koşullarını düzenlediniz, ama belgelendirme yaparken, deneyimi mesleki yeterliliği belgelendirirkenki koşullara uymazsanız, o zaman da kabul etmiyor.

Sadece eğitimle bitmiyor. Bakıyor temel farklılıklar yok, kompanse edilebilecek, giderilebilecek farklılıklar var. O zaman size ya bir yeterlilik sınavı sunuyor. Farklılıklar var, hiç farklılık yok diye bir şey olmayabilir; ya size yeterlilik sınavı sunuyor ya da mesleği icra edebilmeniz için staj öngörebiliyor ve bu sürecin sonunda da icra etmenize izin veriyor. Eğer zaten diyelim ki, bütün bu sistemin içersinde siz geldiniz, başvurunuzu yaptınız, Belçika'da planlama yapmak istiyorsunuz, ama diyelim ki Belçika'da mesleğe ilişkin bir düzenleme hiç yoksa, yani plancılıkla ilgili bir düzenleme yoksa, o zaman size "hayır" demek hakkına sahip değil. Yani Belçika sizi men edemez ve mesleği icra edebilirsiniz, diğerleri nasıl icra ediyorsa.

Demek istediğim, başından beri anlattığım daha da netleşmiştir. Eğer düzenleme yapmazsanız, gelecek olan kişiye "sana bu kriterleri koyuyorum, sen buna göre çalışacaksınız, çünkü sen yabancısın" diyemezsiniz. Eşit muamele etmek zorundasınız. Kendi vatandaşınıza koyduğunuz kuralları onun içinde koymalısınız, dolayısıyla düzenlemelisiniz de. İşte bu eğitim üniversiteyi ilgilendirirken, yani diplomanın akredite olması, üniversite eğitim koşullarını ilgilendirirken, deneyimin işi yaparken kazanılan deneyimin belgelendirilmesi de odaları ilgilendiriyor.

Çok kısa olarak belki bir iki şey söylemek istiyorum. Yetkin Mühendislik Kanunu diye bir kanun geçenlerde önüme geldi. Enteresan, okuduğum zaman

hayretler içinde kaldım, çünkü TMMOB göndermişti ve TMMOB'un temsilcisi de bu çalışmalarda vardı. Bu sistemin nasıl işlediğine dair bir sene boyunca her hafta Salı günü bütün bir öğleden sonra çalışma toplantısı yapıyordu. Gerçekten çok yoğun çalışıldı, sistem didik didik edildi, bütün direktifler, uygulamalar anlatıldı, çalışıldı, iki workshop yapıldı bununla ilgili ve karşımıza şu çıktı: Üç ay kurs alıyorsunuz ve yetkin mühendis oluyorsunuz. Böyle bir şey olamaz, böyle bir şey kabul edilemez, böyle bir şeyi kimse kabul edemez! Ya makine mühendisleridir, ya da TMMOB...

OTURUM BAŞKANI -Sayın Ölmez, İkinci Oturumda o tasarımı özgü tartışma yapılacak, isterseniz ona hasredelim. Eğer konuşmanız tamamlandıysa...

EBRU ÖLMEZ- Konuşmayı sorularla götürmekte fayda var, böyle daha aktif olur, iyi de olur.

OTURUM BAŞKANI- Soru-cevap şekline dönüştürelim. Sayın Ölmez'e, AB uyum sürecinde yapılan düzenlemeyi ortaya koyan yararlı konuşmasından dolayı teşekkür ediyoruz. Tabii oturum devam ediyor. Bu safhada tartışma kısmında soru-cevap şekline döneceğiz.

AVNİ HAZNEDAROĞLU (EMO Kocaeli Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi)- Öncelikle böyle bir paneli düzenlemiş olduğunuz dolayı teşekkür ediyorum. İki sorum var, Murat Beyle ilgili sorum şudur:

Murat Bey sunumunu yaparken daha çok AB çerçevesinde kişilerin serbest dolaşımı, malların serbest dolaşımı ve hizmetlerin serbest dolaşımı üzerinde durdu.

İkinci sorum Ebru Hanıma. Biliyorsunuz, AB, 235 sayılı Yasayla meslek alanlarının düzenlenmesi konusundaki yetkiyi Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine ve bağlı odalara verilmiş durumda. *"Bazı mesleklerde T.C. vatandaşı olmak zorunluluğu vardır ve mevzuatlarda giderildi, kaldırıldı"* dedi kendisi. TMMOB bu anlamda yabancı mühendislerle ilgili çalışma şartlarını belirleyen bir yönetmelik yayınladı ve bu yönetmelik Resmi Gazetede yayımlandı. Bu konuda Bayındırlık Bakanlığı ne düşünüyor?

İkincisi de, mesleki belgelendirmede bugün odaların çıkardıkları yönetmelikler var. Bu yönetmeliklerle anlattıkları uygulamalar arasındaki bağı nasıl kuruyor ve bu anlamda bayındırlık bunu nasıl değerlendiriyor?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sorulara karşılıklı soru-cevap şeklinde devam edersek sanırım daha yararlı olur.

MURAT TAHSİN YÖRÜNG- Hizmetlerin serbest dolaşımı bağlamında sordunuz. İşçileri de kastettiniz mi tam bilmiyorum. Şu anda bizim gerek işçilerin serbest dolaşımı, gerek hizmetlerin serbest dolaşımı, biri 1986 da biri de makul bir dönem içerisinde gerçekleştirilmesi gereken Ankara Antlaşmasında öngörülen hususlardır. Dolayısıyla bunların üzerinden GATS dolayısıyla bir etki beklemek yerine, bunlar üzerinden bizzat ikili anlaşma diyebileceğimiz AT-Türkiye arasındaki antlaşmalar üzerinden bunun sağlanması daha pratik ve makul gözüküyor. Ancak çok çaresiz kalınırsa belki daha geniş bir çerçevede hak iddiasında bulunulabilir, ama bizim haklarımız zaten mevcuttur. Birisi yirmi yıldır savsaklanmaktadır, diğerinin de şimdiye kadar makul süre içerisinde gerçekleşmesi gerekirdi. Benim düşüncem bu. Diğer bir sonuç elde edilse bile çok dolaylı bir yol olur.

EBRU ÖLMEZ- Bana sorduğunuz soruya cevap vereyim. Şimdi TMMOB'dan bahsediyoruz; Mühendis Mimar Odaları Birliğinin kaç mühendislik dalı olduğunu bilmiyorum. Bunun içerisinde kaç odanın olduğunu bilmiyorum, ama bunların çıkardığı belgelerin de bir bir incelenmesi gerekir uygun mudur, değil midir diye. Ben size burada çerçeveyi sundum. Ama işin açıkçası uygun olduğunu da düşünmüyorum. Çünkü belgelendirme bugünkü belgelendirme, bugünkü diploma yöntemi üzerinden yapılıyor ve odaların işleyişlerin ve kanunlarını biliyoruz. Benimkisi biraz tümünden gidim gibi olacak, çıkarsa ne olacak, bir kere her belgenin verilmiş koşullarını, denetlenme koşullarını, belirlemek lazım. Kaldı ki ülkemizde bir şeyin sertifikasyonunun nasıl yapılacağını Milli Eğitim Bakanlığı karar veriyor biliyorsunuz ki, yani sertifika diye bahsettiğimiz şey; dolaşımda kullanacağımız sertifika şu aşamada Milli Eğitim Bakanlığı'nın verdiği sertifikalardır, size meslek edindirir. Odaların verdiği sertifikalar ve belgeler; o işi icra ederken vizeler, izinler, düzenlemeler, ama bu size genel anlamda bir dolaşım sağlamaz. Çünkü bunlar

akredite değildir, bunları hangi kriterlere göre koydunuz, böyle bir yasa var mı? Odaların verdiği sertifikaları düzenlemeye yönelik bir düzenleme var mı? Bir çerçeve yasamız yok buna ilişkin. Denetlenmesine ilişkin bir düzenleme var mı? Belki ticaret hukukunda işletmelere yönelik düzenlemeler altında olabilir. Biricisi, bu belgelerin uygun olup olmadığına bakmak için bunun detaylı incelenmesi gerekir, taramadan geçmesi gerekir. İkincisi de zaten dediğim gibi, bugünkü sistem içerisinde verildiği için bu belgeler uygun olduğunu düşünmüyorum. Özellikle şu üç aylık kurs yoluyla yetkinlik kazanılma olayı, yani hakikaten de dikkatlerinize de sunuyorum, hiçbir yarar getirmeyecek bir şeydir.

Bir kere dünyadaki uygulamalara baktığımız zaman, mesleği icra ederken sürekli olarak testlerden geçiyorsunuz, sürekli olarak belgeleriniz denetleniyor; sürekli olarak bir takip içersindediniz. AB sistemi içersinde odalar böyle iş yapıyor, denetleme yetkileri bu şekilde. O yüzden yetkileri daha kuvvetli, o yüzden koydukları kurallar çok daha fazla dikkate alınıyor, o yüzden *“devlet kurumları düzenlesin değil de, odalar düzenlesin bazı şeyleri”* deniyor. Ama bizde öyle değil.

O açıdan, sizin belgeler uygun mudur, değil midir konusunda, şu aşamada yorum yapmak yetkiliğine sahip bulmuyorum kendimi işin açıkçası. Ama mevcut sistem içersinde diploma sonrası alındığı için, diplomanın üstüne alındığı için ve diplomayı supplement eden değil de daha çok alanda uzmanlaştığında belki bilgi sahibi olduğunuzu gösteren bir belge olduğu için, bugünkü sistem içersinde olabilir. Bu bir serbest dolaşım kapsamında sertifika diye tarif ettiğimiz şey değil. Bir yerinde Türk Vatandaşı olmak zorunluluğu kaldırıldı; buna ne diyorsunuz?

AVNİ HAZNEDAROĞLU (EMO Kocaeli Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi)- Hizmetlerin serbest dolaşımı çerçevesinde yabancı mühendislere Türkiye pazarının açılması noktası söz konusu. Bu noktada TMMOB’un çıkardığı yabancı mühendislerle ilgili çalışmayla ilgili yönetmelik yayınladı. Bu da bazı kısıtlamalar getiriyor. Bayındırlığın bu konudaki yorumları yok.

EBRU ÖLMEZ- Yabancıların çalışma izinleri kapsamında çıkarılmış olan bir yönetmelik olduğunu düşünüyorum. Çalışma Bakanlığının yabancıların çalışma izinleri kapsamında olan bir yasa, AB kapsamında değil; o bizim üçüncü ülkelere karşı çıkardığımız bir yasa. Dikkat ederseniz o yasa hakkında bilgileriniz var mı

bilmiyorum, ama o yasa maddelerinden biri AB vatandaşlarının dışındaki ülkelerden bahsediyor, yabancıların çalışma izinleri yasasında. Çünkü AB ile ilgili Sayın Murat Tahsin Yörüng'ün söylediği gibi, ilişkilerimiz bizim ortaklık ilişkisi üzerinden gidiyor ve ortaklık ilişkisi üzerinden gittiği için bizim henüz kazanılmış haklarımız var. Kullanmasak dahi bunu Türkiye her zaman gündeme getirecektir ve getirmekte haklıdır.

Buradan GAST'la ilgili kısma geçeceğim. Burada uluslararası hukukçu arkadaşımızda var, daha sonra belki kendileri de bir şeyler söylemek isterler. Bu tartışmalara aslında burada bir nokta koymakta fayda var. GAST tartışmalarına, siz dediniz ki; GAST, AB'nin üstünde bir antlaşmadır. Uluslararası hukukta Sayın Hocam bilirler, çok taraflı anlaşmalar ikili anlaşmaların üstünde değildir. Çok taraflı anlaşmalar ikili yapılan anlaşmaların yanında içerik olarak, kapsam olarak, hak ve yükümlülükler olarak baktığımızda daha dardır, geneldir. İkili anlaşmalar çok taraflı anlaşmaların üstündedir. Burada uluslararası hukukçu gibi konuşmak istemiyorum, O sözü arkadaşımıza bırakacağım, arkadaşım size daha detaylı bilgi verecektir. GATS Türkiye'nin AB önceliğinden daha öncelikli bir şey değildir, asla değildir, kat'a değildir. GATS Dünya ticaretinde temelinde sermayenin serbest dolaşımını temel alan ve ticari bir varlık olarak, sermaye girişini kolaylaştıran, sermayenin girişiyle birlikte hizmetinde girişini sağlayan bir antlaşmadır. GATS'ta kişilerin serbest dolaşımına ilişkin dördüncü maddesi, GATS hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz bilemiyorum, detaylandırmak da istemiyorum.

Dördüncü ilkesi kişilerin serbest dolaşımını kapsar ki bu konuda uzlaşma yoktur, düzenleme ve imza yoktur. Bütün yatay ve dikey taahhütlerinde GATS ülkelerinin böyle bir genel ve sektörel taahhüt verirler, bir de genel taahhütler verirler. Kişilerin serbest dolaşımını kısıtlanmaz, ülkelerin uygulamalarına bırakır. GATS'ta bir pazarın işgal edilmesi gibi bir şey yoktur. Yani GATS'ta kişilerin serbest dolaşımı temel olmadığı için, sermaye girişinin, sermayenin serbest dolaşımıyla birlikte o sermayeyi yöneten personelin, yani o sermayeyi işleten müdürün, teknik adamın ya da o projeyi hayata geçiren personelin hareketliliği söz konusudur. GATS'ta işçiyi serbest dolaştıramazsınız. GATS'ta bir başkasının yanında ücretli çalışıyor olmanız sadece personel olmanıza bağlıdır. Siz ya yöneticisinizdir, ya o projenin yürütücüsünüzdür, yani olmazsa olmaz bir elemanısınız. O sermayenin orada

yerleşmesi ve işlemesi için, GATS mantığı budur. Yani GATS'ın neden bu kadar büyütüldüğünü anlamakta zorluk çekiyorum.

Düzenlemeler yaptığınız koşullarda GATS tehlikeli bir şey de değildir üstelik. Yabancı sermaye gelsin diye bugün Polonya AB üyelik aşamasında daha GATS'la ilgili taahhütleri yaparken milyar Euro'lar alıyordu yabancı sermaye yatırımlarından ki, bunun büyük bir kısmı sadece sanayi değil aynı zamanda hizmet ticareti de söz konusuydu. Yabancı sermayede o kadar kopmak gerektiğini düşünmüyorum işin açıkçası ve yabancı sermaye tabii ki sermayeyi işletilecek ve orada yerleştirecek personelin hareketliliği söz konusudur. Bu kapsamda mühendis de dolaşabilir. Personel tanımını biliyorsunuz, ya yönetici olacak ya o projenin yürütücüsü olacak. İşin açıkçası buna engel olmayı mantıklı bulmuyorum, bugünkü koşullarda hiç mantıklı bulmuyorum. Açılım pazarlara girelim derken, bunu kapatmayı mantıklı bulmuyorum. Hele GATS'ın AB'nin üstünde olduğu konusunu artık tartışma konusu yapılmasını da mantıklı bulmuyorum, bu nereden çıkıyor bunu da anlamıyorum. Çünkü çok taraflı bir anlaşmanın, ikili bir anlaşmadan daha hak ve yükümlülükler açısından kısıtlayıcı değildir.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Ölmez, tabii GATS'la Avrupa Birliği aşağı yukarı içerik olarak birbirine yakın olunca zaman zaman bunlar karıştırılıyor.

EBRU ÖLMEZ- Bir tarafta AB kişilerin hak ve yükümlülükleri var. Siz orada işyeri de açarsınız, başkasının hesabına bir başkasının yanında da çalışırsınız; ister sermaye ile gidersiniz, ister iş başvurusunda yaparsınız gider çalışırsınız. Yani bu ülkenin içersinde nasıl davranıyorsanız Belçika'da, Almanya'da öyle davranırsınız ve bu garanti altına alınmıştır. Önemli olan Türkiye'nin; bu hakları, yükümlülükleri alıyor, mevzuatı üstleniyor, bu hakları elde edebiliyor olmasıdır. Ortaklık Konseyinin hizmetlerin serbest dolaşımına ilişkin anlaşmasının dört yıl sürmesinin sebebi ve her seferinde bizim tarafımızdan reddediliyor olmasının sebebi; daha önce de iletmiştim. Türkiye elimize konan tekste sadece ve sadece ticari bir varlık olarak hizmet sunumumuz öngörülüyor, onun dışında bütün mevzuatı da üstleniyorsunuz. Bizim aleyhimize böyle bir asimetri kabul edilemez. Bizim Ortaklık Antlaşmamızdan gelen hocamın da anlattığı gibi haklarımız var.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim. Sözü Ahmet Beye veriyorum.

AHMET TURGUT (Şehir Plancısı)- Evet Hocam, söz verdiğiniz için teşekkür ediyorum. Sizden ricam oturumun süreci açısından şu an yemek arasını yiyoruz. Onu nasıl time ekleyeceksiniz, salona sunarsanız sevinirim.

İkincisi de ben de bir AB muhalifi olarak görüşlerimi, ya da yabancı sermayeyle ilgili görüşlerimizi açmaya başlarsak sürecin çok uzayacağını düşünüyorum. Ben de bağımsızca, taraflı olmamaya çalışıyorum.

Şunu sormak istiyorum Sayın Ebru Ölmez'e: AB Genel Sekreterliğinin mesleklerin tanınmasıyla ilgili hazırladığı bir yasa tasarısı var, kendisi de bahsetti. Bu çalışmaya Bayındırlık Bakanlığı katkı koydu mu, ya da koyduysa, kişisel olarak soru soracağım.

EBRU ÖLMEZ- Evet koydu, ben bizzat katıldım.

AHMET TURGUT- Oradaki tanımları yaparken, meslek odalarının tamamından görüş alma ihtiyacını niye hissetmediniz?

EBRU ÖLMEZ- Şehir Plancıları Odasının temsilcisi orada bulunuyordu, Mimarlar Odasının temsilci ve TMMOB'un temsilcisi bulunuyordu. Serdar Karaduman vardı, isimlerini hatırlamıyorum, hepsi de bütün toplantıları takip ettiler. Birincisi bu çalışma grubunu AB Genel Sekreterliği oluşturdu. Dağıtım ve yazı onlar aracılığıyla gitti.

İkincisi, Mimarlar Odası, Şehir Plancıları Odası hem de TMMOB adına temsilci vardı. İnşaat Mühendisleri Odası vardı, Özel Serbest Mimarlar Derneği vardı ve hepsi de toplantıların hepsine katıldı. Orada oda birinci elden temsilcileri aracılığıyla temsil edildi. Tek tek madde madde çalışıldı. Benim şaşkınlığım bundan. Ankara Şehir Plancılarının Odasının web slaytına da konuldu.

AHMET TURGUT- Benim sormaya çalıştığım şu yalnız; katıldıysanız diye şunu soracaktım, açılış konuşmamda şunu söyledim: Bazı meslek grupları Türkiye'de fırsatçılık yapıyorlar.

EBRU ÖLMEZ- Mesela?..

AHMET TURGUT- Mesela, ben zaten tıpçıları söylemiyorum, hemşireler, ebeler ilgi alanıma girmiyor. Şunu koymaya çalışıyorum: AB Genel Sekreterliği süreci içerisinde buna katılan kamu kurumları da Türkiye'nin iç hukukunda çözülmemiş konulara, bazı meslek grupları lehine taraf olurlarsa, bu gerçekten bizler açısından kabul edilemez noktalara gelir. Ne yapabiliriz bilemiyorum.

EBRU ÖLMEZ- Ben somutlaştırmanızı isterim. İtham etmeyin.

OTURUM BAŞKANI- Ben araya girebilir miyim?

AHMET TURGUT- İthamım kişisel değil, süreci biliyorsanız sormak için söyledim. Mimarlık meslek tanımının içersine şu anda Türkiye Mimarlar Mühendis Odalar Birliğinin süreci içerisinde hukuki noktalara taşınmış şekilde, siz de bir şehir plancısı olarak kabul etmeniz gerekir diye düşünüyorum. Mimarlık meslek grubunun yapacağı hizmetlerin içersine, Türk Mimar ve Mühendis Odalar Birliği içerisinde yer almış, farklı diplomayla mezun olmuş arkadaşlarım bunun içinde şehir plancıları da dahil hizmetleri de girmiş durumda. AB Genel Sekreterliğinin böyle bir çalışma yaparken Şehir Plancıları Odası daha hukuki davranmasını bekliyor. Ben en azından İstanbul Şubesine bu tasarı geldiğinde arkadaşlarımızla görüşümüzü hazırlayıp Genel Merkeze gönderdiğimiz de böyle söyledim, ama oraya katılan arkadaşlar, Odayı temsil edenler nasıl düşündü bilemiyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum. Ben araya girmek zorundayım.

Özellikle Sayın Ölmez'in konuşması çok kapsamlıydı ve konuyu ortaya koyması açısından yararlı olduğuna inandığım için kesmedim. Sürede sıkıntı yaşamaya başladık. Çünkü opsiyonda kalmadı, saat 13.00'te tartışmayı bitirmek durumundayım. Özellikle bu yasaya ilişkin soruyu bence ikinci panele taşıyalım. Bence asıl yeri orası, orada daha rahat bir ortamda tartışabiliriz. Çünkü bu panelde genel çerçeveyi ortaya koymaya çalışıyoruz. Eğer bu bağlamda soru varsa almak istiyorum.

İCLAL KAYA (Mimar Sinan Üniversitesi)- Ben Ebru Ölmez'e şunu söylemek istiyorum: Az önce arkadaşımızın sorusuna "*GATS'ın AB üzerinden kısıtlayıcı olamayacağını taraflı anlaşmaların daha önde olduğunu*" söylediniz. Bu GATS'ın metninde de belli. Fakat GATS'a taraf olan 140'a yakın ülke de, Türkiye'de imzasını

koymuş ve taahhütleriniz eğer net değilse, sizin mesleki alanınız da bunun içersine giriyor. Tabii ki kişisel olarak hizmet üretmek açısından AB'nin serbest dolaşımıyla kıyaslanamayacak ama GATS'ın getirdiği hizmetlerin özelleştirilmesi birçok kamu hizmetini yakından ilgilendirdiği için, planlamayı da ilgilendirecek. Bunda korkulacak bir şey yok. Dedğiniz şey duruşunuz, bakışınızla ilgili; bence de korkulacak bir şey var.

EBRU ÖLMEZ- Hizmetin özelleştirilmesi derken,

İCLAL KAYA- GATS'ın kapsamında sayılan 12 tane hizmetler var, turizm, telekomünikasyon var. Bunun hizmet meslekler bölümünde de adlandırdığında şehir planlama hizmetleri ve peyzaj mimarlığıyla da beraber anılan bir g bendi var. Şimdi hatırladım; uzatmak istemediğim için soruyorum. Endişe edilecek bir durum var.

EBRU ÖLMEZ- Ben özelleştirmede neyi kastettiğinizi anlayamadım, serbestleştirme mi,

İCLAL KAYA- GATS'ın kapsadığı şeyler getirildiği zaman, hizmetlerin serbest serbestleştirilmesi esasında hizmetlerde liberasyonu getiriliyor. Burada özelleştirme diye bir ifade geçmese dahi bu hizmetlerin serbest dolaştırılmasıyla büyük çokuluslu şirketlerin bu hizmetlere talip olacakları açık ve burada da böyle yorumlanmasa dahi bir özelleştirme, kamusal hizmetlerin kamunun eliyle özel firmalara devredilmesini mümkün kılan bir anlaşma sonuçta. AB bağlantısında değil, sonuçta 140 üye ülke arasında siz de bu metni onaylıyorsanız, bu şeyin içersine girmiş oluyorsunuz.

Oradaki Türkiye'nin de koymuş olduğu Maliye Bakanlığında GATS'ın tartışması devam ediyor. Türkiye'nin onayladığı açtığı hizmet alanlarının sayısı gelişmiş ülkelerinkine çok yakın düştüğü söyleniyor. Kendileri de Internet web sayfalarında bunu ilan ediyorlar. Burada herhangi bir kısıtlamaya gitmeyince, birtakım ülkelerin özellikle Kanada'nın, Fransa'nın ve birçok ülkenin belediye hizmetlerinin en azından GATS'ın kapsamından çıkarılmasını öngörüyorlar. Türkiye'ye geliyorsunuz, böyle bir şey yok. Bu tartışmanın boyutu çok uzun tabii.

EBRU ÖLMEZ- Şehir plancıları açısından yorum yaptım, planlama mesleği açısından yorum yaptım. Lütfen, GATS konusunu Dünya Ticaret Örgütü globalleşme tartışması ekseninde yürütürsek sonu gelmez.

İCLAL KAYA- Mesleklerin icra edilmesi o alanlara ilişkin olduğu için çok ilişkili, ben de ona şaşırarak baktım. Ben bunu anlamıyorum, hayretle bakıyorum dediğiniz şeye ben de hayretle baktım. Esasında çok da yakından ilişkili.

Teşekkür ediyorum.

EBRU ÖLMEZ- Ben teşekkür ediyorum. Bence burada GATS Antlaşmasının şehir plancılığıyla ilgili kısmını konuşmalıyız, yoksa Dünya Ticaret Örgütü sermayenin serbest dolaşımı gibi konulara girersek, buradan çıkamayız. Meslek odaların, belediye hizmetlerinin yabancılar eliyle yapılıp yapılmaması tartışması da şehir plancılarını ne kadar ilgilendirdiği de tartışma götürür, belediye işletmeciliği konusudur. Planlamayı planlama özeline çekmekte fayda var. Bugün planlama dediğiniz zaman; plancı, planlama mesleği, planlamanın icra koşulları az önce şikâyet eder halde konuştunuz, *“başka meslekler bizim meslek alanımıza giriyor”* diye. Başka mesleklerin bizim meslek alanımıza girmelerini önlemek için, öncelikle bizim kendi meslek alanımızı tarif etmemiz lazım; “plancı nedir, kaç tür plancı vardır?” böyle bir çeşitlenmeye gitmemiz lazım. “Plancı ne iş yapar? Plancının çalışma koşulları nelerdir?” bunları tarif etmemiz lazım.

Plancı belediye hizmetlerinden bir tanesini yapar; planlama işini yapar. Belediye hizmetleri dediğimiz zaman yol kazmakta belediye hizmeti, temizlikte, çöp toplama da belediye hizmeti. Bu tartışmalara girmemek lazım. Oda olarak kendi mesleğimize odaklanmamız çok önemli; bu bize katkı sağlayacaktır, bizim mesleğimizi düzenlememizin bize sağlayacağı katkıları ön planda tutmamız gerekiyor, mesleğimize hakikaten de sahip çıkabilmemiz için, daha büyük ölçekteki tartışmaları entelektüel düzeyde yapmamız tabii ki gereklidir. Tabii ki yaparız, adı AB mesleki hizmetlerin serbest dolaşımı olan, şehir planlamaya etkisi olan bir konuda, bence bunu şehir planlama özelinde tartışmalıyız. Öğleden sonra bunu daha detaylı tartışırız; belediye hizmetlerini, GATS’ı tartışmayı uygun görmüyorum.

OTURUM BAŞKANI- Başka soru var mıydı; kusura bakmayın süre çok daraldı. Son soru ve çok kısaca rica ediyorum.

SERHAT AKKOÇ (Şehir Plancısı)- İyi günler. Benim sormak istediğim konu; mekânsal gelişim kararlarının yönlendirilmesi konusunda şehir planlama mesleğinin

geçerliliği söz konusu edilemez. Zaten tek geçerli meslek alanı olduğunu biliyoruz. Burada benim merak ettiğim, Murat Tahsin Yörüng'ün konuşması sırasında serbest dolaşım konusunda oluşan bazı istisnalardan söz etmişti; bunları dört başlık altında söylemişti; kamu düzeni, kamu güvenliği sağlığı ve hizmetleri gibi konularda istisnalar gerçekleşiyordu. Ebru Ölmez'in konuşmasındaysa genç ve eğitilmiş işgücünün serbest dolaşımında ve bunların sahip olduğu meslekleri icra etmesi konusunda oldukça optimistik bir yaklaşım sergilediğini ve düşündüğünü fark ettim. Yalnız benim burada merak ettiğim şey, planlama gibi mekânsal kararı, mekânsal gelişmeyi yönlendiren bir meslek dalının, kamu düzeni ve kamu güvenliği gibi istisnalar açısından değerlendirildiğinde, hem bayındırlık bakanlığının nasıl bir görüşe sahip olduğudur. Bu son derece önemli bir konu ve hem de AB yasalarının ya da düzenleme yasalarının tam içeriğini bilmiyorum, nasıl bir görüş savunduğunu merak ediyorum, bu açıdan iki taraftan da ülkem için de gelecek yabancı plancılarının ve bizim için gidecek Türk plancılarının nasıl değerlendirileceği ve Bayındırlığın ve AB mevzuatlarının görüş acısının ne olduğunu merak ediyorum.

Teşekkürler.

MURAT TAHSİN YÖRÜNG- *“Kamu hizmeti sayılır mı, istisnadan yararlanılabilir mi”* diye soruyorsunuz. Kamu düzenliği kapsamına alınamaz, kişisel kusurla ancak o istisna işletilebilir. Kişi suç işlemiştir ve sınırdan o gerekçeyle dışarı atarsınız. Ama kamu hizmeti istisnasına girebilir mi, mesleğiniz hakkında çok az bilgiye sahibim, bu konuda çok az içtihat da bilmiyorum. Sizin tercihiniz ne, orada bu imkândan yararlanmak mı, yoksa bu istisnadan burada yararlanmak mı? Fransa size bu güçlüğü çıkarırsa tabii iyi olmaz, orada çalışacağınız ihtimaliyle söylüyorum, Fransız buraya gelir de çalışmaya kalkarsa, bu istisnadan sizin yararlanmanız iyi olur. Kamu menfaatiyle çok yakından ilgili. O zaman bu kapsama girebilir, ancak hükümet ya da devlet bu tercihte bulunmazsa, AB hukuku buna karışmaz. Devlet bu istisnaya başvurmazsa, dışarıdan AB bu istisnadan yararlanacaksınız demez. Böyle bir imkân olabilir dediğiniz gibi.

EBRU ÖLMEZ- Çok güzel bir soru, çok teşekkür ederim. Mesleğimizin nasıl düzenlenmesi gerektiğiyle ilgili, AB kapsamında ne fırsatlar var, ne gibi sıkıntılar var belki bunun hepsini bu soruyla cevaplandırabiliriz.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Ölmez, çok kısa ama...

EBRU ÖLMEZ- Buradaki toplantının amacına yönelik bir cevap, burada toplanmamızın belki de bütün bu soruların cevabı olabilecek bir şey. Çok kısa bitirmeye çalışacağım. AB'de mekânsal gelişmeye ilişkin herhangi bir ortak düzenleme yoktur. Çok açık ve net söylüyorum; planlarınızı nasıl yapacağınız, nasıl gelişme programı hazırlayacağız; asla düzenlenmemiştir.

Neden düzenlenmediğini de söyleyeyim: Ulus-devletin en temel hükümler hakkı olan araziyi kullanmak ve geliştirmek hakkına AB bugüne kadar müdahil olmamıştır, olması yönünde herhangi bir istek de yoktur. Biraz önce de bahsettiğim gibi adalet, hukuk, her alanda dış politika ve ülkeler hükümler alanlarını paylaşırken araziyi nasıl kullanacakları, nasıl şekillendireceklerine ilişkin düzenlemeyi AB'ne bırakmamıştır ve bırakma yönünde de bir irade yoktur. Bugüne kadar planlamaya ilişkin bir düzenleme çıkmamasının sebebi budur. Çok genel anlamda ülkesel planlama, mekânsal gelişime planlaması spetil the word planlama yaklaşımları vardır, bunlar hepsi stratejiktir ve kalkınma planları gibi planlardır. Hiçbir zaman plancıların çizdiği şehir planlarının yapıldığı teritoryal yaptığımız planlar gibi planlar AB ortak mevzuatına girmemiştir. Aynı şekilde planlama mesleği de öyledir. Bütün ülkelerde istisnasız arazinin gelişim kararlarının verildiği planlar kanun niteliğindedir. Bu kadar net, o yüzden endişe etmeye gerek yok.

OTURUM BAŞKANI- Şencan Hanım son bir katkıda bulunacak, buyurun, İmar planlarının hukuki niteliği hakkında bilgi aktardı genel düzenleyici işlemler olduğunu bildi, böyle olunca da kamu yararı temel esas.

Buyurun bir cümle, kusura bakmayın süreyi oldukça aşıyoruz.

SALONDAN- Hamit beyin sorduğu, Ebru hanımın cevapladığı konu bizim için çok önemli mimarlık tanımını aslında sizin de açmanızı isterim, Sektörel direktiflerin içersinde zaten bu tanımlar var mı,

EBRU ÖLMEZ- Evet

SALONDAN- AB sektör direktifi içersinde bir mimarlık tanımı var. Oradaki AB Genel Sekreterliğindeki mesleki yeterlilikle ilgili ulusal mevzuat düzenleme çalışması

maalesef direktifle çok sınırlı olan bir şey ve başından beri de direktifle ilgili. Yani tercüme yapıp orada meslek odalarının temsilcilerinin de olduğu toplantılarda bunlar tartışılmaya başlandığı dönemde mimarlık tanımı en başından gündeme geldi orada ama mimarlık kesimini, mimarlık topluluğunu temsil eden örgütlerin temsilcileri oradaki bu sadece Mimarlar Odası değildi, bir miktar üniversiteler de bu işin içindeydi, bir miktar mimarların örneğin; Serbest Mimarlar derneği gibi dernekler işin içindeydi. Onlar bir mimarlık tanımı üzerinde uzlaşamadılar, o yüzden konu AB Genel Sekreterliği tarafından dört fakültenin, mimarlık fakültesinin dekanına havale edildi, Onların da raporu bildiğimiz kadarıyla hâlâ sonuçlanmış değil. Bunların kayıtlara geçmesi için bilgi vermek istiyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum.

EBRU ÖLMEZ- Şimdi bir düzeltme yapacak değilim; haklı olduğu noktalar var, eksik olduğu noktalar var.

OTURUM BAŞKANI- O konuyu burada tartışmayalım, çünkü ikinci panelin konusunda, ilk oturumu burada bitiriyorum. İkinci Oturum saat 13.45'de başlayacak.

Katılımcılara teşekkür ediyorum, konuşmacılara da teşekkür.

İKİNCİ OTURUM

PANEL-II

HİZMETLERİN SERBEST DOLAŞIMI KAPSAMINDA “YETKİN MÜHENDİS, MİMAR VE ŞEHİR PLANCILARININ BELİRLENMESİ VE BELGELENDİRİMESİ” YASA TASARININ ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA EĞİTİMİNE VE UYGULAMA PRATIĞİNE ETKİLERİ

Oturum Başkan: Ferhan GEZİCİ

---- & ----

OTURUM BAŞKANI FERHAN GEZİCİ- Öğleden sonraki oturuma hoş geldiniz. Bu oturum oldukça kalabalık, farklı gruplardan katılımcılarımız var ve tartışacağımız konular da oldukça tartışmaya açık konular diye düşünüyorum. Hizmetlerin serbest dolaşımı kapsamında yetkili mühendis, mimar ve şehir plancılarının belirlenmesi ve belgelendirilmesi yasa tasarısının şehir ve bölge planlama eğitimine ve uygulama pratiğine etkilerini tartışacağız. Aslında burada AB mevzuatına uyumun getireceği birtakım bağlayıcılar olmaksızın şehir planlama mesleğinin kurumsallaşması, kalite ve standardının yükseltilmesi anlamında konu büyük önem taşıyor. bir yandan serbest dolaşımın getireceği olumlu ve olumsuzlar tartışılırken, ülke içinde meslek pratiğinin kalitesinin izlenmesi gereği yine hepimizce bilinen bir şey. bu noktada bir yanılla şehir planlama eğitimi veren kurumların kendilerini yenileme ve mesleğin sorunları ve ihtiyaçlarını irdeleyerek eğitim sürecinde kaliteyi arttırma çalışmalarını ele almamız yararlı olur diye düşündük, aslında bir boyutunu böyle belirledik.

Bir diğer önemli boyutsa, şehir plancılarının bu yeni gelişmelerden ne derece haberdar oldukları, kendilerini bekleyen fırsatları ve tehditleri ne ölçüde algıladıklarını, hazırlıklı olup olmadıklarını tartışmak diyebiliriz. Bu boyutuyla da aslında yetkin teknik eleman yarasının getireceklerini, rekabet gücünü arttırmak için yapılması gerekenleri, meslek örgütü olarak Şehir Plancıları Odasının bu yeni yapılanmaya nasıl hazırlanacağı, temel olarak tartışılması gereken sorular diyebiliriz. Sayın katımcılara

şöyle bir yöntem uygulayalım diye düşündük; eğitim kurumlarından katılan hocalarımıza önce bir eğitim kurumlarının kendi yapılarını, mesleğin kalitesini artırma ve AB uyum süreciyle hangi noktadalar, kendilerini nasıl görüyorlar, özellikle meslek adamını yetiştiren kurumlar olarak ne durumdalar, bunu bir değerlendirelim istedik. Bunun için de şuanda İTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölüm Başkanı Nuran Zeren Gülersoy burada. Gazi Üniversitesinden Nihan Sönmez ve Mimar Sinan Üniversitesinden İclal Kaya, elinizdeki programda Zekai Görgülü'nün de Yıldız Teknik Üniversitesi adına bu oturumda olacağı yer alıyordu. Sanıyorum bir sonraki toplantıda oturumda konuşacak. O nedenle ben sözü eğitim kurumlarının mesleğin kalitesini artırma anlamında hangi noktada olduklarını; akreditasyon, eğitimde sürekli kaliteyi geliştirme, AB eğitim ve değişim programları ve bu süreçte eğitim pratik ilişkisinin ne noktada olduğunu genel bir soru başlığı altında belirleyerek Sayın Prof. Dr. Nuran Zeren Gülersoy'a sözü veriyorum.

Buyurun.

NURAN ZEREN GÜLERSOY- Teşekkür ederim. Sayın Başkan, sayın izleyiciler: ben de Sayın Başkanın özetlediği gibi konuşmamı Bolonya süreci içerisinde üniversitelerin, özellikle İTÜ'nün yaptığı çalışmalar, şehir ve bölge planlaması bölümünün çalışmaları bu süreç içinde ne noktada o konuda kısaca bir şeyler söylemeye çalışacağım.

Biliyoruz, AB'ye uyum içinde olduğu gibi genelde ülkemizde pek çok konuda kaliteyi iyileştirmeye yönelik çalışmalar sürüyor. Ben aslında AB'ne uyum sürecini bu çalışmalara kaliteyi iyileştirme çalışmalarına bir araç olarak düşünüyorum, ama bu çerçevede de tabii izlememiz gereken belirli aşamalar değerler var. Bunlar içinde de Bolonya Deklarasyonu ve Bolonya sürecinin eğitim konusunda çalışmaları, kaliteyi iyileştirme çalışmaları, eğitim kalitesini yükseltme çalışmaları diyoruz biz buna. Kendi üniversitemizde ve bölümümüzde AB uyum süreci değil de, biliyorsunuz; Bolonya Deklarasyonu 31 ülkenin eğitim bakanları tarafından 19 Haziran 1999'da imzalanan bir tür sözleşme, ama ondan daha önce bunun ilk adımı olarak Sorbon Deklarasyonu var. Bu da 25 Mayıs 1988 tarihinde Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya Eğitim Bakanları tarafından imzalanmış. Bu deklarasyon ve daha sonraki Bolonya Deklarasyonu ve daha sonra deklarasyonun ardından yapılan çalışmalar, ortak değerlendirmeler aslında belirli hedefleri gösteriyorlar. En temel hedef AB

sürdürülebilir ekonomik büyüme becerisiyle vatandaşlarına daha iyi iş, yaşam, sosyal bütünlük sağlamak ve dünya genelinde de rekabetçi ve bilgiye dayalı bir ekonomiye sahip olmak. Bilgiye dayalı sözü de tabii ki üniversiteler, eğitim kuruluşları hedef gösterilerek daha çok söyleniyor.

Eğitim ve öğretim hedefinde diğer politikalarda olduğu gibi AB uyum sürecinde izlenen diğer politikalarda olduğu gibi farklılıklar korunarak, her ülkenin kültürel yapısı, eğitim yapısı, kendine özgü sosyal ve kültürel değerleri korunarak ortak hedefler belirlenmesi kastediliyor. Bunun için de eğitimde açıklık, karşılıklı güven ve tanıma yani ülkelerin birbirine eğitim yönünde de güvenmeleri ve birbirlerinin eğitimlerini tanımaları, birbirlerinin deneyimlerinden yararlanma temel konuyu oluşturuyor.

Bu arada Avrupa'nın kendine özgü iddialarının da olduğunu biliyoruz. 2010 yılı itibariyle Avrupa, eğitim sistemi ve eğitim kalitesiyle dünyanın lideri olmalıdır diyorlar. Avrupa ülkeleri; eğitim özellikle de bizim ilgilendiğimiz mühendislik, mimarlık ya da teknolojik konularda Amerika'nın birazcık gerisinde kaldıklarının farkındalar. Bunun için eğitim sistemlerini ve araştırma sistemlerini bütünleştirerek bir reform çerçevesi içerisinde genelde Avrupa'da kökten bir reformu benimseyerek geliştirmeyi hedefliyorlar. Aslında kültür ve koruma politikalarında da buna çok önem veriyorlar.

(2 nolu bandın B yüzüne kayıt yapılmamıştır)

(3. nolu bandın A yüzü)

ZEKAI GÖRGÜLÜ- ...kapitülasyonlarla hizmetlerin serbest dolaşımı hakkını sağlamış olan devletler bundan vazgeçmek istemediler. Hatta o kadar ilginçtir ki, bu olayın başında Almanlar bile, Birinci Dünya Savaşı çıktığında hemen bundan istifade kapitülasyonların kaldırıldığını ilan ettiğimizde, müttefikimiz Almanya bile bizi proteste etmişti. Yani o konuda sadece düşmanlarımız değil, dost bildiklerimiz de bu konuda bizimle ayrı düşüyorlardı. Sonuçta kapitülasyonları biz Lozan'da kaldırdık diyebiliriz. Bazı ufak tefek tavizler verdik. Taviz denilir mi bilmiyorum, hukukçu olarak yapılması gereken bir şeydi. Kazanılmış hakları, yani dana önce kapitülasyonlardan yararlanıp Türkiye'de kendi mesleklerini icra eden yabancıların bu haklarına saygı göstereceğimiz taahhüdünde bulunduk. Gerçi buna da bir süre sınırlaması getirdik. Bu mevzuu o zamanlar hallettik. Yani o konu halledildi ve bu konudaki hassasiyetimiz o kadar fazla oldu ki, Lozan'dan sonra çıkardığımız kanunlarla birçok mesleği yabancılara yasakladık. Sadece Türk Vatandaşları bu meslekleri icra edebilir diye düzenlemeler getirdik. Burada da bence ifrata kaçan bazı şeyler de var. Artık bunu tartışmayalım, ama yine de söylemek lazım. Berberlik, garsonluk, kapıcılık gibi meslekleri sadece Türkler yapabilir, yabancılar diye yasakladık. Bu biraz insanımızı hakir görür gibi rahatsız edici bir şey, ama doktorluk, mühendislik gibi vesaire gibi hizmetler sektöründeki meslekleri de yasakladık tabii. Yani o kadar ifrata düştük.

Bunların çoğunu Avrupa Birliği süreci içinde, Avrupa Birliğine artık gireceğiz diye yasaklamalar şu anda da hemen hemen kalktı. Yani sadece Avrupa Birliği üyesi ülkeler için değil, diğerleri için de bu konuda yasaklamaları gittikçe kaldırıyoruz. Bizim konumuz olan mimar ve mühendislerle ilgili olarak 1954 sayılı Kanunumuzla sadece Türk Vatandaşlarına münhasır olmak şeklinde bir hüküm vardı. Bunu en son 2003 yılındaki değişiklikle kaldırdık. Yine de yalnız bu konuda şu anda tam bir serbesti yok, yabancıların yine de izin alması gerekiyor; yani Avrupa Birliği üyesi olmayan yabancılar için söylüyorum. Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelerin mimar ve mühendisleri Türkiye'de çalışabilmek için, ilgili odanın, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının görüşü de alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından izin almaları gerekir.

Mesleğimiz açısından şimdilik durum bu. Yani tarihi gelişim olarak bunu burada açıklayayım. Tarih üzerinde çok fazla durmak istemiyorum, bunu

değerlendirmek için bir kere öncelikle bugünü değerlendirirken bizim kesinlikle ne istediğimize bir karar vermemiz lazım. Sabahki oturumda da Murat hocam bunu çok güzel söyledi. Biz ne istiyoruz? Yani onlar bizi engellemesinler mi, biz mi onları engellemeyelim. Yani ne yapsak da bunları engellesek diye bir kere buna karar verelim. Tabii Avrupa Birliğine gireceğiz mi, girmeyeceğiz mi onlara da karar verelim. Bu karar tabii odalarca alınacak bir karar değil, millet olarak alınacak karardır. Millet olarak eğer böyle bir karar alırsak. Böyle gözüküyor, siyasi irade o yönde en azından. O zaman biz de üniversiteler olarak, bizler de meslek mensupları olarak ne yapmamız lazım? Tabii burada herkes kendi görevini yaparken şunu da düşünmek lazım: Kendi mesleğinin, daha genel ifadeyle kendi çıkar grubunun diyelim, çıkarları değil de, bu iş için hangisi uygundur, buna karar verilmelidir; yani o şekilde hareket etmek lazım. Ona karar verdikten sonra hukuk buna uyar. *“Şu anda biz Avrupa Birliğine giriyoruz, bizim meslek ne olacak?”* diyebilirsiniz, ama hiçbir şey olmaz. Yani bu konuda şu anda hiçbir şey yok, elimizden ipin kaçıdığı vesaire yok, ama biz ne istediğimize, ne yapacağımıza karar verelim. Hukuk bunu sadece uygular. Yani siz *“hukuk bunu böyle yapıyor, biz ne yapacağız?”* değil de, siz ne istiyorsanız hukuk onu yapar. Yani hukuku öcü olarak vesaire şeklinde görmemek lazım; bir.

Daha sonra bir de şu mevzua gireyim. Şu anda bütün dünyada sadece Avrupa Birliğine giriyoruz diye değil veya sabahki oturumda sözü edilen GATS Antlaşması değil; zaten dünyada genel olarak bir liberalizasyon var, globalleşme var, küreselleşme var; kaçınılmaz bir şey var. Biz bu çerçevede bir kere öncelikle Avrupa Birliği için değil, kendimiz için, herkes kendi mesleğini, kendi alanını bir değerlendirmesi lazım, karşılaştırması lazım. Başkalarının yanında ben hukukçuyum, hukukçu olarak hukuk fakültesinden nasıl bir eğitim aldım ve biz böyle yapıyoruz tamam da başkaları ne yapıyor? Amerika ne yapıyor? Asya ne yapıyor? O da önemli, yani GATS dediğimiz zaman bütün dünyayı düşünmek lazım. O zaman kendi yerimizi tespit edip, ondan sonra bu iş için, kendi insanımız için iyisi neyse bunu yapalım.

Gelelim özelde Avrupa Birliği ve GATS'a. Sabahki tartışmadan kısaca bahsetmek istiyorum. *“GATS Antlaşması önemsizdir, Avrupa Birliği Antlaşması daha önemlidir”* tartışması konusunda ufak bir şeyler söylemek istiyorum. Biz derslerde arkadaşlar söylerken, anlaşmaların hiçbirinin diğerine üstünlüğü yoktur; anlaşmaların hepsi anlaşmadır, hepsi eşit derecede bağlayıcıdır diye bismillah onu öğretiriz; bir.

Ama anlaşmanın içeriğine baktığımızda farklılıklar olur. Yoksa anlaşma kendisi olarak farklı bir şey değildir. Anlaşmanın içeriğinde, onun yazdıklarında büyük farklılıklar vardır. İşte burada Avrupa Birliği Anlaşmasıyla GATS'ı karşılaştırdığımızda bir kere Avrupa Birliği Antlaşması çok özel bir anlaşmadır. Burada supranasyonal bir antlaşma söz konusu. Yani devletlerin egemenliklerini devrettikleri bir anlaşmadır. Siz artık oraya girdiğiniz zaman elinizde olmayan bir kuruma giriyorsunuz. Artık, karar alma süreçlerinde tek başına yetkili olmadığınız, veto hakkınız olmadığı, hatta biz şu anda gireceğimiz için kaç yıllık süreçle gelmiş, bir de hukuku var, mevzuatı var, bizden önce başkalarının karar aldığı bir yere, o mevzuata biz balıklama gireceğiz. Böyle bir hukuk sistemine giriyoruz; bir.

GATS ise yeni oluşan bir anlaşma. GATS egemenlik devreden bir anlaşma değil. Hatta bizim hukukçuların deyimiyle selfec securiting yani doğrudan uygulanabilir anlaşma olduğu bile tartışmalıdır. Alman mahkemeleri onun doğrudan uygulanabilir bir anlaşma olmadığını kabul etmiştir. Gerçi bu tartışılabilir. Yani bizim mahkemelerimizde doğrudan uygulanabilir diyebiliriz. Ama bu da önemli doğrudan uygulanabilirlik şu demektir, bizi de ilgilendiriyor. Bu antlaşmaya dayanak kişilerin ilgili devletten hak talep edip etmemesidir. Alman mahkemelerinin yaptığı gibi doğrudan uygulanabilir değil derseniz, o zaman bir yabancı bu anlaşmaya dayanak bir yabancı "Ey Türkiye, ben bu mesleğin sahibiyim, benim bu mesleği burada icra etmeme engel oluyorsun? Oysa sen o anlaşmaya imza attın" diyemez. Ne olur Türkiye anlaşmayı ihlal etmiştir, ama o adam da burada o işi yapamaz, o mesleği yapamaz biz Türkiye olarak bu işi yaparsak. Uluslararası hukuk alanında sorumluluğumuz olur, o kadar. Avrupa Birliğine girdikten sonra o da ne kadar ciddi bir sorumluluktur ayrı bir mevzu. Burada bunu da kısaca tespit etmiş olayım.

Bu kararı verdik, Avrupa Birliğine gireceğiz, o zaman neyle karşılaşacağız, ne olacak? Murat Hocam ve Ebru Hanım da aslında Avrupa Birliğinin içeriğiyle ilgili bazı konulardan bahsettiler, ama ben biraz daha somutlaştırarak anlatmak istiyorum. Yani bizzat buraya girdiğimizde somut olarak bizim iç hukukumuzda ne sorunlar olacak. Biz de oraya gittiğimizde -hocamın belirttiği gibi- nelere karşılaşıyor şeylerine gelirse, söylediği gibi hizmetlerin serbest dolaşımının 4 istisnası var; 4 konuda istisnaya dayanılarak yabancıların Türkiye'ye gelmesini engelleyebiliriz. Biz de oraya gittiğimizde o 4 istisnadan birine dayanılarak bize karşı çıkılabilir ya, işte onlardan

birincisi olan burada bir kamu otoritesinin kullanılması şeyine geleyim. Orada arkadaşlarla sabah da oturumda tartışma konusu oldu, orada kendi fikirlerini de söyleyeyim.

Bu kavram bir kere mahkemelerin kararlarıyla hocamızın söylediği gibi şehir plancılarıyla ilgili bir karar yok, onların durumuyla ilgili bir karar yok, ama başka mesleklerle ilgili kararlar var. En başta da zaten olayın başlangıcı bir hukukçunun bu konuda açtığı bir dava olmuştur hukukçularla ilgili olarak. Mahkeme bu istisnayı çok dar anlamıştır. Avukatlar da biliyorsunuz kamu hizmeti yapıyor, o da kamu görevi yapıyor. Mahkeme demiştir ki, "O ilgili meslek ancak ve ancak doğrudan doğruya ve bizzat kendisi kamu gücünü kullanıyorsa, kamu otoritesini kullanıyorsa arada başka aracı olmadan, ancak bu tür meslekler için kamu otoritesi istisnasını getirebiliriz. Benim bildiğim şehir plancılarının doğrudan doğruya tek başlarına bir şehir bölge planlaması yapıp ondan sonra bunu ilan ettik, tamam oldu, bitti, tamam bu kanundur diyor muyuz? Hayır, belediyeden bir sürü yerden onaylar getiriliyor. Yani bizzat şehir plancılarının yaptıkları şeyde bunu uygulamıyorlar. Avukatlar da öyle zaten, mahkeme de buna dayanak dedik ya, avukat sadece iddia ediyor, kararı veren başkası. Hâkimlik mesleği için tamam, hâkimlik mesleği bizzat otoriteyi doğrudan doğruya kullanan olduğu için o işte olur, ama avukatlıkta olmaz.

Mesela, bir örnek daha söyleyeyim: Noterlikte de doğrudan noterin imza attığı şey nedir? O başkasının onayına gerek olmadığı için noterlik mesleğini de istisnanın kapsamına almıştır, ama sizin meslek için buna dayandırmak mümkün değildir bu karar çerçevesinde.

Diğer istisnalarda da, yani kamu düzeni, kamu güvenliği, kamu sağlığı istisnalarında da mahkeme kararlarıyla gelen kıstas, yani bir yerde kamu düzeni, kamu güvenliği, kamu sağlığı gerekçesiyle istisna getirilebilmesi için mahkeme gerçek ve ağır tehlike teşkil etmesi ve toplum menfaatinin bundan haleldar olması, zarar görmesi durumunda ancak ve ancak buna dayanılabileceğini söylüyor. Yani bu konuyu burada da bizzat dar anlama taraftarıdır mahkeme kararlarında.

Yani buna bazı örnekler verirsek, mesela bir mahkeme kararından örnek vereyim: Bir yabancı'nın başka bir ülkenin hukukuna göre yanlış olan, hukuka aykırı olarak yaptığı fiiller sizin ülkenizde hukuka uygunsa, bir sorun teşkil etmiyorsa, siz o

ülkede, başka bir Avrupa Birliği ülkede yaptıklarını gerekçe göstererek, onunun hukukuna aykırı gerekçe göstererek buna dayanarak kamu düzenini bozuyor, kamu sağlığını ve güvenliğini tehdit ediyor diyemiyorsunuz. Yani bizzat kendi hukukunuzu ihlal edecek bir tehlike ve kendi toplumunuz menfaatlerinin bundan haleldar olması gerekir. Bu da ancak ve ancak genel sınırlamalarla. Bizzat hocamızın da sabah söylediği gibi, bir kişi için. Mesela, şu kişi şehir planlamacısı olarak, mimar olarak, doktor olarak gelirse, benim toplumumun güvenliğini tehdit eder, çünkü bu adam şunları yaptı, şöyle şeyler yaptı, şöyle şeyler yapabilir diye. Bundan genel kısıtlamalar çıkmaz, sadece özel kişiye has kısıtlamalar çıkabilir. O yüzden bunlara dayanak ne bizi engelleyebilir onlar, ne de biz onları engelleyebiliriz.

Devam edeyim. Yalnız burada önemli olan şu ki, biz Ebru Hanımın da sabah bahsettiği gibi bu qualification'larda bir şey yapabiliriz, yani yanlış veya doğru bir şey yapabilir, yani kendi aleyhimize bir şey olabilir; o da şu: Ebru Hanımın söylediği gibi bu qualification mevzuunu, yani bir şehir plancısının bizde çalışabilmesi için getirdiğimiz standartlarla başkalarının bizde çalışmasını engelleyebiliriz. Yani öyle bir qualification isteriz ki şehir plancısı olabilmek için o insanlardan, birçok yabancıların bu standartları gerçekleştirmesi mümkün olmayabilir. Yani benim bu konferans vesilesiyle edindiğim bilgilerden anladığım kadarıyla yabancı ülke uygulamalarına bu vesileye baktığımda farklı uygulamalar var. Birçok ülkenin uygulamaların üstündü daha kaliteli bir eğitim isteyerek, daha kaliteli bir formasyondan başka staj, çalışma, tecrübe, experiens gibi kriterlerle biz bu konuda yabancı rekabetinden korunabiliriz. Bu ne kadar doğru, ayrı mevzu, yalnız bunları yapabiliriz. Ama eğer düzenleme yapmazsak bu sektör açısından Ebru Hanımın da söylediği gibi o zaman herkes istediği gibi çalışır.

Burada bize düşen vazife -aslında size düşen- siz etkin olarak bu süreci, yani şehir plancılarının nasıl bir formasyonun olması gerektiğini, nasıl bir qualification, eğitim kalitesine sahip olması gerektiğini bu yeni kanun taslağıyla düzenlemede rol alıp şu şu kriterleri getirmektir. Biz de üniversite olarak, hocalarınız olarak kendi üniversitelerimizi de bu kaliteye çekmek. Hem bu kaliteye çektığımız zaman, hem başkalarının gelmesini engelleriz. Daha doğrusu gelmesini engellememize gerek yok, zaten o kadar kaliteli bir şehir plancısı yetiştirmişizdir ki, bizim insanlarımız niye başkalarına iş yaptırınsınlar buradaki insanlar bu kadar kaliteliyse. Yani milliyetçilik

falan değil, yani iyi bilen insana yaptırır. Benim İTÜ’mdede, benim Mimar Sinan’da bu kadar iyi insanlar yetişiyor, ben niye Almanya’dan adamlara muhtaç olayım. Ayrıca, onların gelmesi de ayrı bir mevzu, diplomayı oradan alıp buraya gelmek kolay mı? Veya bizim oraya gitmemiz kolay mı? Başka birçok zorluklar var.

Birincisi, bu şekilde halledilebilir, ama esas son olarak üzerinde durmak istediği önemli mevzu, aslında Murat Hocanın da söylediği gibi belki bu sorun olmayacak, yani bunları belki biz boşuna konuşuyoruz gibi de düşünebilirsiniz. Yani Avrupa Birliğine hiç üye olamayabiliriz ve bu çok büyük bir ihtimal. Yani biz Avrupa Birliğinde bizzat çalıştığımız için onlarla bizzat görüşen biri olarak, onların şu andaki programında biz yokuz, ama 15-20 sene olabilir, bizi programlarına alabilirler, yani üye olmak ihtimalimiz olabilir. Ama o da nedir? O da ancak onların çıkarları için bizim almamız uygun olur onlara bir şeyler verebilirsek. Bir şeyler vermezsek, onlar zaten bizi istemezler.

Benim bir şeyler vermek-almak tartışmasından kastettiğim, yani biz ne istediğimizi bilelim, buna karar verelim, bunu uygulayalım. Eğer bizim istediğimiz engellemekse, Avrupa Birliği zaten bizi alacaksa, söylenildiği gibi deragosyanlar, yani kalıcı kısıtlamalar getirmeyi düşünüyorlar; işçiler serbest dolaşımı, yerleşme hürriyeti gibi. Biz de bu müzakere sürecinde, bu konularda onlardan “eğer siz bizim insanımızın oraya girmesini engelliyorsanız, biz de sizinkini engelleriz.” denilir. Yani bundan da tabii bir şey olmaz. Hizmetler sektörünü engellemeyiz, sadece serbest dolaşımı, yerleşme özgürlüğünü engellesek bile -onlar bizi onunla engelliyorsa, o bile yeter- çünkü o insanlar burada oturamayacaksa, buraya serbestçe girip çıkamayacaklarsa, o zaman bu hizmeti vermekte, en azından sizin hizmet sektörünüz açısından mümkün değil. Bazı hizmet sektörlerinde belki olabilir, uzaktan kumandayla, yani o ülkede çalışan hukukçular için bu sorun olmaz. Adam mütalaasını oradan yazar, Türkiye’ye gelmesine, Türkiye’de büro açmasına gerek yoktur. Ama bazı sektörlerde -sizin sektör gibi bizzat yerel hizmet olduğu için, orada bizzat bulunmasının büyük avantajlarına bile sizin sektörlerde bu da ayrı bir sorun teşkil etmez.

Ben çok fazla uzattım, özür dilerim. Başka sorular da gelirse, onları cevaplarım.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyoruz.

Sayın Şirin Gülcan Eren, sözü size veriyorum. Hizmetlerin serbest dolaşımını etkileyen oluşumlar ve etkileşimler konusunu eğer kanun tasarısıyla da ilişkilendirirseniz, bu oturumda belki sorularla devam edebiliriz.

ŞİRİN GÜLCAN EREN- Değerli meslektaşlarım, kendimi tanıtarak başlamak istiyorum. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü Uluslararası Kuruluşlar Şube Müdürüyüm. Müdürlüğüm şu anda Dünya Ticaret Örgütüyle yapılan ikinci tur hizmet ticareti müzakereleri çerçevesinde sektör görüşü oluşturmaktan sorumlu bir birimdir. Ayrıca, 4812 sayılı Çalışma İzni Kanunu çerçevesinde Bayındırlık Bakanlığına iletilen yabancı mimar, mühendis ve şehir plancılarının çalışma izni taleplerini değerlendiren birimdir.

Konumuz Avrupa Birliğine uyum süreci. Sizlere bugün hem Dünya Ticaret Örgütü, GATS müzakereleri, hem de çalışma izinleri çerçevesinde bir ulusal düzenleme olan, bu alandaki mesleki niteliklerin tanınması anlamındaki ulusal düzenleme çerçevesinde yaptığımız, karşılaştığımız, tespit ettiğimiz hususlar çerçevesinde plancıların konumunu tartışmak istiyorum.

Bugün Avrupa Birliği sürecine odaklandık, ama hizmet ticaretini bu ülkede şekillendiren başka oluşumlar var. Söylediğim oluşumların, yani GATS ve çalışma izinleri dışındaki oluşumlar, yatırımların karşılıklı teşvik anlaşmalarıdır. Tabii Avrupa Birliğinin başka oluşumları da var. Ebru Hanım bir miktar sabah bahsetti, ama anlaşma değinmedi. Bilmiyorum, konuşmasının yarısında geldim. Bahsettiğimiz hizmet ticaretinin açılması, Avrupa Birliğine karşılıklı açılması anlaşması da bunlara dahildir.

Ancak, şuna inanıyorum: Bir kanun tasarısını hazırlamanın temelinde eğer bu mesleki yeterlilikler ilgiliyse, bir miktar konuşmacılar da değindi, ama hizmet ticaretinin ne olduğu, bunun serbestisinin ne olduğu, meslek alanımızda tabii özelinde bunların ne olduğunu belirlememiz lazım. Daha doğrusu hizmet tanımını belirlememiz lazım. Çünkü artık Türkiye’de olduğu gibi unvan üzerinden hizmetin sunulabilirliği yok, onun için de belli meslek grupları arasında çatışmalar başladı.

Tabii ki temel akademik yeterliliğin tanınması, yani unvan tanıma esasları üzerinedir, ama mesleki yeterlilik şartlarına ve bunları sunmak koşullarını da belirlememiz lazım. Bunları sunarkenki prosedürlerin çok açık olarak hizmet sunucusuna verilmesi lazım.

Çalışma şartları da önemlidir. Bu hem yerli sermaye, hem yabancı sermaye açısından önemlidir. Ayrıca, mesleki yeterlilik açısından denetlediğiniz gibi kişiyi ya da tüzelkişiliği, mesleğin icrasını da denetleyebilme yeteneğine sahip olmalıdır ilgili aktörler.

Bir başka boyutu da mesleki eğitim konusunda nerede duruyorsunuz? Mesleki eğitimin sadece üniversitelerden mezun olduktan ya da belli mesleki sertifikaları aldıktan sonrasında ömür boyu eğitimle birleşen bir boyutu vardır.

Bir de bu süreçlerde bu kanun tasarıyla ilgili aktörler bazen yer almıyor bugünkü durumda, ama kimler bu konuda söz sahibi ya da kimlerin söz sahibi olmaları gerektiğinin de çok net olarak ortaya konulması gerekiyor.

Hizmet ticaret oluşumlarına bir miktar değindim, ama sabahki oturumdan da kaynaklanan bazı şeyleri açıklamak ihtiyacını duyuyorum. Başta GATS'taki hizmet tanımları geliyor. GATS'ta hizmet ticareti müzakereleri 2000 yılında başladı, 1995'te biliyorsunuz Türkiye, hem Dünya Ticaret Örgütüyle yapılan anlaşmaya taraf oldu, hem de GATS Antlaşmasını kabul etti. Ama ne ilginçtir ki, hizmet ticaretini etkileyen bir başka oluşum vardır TRİP's, Dünya Ticaret Örgütünde yine taraf olduğumuz bir anlaşmadır, fakat proje müellifliği anlamındaki bu anlaşmanın uygulamasını hiçbir kurum ne takip etmektedir, ne bilgi vermektedir, ne de araştırma yaptığımız zaman bu konuda bir bilgi alabilmekteyiz.

Ama ciddi, uluslararası hakkımızı savunabildiğimiz GATS'ın da ötesinde kazanım elde edebileceğiniz bir yer vardır ticari haklarımızı korumak açısından. Özellikle sınırötesi ticaretlerde ya da projenin imza yetkilerinin tanınması anlamında.

GATS'taki hizmet tanımları Birleşmiş Milletlerin 77 nolu Belgesi temel alınarak Dünya Ticaret Örgütünün sabahleyin katkı sağlayan bir hanımefendinin söylediği gibi Dünya Ticaret Örgütünün 120 nolu sınıflandırma belgesinden müzakereler devam eder. Ayrıca, kendi ülkemizde o hizmete ilişkin farklı konularımız da olabilir. Kendi

tanımlarınızı kullandığınız bir tek müteahhitlik sektörü vardır, onu da kendiniz deklare edersiniz müteahhitlikteki anlayışım budur diye GATS'a. Ama konuda da Hazine şu anda net cevap vermiyor ve müteahhitlik hizmetinin ne olduğuna ilişkin bir çalışma başlatmasını istedik. Çünkü Dünya Ticaret Örgütü'nün içinde pek çok komite var ve bu komitelerden bir miktarından haberdar olabiliyoruz kamu kurumları olarak, bir miktarından haberdar olamıyoruz.

Şu anda taahhütler komitesinde müteahhitlik hizmetinin tanımlanması için çalışmalar başlamış, 21 Haziran itibariyle toplantıya gitti, aldığı sonuçları bizlere de aktaracak. Bu niye önemli? Çünkü içinde yardımcı hizmet olarak şehir planlaması geçiyor kentsel planlama ve peyzaj mimarları da müteahhitliğin alt sektör tanımı olarak geçiyor.

Ayrıca, şehir planlama, hem Birleşmiş Milletlerin 77 nolu belgesi, hem de 120 nolu belgesinde hem tanımlanmış, hem de açıklanmıştır.

GATS, ister hizmet ticareti müzakereleri olsun, ister taahhüt ya da delagasyon listeleri olsun, şehir planlama sektörü Türkiye adına açık değildir. Tanımı bellidir, ama açık değildir.

GATS Antlaşmasının olumlu tarafları da vardır. Bu olumlu taraflardan biri hizmetlerin serbestisini sağlarken standardizasyonunu da sağlamak, yani eğer siz bir Türk şehir plancısı olarak karşı ülkeye gidiyorsanız ve o ülke bunu açıtıysa -ki, yatay taahhütlerinde kimleri açtığını açık açık söyler, ama bağımsız çalışanlar anlamında değildir bu. Bunları ne şartlarla sunabileceğinizi baştan belirtin, size görünmeyen engel çıkartamaz, ama ulusal düzenlemeleri kısıtlayabilir. Yani ikamet izniniz vermez, çalışma izniniz vermez, o ülkedeki belediyeden bir onay alıyorsanız onda bazı engeller çıkartabilir. GATS bunarı düzenlemez. Onun için GATS'la girseniz dahi bir ülkeye, standartlarla korunmuş olsanız dahi, o ülkenin uyguladığı ulusal düzenlemelerde hizmet ticaretiniz engellenebilir.

Tabii şöyle bir durum var. İkinci hizmet müzakereleri çerçevesinde Türkiye'den serbesti sağlaması istenen bir hizmet alır şehir planlama. Entegre mühendislik, şehir planlama, haritacılık ve test hizmetleri gibi pek çok sektör, Türkiye'nin serbest ticarete açması istenilen noktalardır.

Yalnız şunu da söylemem lazım. Bir sertör, eğer hizmet ticaretine açık olarak GATS'ta deklare edilmemişse, bu hizmet ticareti kapalıdır, ama bu demek değildir ki, yabancı hizmet sunamaz. Burada Türkiye Cumhuriyeti eğer şehir planlamayı açmadıysa, bu alanda yasal düzenleme yapmak hakkını kendinde görüyor demektir; ileride de bunu yapabilir demektir, tek söylediği şey budur ve Türkiye Cumhuriyeti şu anda Mod 4'te belirttiği üzere sadece İngilizce tanımlarını vereceğim, çünkü tanımları Türkçe'ye çevirilerde herkes kendine göre farklı çeviriyor. Excecutive Manegers ve Stufescelise" dediğimiz kişiler içindir, yabancı sermayeli şirkette çalışan bu kişiler inçidir ve onun dışındakilere kapalıdır aslında. Yani halen o noktada düzenleme hakkını görüyorsunuz demektir.

Şehir planlama hizmeti, ikinci tur müzakere çerçevesinde sadece "bize bu sektörü açın" şeklinde gelmedi, ayrıca closter dediğimiz, özellikle gelişmiş ülkelerin bir hizmet ticaretini tam olarak yapabilmenin gereği olarak şu şu sektörleri de birlikte açın diyerek, mesela müteahhitlik alanında hizmet sunmak istiyorsam, o zaman haritacılığı da açın, çevresel etki değerlendirmesine ilişkin test analizleri de açın, şehir planlamayı da açın ki bir bütün olarak söyleyelim.

Aslında sermayenin bu istemi çok haklı, çünkü Türkiye tarafından bakalım, Rusya'ya hizmet sunacak Yüksel Projede kendi bünyesinde bulundurduğu haritacıdan hizmetini almak ister. Niye gitsin o pazarda hiç bilmediği insanlarla çalışsın. Bunu bir blok olarak sunmak ister.

İkinci tur müzakereler sonuçlanmak üzere ve closter'lara, yani kümeleme tekliflerine uygun görmedik. Ayrıca, şehir planlama sektörünü de açmadık, ama şunu da itiraf etmek gerekiyor: Bu üçüncü tur müzakereleri de olduğu anda yeniden önümüze gelecektir. Ya da hiçbir engel yoktur ki, Türkiye Cumhuriyeti bir anda Dünya Ticaret Örgütüne, müzakerelerin dışında "ben şehir planlamayı da açıyorum" diye; bunda da bir engel yoktur.

Ama bilinmesi gereken bir husus da var: Bu da 1995 yılında aslında sektörlerin tam tespiti yapılmadan, ihtiyaçları ya da mevcut kısıtları belirlenmeden açılmış olanlar vardır, mesela mimarlık, mühendislik gibi. Mesela, madencilik açılmıştır, madencilğe geçici üyelik yazılmamıştır. Sağlık hizmetlerinde sanki yüzde 15 avantajı yokmuş gibi yazılmıştır veya sağlık hizmetleri düzenlenmiştir.

Olabildiğince de bunlar düzeltilmeye çalışıldı, teknik hatalar olarak söylenildi. Son olarak 4817'in getirdiği hususlar yansıtıldı. Çünkü daha önce Bayındırlık Bakanlığı mesleki yeterliliklerin tanınması anlamındaki son merciydi. Şu anda Bayındırlık Bakanlığı ve TMMOB'un görüşü aynı anda alınarak o konudaki görüşlerini bağlayıcı kabul etmeden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca mesleki yeterlikteki son söz söylenilir hale geldi.

Ama şu da var: Yani Hazine Müsteşarlığı Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü tarafından götürülen bu müzakerelerde geçici üyelik bir kısıttır, ister yabancı olsun, ister yerli sermayeli olsun, ister tüzelkişilik olsun, ister bireysel olarak girsinler, geçici üyelik şartını TMMOB Kanununun 36. maddesine göre yerine getirmek durumundadır.

Bu ne demektir? İlgili kişi ilgili mevzuat gereği, ister GATS çerçevesinde girsin ister girmesin GATS sadece bir deklarasyondur yani taahhüt listeleri bazında, deragasyon listeleri bazında. Geldiği anda o mesleği icra etmek için geçici üye olmak zorundadır, ama bizim asıl sıkıntımız, yani meslek alanları sadece şehir plancıları için bunu söylemiyorum, özellikle son iki senedir mesleki yeterlilik süreci dışındayız. Yani bunu çok açık olarak söylemek durumundayım. Çünkü siz istediğiniz kadar Avrupa Birliği mevzuatı çerçevesinde mesleki niteliklerin tanınmasına esas ilkeleri getirin; istediğiniz kadar mimar, şehir plancısı kim bu hizmetleri sunar tartışmasının da yapılması lazım bu ülkede. Ama temel olarak bir yabancı bu ülkeye geldiği anda, "ben çalışmak istiyorum" dediği anda, mesleki yeterliliklerinin irdelenmesi için Bayındırlık Bakanlığı TMMOB'a şu anda çok düşük bir yüzdeyle gönderilmektedir irdelenmek üzere.

Bu mesleki nitelikler belirlendiği anda zaten TMMOB'a veya Bayındırlık Bakanlığına geldiğinde o kriterlere bakılacaktır. Ya da Bayındırlık Bakanlığı asla ve asla çalırma izinleri sürecinden çıksa dahi, hukuksal düzenleme anlamında bunların neler olması gerektiğini söylemekten de çıkmayacaktır. Ya da ismi "....." olsun TMMOB'un altında ya da çevresinde, ister competent otority olsun, bunlar bile kurulsada söylemeye çalıştığım, bunları mesleki yeterlilikleri irdelenmek üzere gelen bireyi görememektedir, bugün göremiyoruz. Neden göremiyoruz? Başta Hazine Müsteşarlığının kanunlara aykırı olarak verdiği izinler var. Bu izinler pasaport üzerinden verilen izinler ve bunları İçişleri Bakanlığı tespit ettikçe Bayındırlık

Bakanlığına göndermektedir. Bayındırlık Bakanlığı 1954 tarihinden beri çalışma iznini düzenleme yetkisine sahiptir. Ama bu izinler 1996-1997 dönemecinde, özellikle 1998'de Hazine Müsteşarlığı her ne kadar Yabancı Sermaye Kanununda yazsa dahi -ki, sadece o kişinin, o firmada çalışmasına esas bir hükümdür ve sadece o anlamda onaylanabilir- Hazine Müsteşarlığı yerli sermayede çalışacak mimar ve mühendise de çalışma izni düzenlemiştir ve mutabakatlar sağlandığı halde, Bayındırlık Bakanlığı bu konudaki tek yetkili diye, Çalışma İzinleri Kanunu sırasında Bayındırlık Bakanlığıyla cebelleşmiştir ve dün TMMIOB, Çalışma Bakanlığı ve Bayındırlık Bakanlığı ilk defa bir araya gelmişlerdir. Bir eğitim faaliyeti düzenlemişizdir ve bu eğitim faaliyeti ve geçen iki senelik süreçte gördüğümüz tek şey, yerli sermayede daha önce başvurusu olan birkaç kişi. Yerli sermayede çalışmak üzere gelen birkaç kişi, mesleki yeterlilikleri değerlendirilmek üzere TMMOB'a eksik belgelerle gönderilmektedir.

Kanun çok açık olarak mesleki yeterliklere esas belgeleri Uygulama Yönetmeliğinin ekinde tanımlamaktadır. Bunları bizler koyduk, olabildiğince koyabildiğimiz oranda koyduk, daha belgeler eklenmesini arzu ediyorduk.

Özetle söylemek istediğim şu: Uygulama Yönetmeliği ve kanunun, şu andaki uygulamasına ilgili merciler zaten mesleki yeterlilik prosedürünü uygulayamıyorlar. Bunlara nasıl geleceği ya da bundan sonra nasıl uygulanabileceği konusunu tartışıp konuşmak zorundayız. İşin ilginç tarafı çünkü bir itiraftır yine Çalışma Bakanlığından akademik yeterliliği istiyorsunuz, süreç takınıyor, ben de artık istemiyorum, doğrudan size gönderiyorum.

Akademik yeterliliğini istiyoruz, lisans diplomasını istiyoruz kişinin 9 ay sonra çalışma izni düzenlenerek geliyor bana. Bu kadar bağlayıcılığı olmayan bir süreçte siz, içinde ne olursa olsun nasıl Mesleki Niteliklerin Tanınması Kanununu uygulayacaksınız . Süreçlerin hiçbir şekilde birbirinizle tartışmaya, birbirinizle iletişimi kopartarak ya da işbirliği yapmadan gitmek şansı yoktur.

Bunları tabii daha detaylı tartışırız, ama bir başka noktası da var: Mesela, tıkanıklıkları noktada yabancı sermayenin istemi yönünde düzenlemeler yapılmaktadır. Bunlardan bir tanesi Uygulama Yönetmeliğinin Geçici 1. Maddesidir. TMMOB

Kanunun 36. maddesine göre -ki GATS'ta yer alan kısıtımıza göre- iki şeyi yabancı mimar ve mühendis bir ay içinde ilgili meslek odasına geçici üye olur.

Geçici 1. madde ne der biliyorsunuz: “*Akademik ve mesleki yeterliliklerini 1 yıl içinde tamamlar*” der. Çalışma izni düzenlenir, ondan sonra akademik ve mesleki yeterliliklerinizi düzenletirsiniz. 1 yıl boyunca üye olmadan çalışabilirsiniz. ama süreç uzatılmıyor, tamamen BOTAŞ'taki şey. Tamam, BOTAŞ için kolaylık getirilmeliydi. BOTAŞ'ın avukatlarının suçu, bütün büyük anlaşmalarda çalışma izin sahaları vardı. Her ne kadar bu istisnalar getirilse dahi, orada çalışan yabancı mimar ve mühendisin halen ilgili meslek odasına gelip geçici üyelik şartı vardır bu ülkede, ama uygulamada bunu yapamıyoruz.

Onun için de GATS aslında korkulacak ya da işlevsel bir şey değildir, çünkü uygulayamıyorsunuz bile. Yani büyük devlet olmanın gereği yok. İlber Ortaylı'nın dediği gibi büyük devlet başkalarının istediğini yapmamak gücüdür. Siz, sizin sektöre ihtiyaçlarınızı anlatamadığınız sürece yukarılara, siyasi irade sizinle olmaz, siyasi iradeye bu ihtiyaçlarını söyleyen yönünde düzenlemeler oluyor ve ondan sonra da burada tartışılıyor. 4817 sayılı Kanunun 8/E maddesinden kimin haberi var? Avrupa Birliği vatandaşlarına istisnai çalışma izni hakkı veriyor. Hiçbir mesleki akademik yeterlilik şartı yok. Onun gibi pek çok istisnai durum tanımlanmış. Hangilerine istisnai çalışma izinleri verildi? Bu insanlar TMMOB'a yönlendirildiler mi? Bu insanları mesleki akademik yetersizliğini nasıl irdeleyeceksiniz?

Bu neye geliyor biliyor musunuz? Türk mimar ve mühendisi kendi ulusal pazarında eşitsiz bir rekabete sürükleniyor. Baştan sizler tüzelkişilikler 4734 çerçevesinde ilgili Ticaret Odasına kaydoldunuz mu hizmet sunabiliyorsunuz, onlarda çalışanları irdeleyebiliyor musunuz? Hayır. Yabancı sermayeyi görebiliyor musunuz? Hayır. Kaçağı görebiliyor musunuz? Hayır. Size sadece başvuruları görüyorsunuz. O zaman ne oluyor bir de biliyor musunuz? Akademik yeterliliklerin tanınmasıyla? Çalışma iznini o versin, bu versin; hiç onlar önemli değil ki. Türkiye'den bir vatandaş gitmiş Azerbaycan'ın şu üniversitesinde okumuş, Danıştayın kararı var bu konuda “sen denk değilsin, mimarlık, mühendislik yapamazsın” diye. İş başvurusuna gidiyor, mimar değilsin deniliyor, ama yabancı pasaport üzerinden geldiği için aynı üniversiteden de mezun olsa, çok da yüksek meblağlara çalışabiliyorlar. Neden çalışıyorlar biliyor musunuz? Dil biliyor çünkü; bu kadar basit.

Ne oluyor o zaman? Benim plancım meslek dışına kayıyor, taşeronluğu baştan kabul ediyor. Eğitilmeme gibi bir şeyi var, yani eğitim vermek istiyorsunuz eğitime gelmiyorlar. Eğitimin nasıl yaygınlaştırılacağı konusunu kimse düşünmüyor.

Sonuç olarak toparlıyorum, ama birkaç hususu başlıklar halinde vereceğim. Tabii ki serbest plancı etkilenecek, kamuda çalışan plancı etkilenmeyecek ki, ancak kamudan çıkartılırsa, sözleşme statüsüne o anda etkilenecek. Asla ve asla engellenmemesi gerektiğini düşünüyorum yabancı sermayenin, ama alanımızı düzenlemek zorunluluğumuz var. Onların suçu yok, onlar liberal ekonomi kurallarına göre geliyorlar, herkesin seçme özgürlüğü var. Siz nasıl rekabet edeceğinizin şartlarını, çalışma şartlarını koyabiliyor musunuz?

Tamam, meslek alanını düzenlemek rolüne soyunduk, peki bunu kim belirleyecek? Kim neyi uygulayacak? Kim nerede duruyor, bunları sorgulamamız lazım. Avrupa Birliğine uyum deniliyor, Komptent otority kimdir, kimler olur, rospensobl badis nedir, kamu kurumları mı bu alanları düzenliyor sizin alanlarınızı, yoksa kamu kurumları bunun dışında çalışma izinlerine tabi miyiz, değil miyiz? Mesleki yeterlilik süreçleri nedir?

Ayrıca, hizmet tanımlarını yapmanız lazım. Yani şehir planlama hizmeti nedir? Dünyada nedir, bizde nedir? Bazı konuşmacılar da bunu duymuştu. Ama bir başka boyutu var hizmet ticaretinin. Hizmet ticaretini sunabilmenin sermaye yapıları vardır. Bakın arkadaşlar, bir şehir plancısı, yanında birkaç yeni mezun çalıştırıyor, teknik ressam çalıştırıyor, bilgisayar programları kullanıyor, ama İsviçre'den gelen 42 şehir plancısını barındıran şirketle rekabet için aynı ihaleye giriyor.

Siz mesela 42 plancının hiçbiri orada çalışan değil, hepsi sermayedar ve herkes koyduğu sermaye oranında pay alıyor yaptığı hizmetten. Uluslararası çalışıyorlar, ha bre kendilerini yetiştiriyorlar. Bugün burada sermaye niye yok? Çünkü onlar dışarıda varlık savaşı veriyorlar. Onu verdikleri süreci kendileriyle ilgili bu kadar önemli konulara bile duyarsız kalıyorlar.

Bir defa icra koşullarını ve ticaretin şartlarını belirleyeceksiniz, kentsel bir tanımlı yapmak yetmez. Nasıl bir plancı bu ülkede ya da uluslararası piyasada. Öncelikle pazar hedeflerimizi belirlemememiz lazım. Almanya mı, Kanada mı,

Amerika mı, burada hizmet ticaretinde plancı nasıl hizmet sunuyor, ne engeller çıkartılıyor? Bunların hepsini hem ulusal, hem uluslararası anlamda raporlamak gerekiyor. Amerika yapıyor, ondan sonra devletlerin önüne koyuyor. Hizmet ticaret raporu yazıyor arkadaşlar. Türkiye Cumhuriyetinde yatırımcıma şu konuda, şu engel çıkartıldı, devlet bunu değiştir diyor ya da Dünya Bankasını kullanıyor.

Tekrar ediyorum: İletişim, işbirliği ve eğitim çok önemli; karşılıklılığın denetimi çok önemli. Bir anlaşmaya taraf olsun GATS'ta karşılık yoktur, ama yatırımların karşılıklı teşviki anlaşmaları var. Sermaye yapılarınıza tanımlanmış bazı haklar var, bunlar nedir, bunları bir koymak lazım. O ülkeye gittiğinde benim plancım, bir uluslararası ihaleye girdiği anda karşısına ne sıkıntılar çıkartıyor, o anlaşmanın gereği acaba bunu çıkartabilir mi o ülke? Ondan sonra ticaret mahkemelerine taşınması lazım konuların.

Yasa yapmak kolay, ama ülkenin gerçeklerini görmek lazım. Evet, kanunda tanımlı, Bayındırlık "*Bakanlığı ve TMMOB'un görüşü alınarak*" deniliyor. Her şey şu anda Geçici 1'e sokularak ve direkt çalışma izni verilerek geliyor. Hiçbir şekilde mesleki yeterlilik sürecinin içinde değiliz. Olmalı mıyız? O başka bir süreç, onu değerlendiririz, tartışırız.

Süreç çok hızlı ilerliyor arkadaşlarım. Çünkü bu sürecin bu kadar hızlı ilerlemesinden dolayı da bazı bilgi ve eksikliklerimiz var. Herkes her şeyi bilmek zorunda değil, ama süreci çok yakından takip etmek zorunda. Genel sistemi koymadan yapacağınız bir yasa tasarının hiçbir bir uygulayıcılığı yok. Bugün bu süreçte yoksunuz, ama inşallah bu iletişimi sağladık, bundan sonrasında da bu iletişim arttıkça da bu süreçlerde yer alacağız ve söyleyebileceğim, bu süreçleri yakından takip edin ve doğru bilgilenmeye çalışın. Çünkü yanlış bilgiler, kişileri yanlış itirazlara da götürebiliyor. Mesela, TMMOB: GATS taahhütleri verilmeden iki sene önce her şeyi aştınız diye deklarasyonda bulundu. Halbuki öyle bir şey yoktu, İngiliz sektör temsilcilerine de sorulabilirdi, ya da bir kişinin bir şeyi söylemesi değil, kendi çalışmalarımızı, kendi kurumsallaşmamız açısından kendiniz yapın. Seçilmiş yapılar olduğu için 2-3 senede bir değişiyor TMMOB ve ilgili meslek odalarındaki yapılar sabit ve bunları araştıran, bunlarda yetişmiş elemanların olması gerekiyor bu işleri takip eden. Kurumsallaşmanın temeli de budur ve siyasi iradeye kendinizi daha aktif olarak anlatmanız gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Çok teşekkür ediyorum.

Birinci Oturum için süremiz aslında biraz daraldı. Hemen sorulara geçmek istiyorum ve sanıyorum 16.00'da bir ara vereceğiz. Konuşmacılara soru varsa alabiliriz.

Buyurun.

EBRU ÖLMEZ (Bayındırlık Bakanlığı Avrupa Birliği Şube Müdürü)- Şimdi sabahki oturumla paralel gidiyor görüşmeler. Öğleden sonraya bazı tartışmaları bırakmıştık, çok da iyi olduğunu düşünüyorum. Özellikle Avrupa Birliği süreci GATS bağlantısı ve Planlamanın bundan etkileneceği, sonuçta hizmet ticareti ve bundan planlama mesleğinin etkilenişini konuşuyoruz burada.

Bugünkü oturumdan anladığım kadarıyla belki biraz da netleşti bu. Yani GATS konusu planlama mesleğine ne kadar etki ediyor. AB süreci planlama mesleğine ne kadar etki ediyor; bu gayet net ve açık. Ama bir noktaya ekleme yapmak istiyorum, o da genel sistemin bilgilendirme diyelim buna, Gülcan Hanım hafif bahsetti bu konudan. Bizzat o çalışmaların içinde olan kişi olarak kanun tasarısı taslağında her şeyden önce bir genel sistem yaratılmaya çalışılıyor kanun tasarısı taslağında; bu bir.

İkincisi, yabancıların çalışma izinlerine ilişkin kanun tasarısı taslağının yeniden ele alınması söz konusu. Bu bizim kanun tasarısı taslağını çalışırken tespit ettiğimiz eksikliklerden biriydi. Kanunun amaç kapsam maddelerini ben size o yüzden okumuştum ve dikkatlerinize getirmiştım. Zaten Türkiye'de bir Türk vatandaşının, bu ülkede bir mesleği icra etmek koşullarını belirliyor, dolayısıyla dışarıdan gelip burada çalışmak isteyen kişinin de çalışma koşullarını belirliyor. Bunda Avrupa Birliği ülkesi-başka bir ülke vatandaşı ayrımı yok. Siz kendi ülkenizdeki vatandaşınızın sahip olduğu hak ve yükümlülükleri ... Çünkü bir mesleği icra ederken bazı haklarınız ve bazı sorumluluklarınız da var, yükümlülükleriniz de var. Dolayısıyla bunu bir çerçeveye oturtmaya çalışıyor ve demin bahsedilen bu kurumsal yetki karmaşası, işlemlerdeki aksaklıklar, bunun tamamını çözmeyi amaçlıyor.

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği adına konuşamayacağım burada, ama oradaki yapılan çalışmanın içinde yer alan bir kişi olarak oradaki tartişmaları aktarabilirim.

Kurumların tanımlanmamış olması ve bunun nasıl işleyeceğine y6nelik y6netmeliklerin bulunmaması. Dolayısıyla bu kargaşa yaşanıyor ve bu kanun tasarısı taslağında bir 6l6de bir buna bir ereve d6zenleme getirilmeye çalışılıyor.

Teşekk6r ederim.

LEVENT YARAR (Mimar Sinan 6niversitesi şehir B6lge Planlama B6l6m6)- Bu tartişmada bir karmaşa olduğunu d6ř6nd6m ve o nedenle s6z aldım ve bir de bunu ortaya koymak için soru sormak istiyorum.

Hizmetlerin serbest dolaşımı ve hizmet ticareti; biz bu iki kavramı 6zellikle vurgulayarak yazdık. Bunların ikisinde de hukuki mesnet olarak farklı anlaşmalar var. Bunlardan hizmetlerin serbest dolaşımı -eğer eksik ya da yanlış s6yl6yorsam Sayın Y6cel d6zeltsin; 6nk6 konunun h6kimi.

Hizmetlerin serbest dolaşımında Avrupa Birliği s6reci h6kim. B6yle olunca hizmet verecek olan kişinin bağımlı ya da bağımsız olarak çalışmasından bahsederiz. Ancak GATS, yani D6nya Ticaret 6rg6t6yle yapılan anlaşma gereği yapılan hizmetlerin sunumu, yani hizmet ticareti diye nitelendirilen durumdaysa bağımlı çalışanlardan bahsediyoruz. B6yle olunca iki anlaşma da birbirinden nitelik olarak farklı, bunu da ortaya koymakta fayda var.

Sayın şirin G6lcen Eren bana GATS'ın sadece bağımlı çalışanları mı kapsadığını, yoksa her ikisini de, yani bağımlı ya da bağımsız çalışanları mı kapsadığını s6ylerse memnun olacağım.

Sayın Hocam Nuran Zeren G6lersoy'a sormak istiyorum. Bizler de Avrupa Birliği s6recinde eğitimde uyum çalışmaları yaptık. Bu konuda çok ciddi çalışmalar oldu, ama ben şunu sormak istiyorum.

6nce bir tespit yapayım: Biz Avrupa Birliği 6ye 6lkelerinin 6niversiteleriyle uyum sağlamak istiyoruz; yaptığımız çalışmalarda temel amacımız bu. Fakat şehir

plancılarının kendi aralarında yapmış oldukları konuşmalardan algıladığım kadarıyla tahmin ediyorum 9-10 adet şehir bölge planlama bölümünün, aynı kalitede, aynı biçimde ve aynı düzeyde eğitim vermediğini ve birbirleri arasında çok büyük farklılık olduğunu biliyorum.

Tamam, Avrupa Birliğiyle uyum için biz çaba sarf ediyoruz. Bu ortada ve görünen bir şey. Bunun neticesinde acaba mesleki alanda uzmanlık konularına yönelik biz böyle öğrenciler yetiştiriyoruz, şu şu alanlarda bakın bu somut örnekler çıkacak diyebilir misiniz? Bu somut örnekleri rica edeceğim sizden. Hatta eğer örnek istiyorsanız, mesela kentsel tasarım alanında bu mesleği kim icra edecektir. Mesela, kentsel dönüşüm konuşuluyor, şehir ve bölge planlama bölümü adı altında eğitim verdiğiniz bir kurumda şehir plancısı, hem kent planı yapar, hem bölge planı yapar, bu uzmanlık alanları konusunda somut örnekler verirseniz memnun olacağım.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Başka soru var mı acaba?

.....- İsterseniz ben de sorayım. Bu TMMOB Kanununa göre yabancıların bir ay içinde üyelik işlemlerini yapmaları gerekiyor. Bunu söylediniz. ama başka düzenlemeler, yani yabancıların Türkiye’de çalışma koşullarını belirleyen düzenlemelerde 1 yıllık bir süre olduğunu söylediniz. Bunlar birbiriyle çelişen şeyler, yani bir yıl içerisinde gördüğüm kadarıyla üye de olmadan, işlemlerini yapmadan çalışıp, işini bitirip gidiyor.

Benzer bir şey dikkatimi çekti. Bu Mesleki Yeterliliklerin Düzenlenmesi ve Tanınması Hakkındaki Kanun Tasarısı Taslağının 5. maddesinde şöyle bir ifade var: *Bir üye devlet vatandaşı meslek sahibinin mesleğini bir yıl içinde toplam 16 haftadan fazla olmayacak bir süre için asıl işyerinin kurulu olduğu üye devletten başka bir üye devlete icra etmesi bu kanun kapsamında hizmet sunumu olarak kabul edilir*” deniliyor. Yani siz geliyorsunuz, hiçbir şekilde üye olmak da zorunluluğu yok. Bunu by-pas eden bir madde gibi görüyorum. Dört ay içinde gelip çalışmalarınızı yapıyorsunuz, gidiyorsunuz; çalışma izni almanıza da gerek yok gibi bir şey anlıyorum; doğru mu?

NURAN ZEREN GÜLERSOY- Eklernelerden sorulara geçeceğim.

4817 sadece sistemi çalışma izinleri anlamında çerçevesini çizen bir kanun, ama meslek alanlarının tamamının icra, daha doğrusu bir mesleğe özel bile olabilir. İcrası, koşulları, ilgilileri, bunlarla ilgili bir çerçeve düzenleme değil. Sadece bu konularda hizmet sunmak isteyenlerin, kanunla belirlenen şartlar doğrultusunda gelip çalışma izni almasını tanımlayan bir şey ve bu çerçevede geleceklerin mesleki yeterlilikleri anlamında “TMMOB ve Bayındırlık Bakanlığının görüşü alınır” der. Ama bunun dışında da TMMOB Kanunu açıktır arkadaşlar, 33. maddesi “*Türkiye’de kim olursa olsun, bir meslek icra etmek istiyorsa, 36. maddeye göre de geçici üye olarak bu hizmeti sunar*” der. Bu ne demektir? Aslında bütün mesleki yeterlilik değerlendirilmesi, o kişilerin meslek icrasının kontrolü TMMOB’tadır. Yani kişi gelir, eğer çalışma iznini aldıktan sonra -almaya tabiyse- geçici üye olur. Eğer çalışma iznine tabi değilse, gene gelir ülkeye, ya muafiyet belgesi alır ya almadan kaçak çalışır, ama gidip bir imza sorumluluğu altında bir meslek icra ediyorsa, yine TMMOB’a üye olmak zorundadır.

Şunu da söylemem lazım: Akademik ve mesleki yeterlilikleri isteniyor diye kişileri çalışma izni sürecinin dışına çıkartma eğilimleri belirledi idarenin. Ama yarın öteki gün geçici üyeliği de zaten işleniyordu. Neden işleniyordu? Biraz önce Remzi Sönmez’in söylediği gibi bir yıl içinde yapıp gitmesinden önce kişi başvuruyor. Biz “denklik” diyoruz, “lisans” diyoruz. Yarın öbür gün bu kanun çıktıktan sonra başka belgeler de deneyecek kişiye. Kişi bunları yerine getiremediği için kaçak olarak o firmada çalışmaya devam ediyor.

Arkadaşlar, öyle örnekler var ki elimde, 3 senede diploma denkliğini getirmiş. 1 senede TMMOB görüş verememiş. Öyle örnekler var ki, bilfiil mimarlık mühendislik yapacak, mesleği icra etmesine ilişkin kurumdan değil, başka bir kurumdan değerlendirme almış -o da mesleki değerlendirme değil- 3-4 yıldır bu ülkede kaçak çalışıyor, yakalanınca, uzatmaya geliyor, uzatma sırasında geçici üyelik deniliyor kendisine. Kimse de sormamış bu kadar süre neredesin diye.

Söylemeye çalıştığım, siz istediğiniz kadar kanunlar şuradadır, şuna uyulacaktır, şu belgeler getirilecek deyin, genel sistemi nasıl kontrol edeceksiniz, genel sistem nedir, hangi aktörler vardır, hangilerinin rolleri nedir?

Sadece bir yıl içinde yapıp gitmek imkânı yoktur. Burada da yok, 16 hafta, yani 4 aya tekabül ediyor. Uygulama Yönetmeliğinin 55. maddesine Öyle istisnalar getirildi ki -o da davalık oldu- 4 ayda gelen daha farklı kapsamlarda gelenlerin de mesleki yeterlilik prosedüründen, akademik yeterlik prosedüründen istisna olmasını getiriyor. Yani sadece bu değil, dosyalar bazında belki sizlere daha geniş örnekler vermek lazım. Bunların üzerinden neler yapılabileceğini konuşmak lazım.

Sadece bu kanun değil, başka kanunlarda da var, yabancı sermayede kilit personel tanımı farklıdır arkadaşlar. Yani kilit personel Avrupa Birliğindeki kilit personel tanımı da değil, kanunun hazırlık çalışmalarında kendilerine verildi bunlar. Kilit personel Avrupa Birliğinde budur denildi. Hayır, onlar fabrika müdürlerini dahi kilit personel yaptılar, şefleri dahi kilit personel yaptılar.

Ben ona da çok daha dikkatli bir bakacağım, ama bana öyle gelmiyor. Yani sonuçta neden gelmiyor biliyor musunuz? 16 hafta o işi sunacak olan insan gelip yine meslek odasına geçici üye olmak zorunda. Ama idarenin tavrı geçici üyeliği de nasıl pasifize ederiz şeklinde olursa, o zaman benim ciddi endişelerim oluyor, bu kanun tasarısını nasıl uygulayacağız etkinliği anlamında.

Bir başka soru da GATS bağımlı çalışanları kastediyor. Mod 4 bağımlı çalışanlara ilişkindir daha doğrusu. Yani şöyle aktarayım: Yabancı sermaye Mod 3'e göre kurulup kurulmayacağını şartlarını öğrenir. Mod 4'e göre de, orada belirlenen kısıtlara göre kendi bünyesinde çalıştıracığı kişilerin tabi olduğunu kısıtları öğrenir; onun için bağımlı çalışandır. Ama 4817 sayılı Kanun, hem bağımlı, hem bağımsız kasteder aynı anda.

OTURUM BAŞKANI- 4817 yabancıların çalışma izinlerine ilişkin kanun değil. Mesleki niteliklerin karşılıklı tanınması Kanununu...

NURAN ZEREN GÜLERSOY- Ben o kanundan bahsediyorum. Ne dedim? Bu kanunda 16 haftayı tanımlayabilir 4817'de benzer şeyler var dedim. İkisinde de benzer şeyler olabilir, ama ben buna biraz daha dikkatli bakacağım. 4817'de bundan daha ileri mesleki niteliklerin tanınmamasına ilişkin ya da gelen kişilerin o belirtilen sürede, yani mesela Uygulama Yönetmeliğinin geçici 1. maddesi 2004 yılında

değiştirilmiştir. Bu maddeye göre kişi gelir, çalışma iznini alır, sonra bir sene içinde akademik ve mesleki niteliğini değerlendirir.

Bakın, bunu neden söylüyorum? Çünkü burada, bu uygulamaya sokuluyor artık bütün gelen mimar ve mühendisler. Bu kanun geçtikten sonra bunun burada 16 hafta olması, 6 hafta olması bir şey fark etmeyecek; onu söylemeye çalışıyorum.

Kişi yabancı sermayeli kapsamda da gelse, yerli sermayede çalışacak bile olsa, mesleki nitelikleri çerçevesinde burada 16 hafta içinde akademik yeterliliğini tamamlar dese, zaten o noktadan sonra çalışma iznini alabilmesi lazım, o noktadan sonra gelip üye olabilmesi lazım, ama işleyiş, uygulama o şekilde değil; bunu söylemeye çalışıyorum.

Kişiler, akademik ve mesleki yeterlilikleri tanımlamadan çalışma izni düzenlenerek gerektiği zaman ilgili meslek odasına da yönlendirilmeden şu anda çalışıyorlar. Biraz önce örnek verdiğim 4 senelik uygulamada kişi 3 sene boyunca denkliliğini getirememiş, 1 sene boyunca da TMMOB'tan görüş alamamış, daha TMMOB'tan görüş alamadan 4 sene geçmiş, bu da bizim Türkiye Cumhuriyetindeki mimar ve mühendislerin düzenleme, hakikaten bu konulara eğilip biraz daha düzenleme yapmasının gereğidir. 4 senedir aynı firmada kaçak çalışırken ilgili meslek odasına da üye olmamış, ondan sonra tutuyor, Çalışma Bakanlığında çalışma izni alıyor.

Bunu net olarak koyduğumu düşünüyorum.

EBRU ÖLMEZ- Ferhan Hanım, bu noktada hakikaten ekleme yapmak zorundayım; çünkü bunlar tutanaklara da geçecek. Yanlış bilgi olarak geçmesi sakıncalı olur.

OTURUM BAŞKANI- Yanlış bilgi değildir Hanımefendi. 4817'nin uygulamalarından haberdar olmanız lazım.

EBRU ÖLMEZ- Sizin söyledikleriniz değil, ben şey anlamında...

OTURUM BAŞKANI- O zaman kelimelere biraz daha dikkat edelim lütfen.

EBRU ÖLMEZ- Sizin şahsınıza değil, sadece tartışılan kanun tasarısı taslağı metni Avrupa Birliğinin mevzuatları iç hukuka aktarılarak yapılmıştır. Dolayısıyla bizim hiç hizmet ticareti ya da hizmet sunumunda iç hukukumuzda olmayan yepyeni bir kavram vardır Avrupa Birliğinde. Biri Self Hempfloit Person'dur, yani burada hem kendi adına çalışabilir, hem başkası adına çalışabilir. Bir diğeriyle Servis Provider. Bu iki kavramı mevzuata taşıyoruz. Dolayısıyla Avrupa mevzuat uyum sürecinde bizim ülkemizde hizmet sunucusu dediğimiz zaman ticarethane de olur, birinin yanında çalışan da olur, Avrupa Birliği bu ikisini birbirinden ayırt ediyor, diyor ki "Establishment" yani yerleşik olarak hizmet sunacaksınız, bir ticari varlık olarak sunabilirsiniz. Bunu da kendi adınıza bir ticari varlık olarak sunabilirsiniz ya da bir başkasının yanında bunu ücretli olarak çalışarak yapabilirsiniz.

Bir de servis provider tanımını getirir. İşte o servis provider tanımında sizden bu yeterlilikleri istemez. Avrupa Birliğinin yeterlilikleri istediği, kalifikasyonları istediği, odalara kayıt istediği, belgelerimizi tanımasını istediği şey, sizin, bir başkasının yanında bir kurumda ücretli çalışmanız söz konusudur. Geliyorsunuz Türkiye'ye 3-5-10 yıl neyse çalışıyorsunuz ya da bir firma açıyorsunuz, bir ajans kuruyorsunuz, ticari bir varlık olarak çalışıyorsunuz. Ama eğer siz bir crosorder bir iş almışsanız ve gidip o işi orada sunuyorsanız, az önce bahsettiniz kontrakter servis suplayer'dır onun adı, yani taahhüt işleri. Siz ihale aldınız Almanya'dan. İhaleyi üç ay içerisinde gerçekleştireceksiniz, gidip de ihale aldığınız üç ay içerisinde ihaleyi gerçekleştirmek için odaya mı kaydolacaksınız? Zaten ihale aşamasında yeterlilikleriniz test ediliyor o kurumlar tarafından. Zaten sizin nitelikleriniz belirleniyor.

Service provider'ler, işte bu kontrakter service suplayer'la bağlantılıdır. yani siz bir ihaleye girersiniz, bir iş alırsınız, gidip o işi üç-dört ay içerisinde icra edersiniz ve gidip odaya kaydolmak zorunda değilsinizdir ya da mühendis olduğunuzu ispat etmek durumunda değilsiniz. Çünkü Avrupa Birliğinin ihale yönetmeliklerinde ve yasalarında prekalifikasyon yöntemiyle zaten bunu ispat etmiş, bonofi de olmuş oluyorsunuz. Yani o işi yapabilmek yetkinliğine sahip oluyorsunuz. Bu yüzden service provider'lar yeterlilik prosedürlerine tabi değildir. Bunun altını dikkatle çizelim.

Bu genel sistem içerisinde düzenlemeye çalışırsam, ihalelerin belli şartnameleri vardır, belli kriterleri vardır. Ona göre birinin yanında çalışmak ya da

işyeri açmak istiyorsanız, onun yeterlilik kriterleri farklıdır; yani bir iş ihalesidir, biri değildir.

Dolayısıyla ...

OTURUM BAŞKANI- Pardon, kısaca bitiriyorsunuz herhalde, çünkü bir cevap daha var.

Bu arada da İclal Hanımdan bir özel istek geliyor. Bayındırlıktan, özellikle bu konuda çalışan arkadaşların hakikaten bizi bilgilendirmeleri gerektiği konusunda. Bu bizden geldi, biz böyle bir toplantı yaptık, ama aslında meslektaşları sizin temsil eden kişiler olarak bu konuda belki de daha önceden bilgilendirmeleri gerekir. Şu anda bazı şeyler bizim için de çok teknik kaçıyor açıkçası.

EBRU ÖLMEZ- Yani bu kanun tasarısı taslağını anlatırken benim sunuşumda da vardı. Bilmiyorum, dikkatle dinlenildiği takdirde zaten sunuşumu bıraktım Hülya Hanıma, oradan da tekrar incelenebilir. İki yeni kavram getiriliyor, yani yerleşik olmak ve hizmet sunucu olarak. Bu iki yeni kavramı Türk mevzuatına aktarmak lazım, yani dolayısıyla bizim için yeni bir şey. Bunun da prosedürleri farklı. Yani o anlamda bir şeyleri bypas etmek için değil, bizatihi o mevzuata uyum sağlamak için yapılmış bir şeydir; o noktada dikkat edelim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Peki, teşekkür ederim.

NURAN ZEREN GÜLERSOY- Ben bana sorular soruya kısaca yanıt vermeye çalışayım.

Benim anlattığım şeyler sadece Avrupa Birliğine uyum sürecinde üniversitede yapılanlar gibi anlaşılmadı umarım. Çünkü temel amacımız eğitimde kaliteyi yükseltmek, ama sadece Avrupa'da değil, ama tabii ki Avrupa'da ve dünyada da yetiştirdiğimiz plancıların, mühendislerin, mimarların tanınabilir nitelikte olmalarını sağlamaktır.

İstanbul Teknik Üniversitenin tarihine baktığımız zaman aslında daha önce biraz daha Avrupa'ya dönük bir eğitim sistemimiz vardı, 5 yılda mühendis mimar

yetiştiriyorduk. 1874'ten sonraki eğitim sistemimizde lisans, yüksek lisans, 4+2 sistemine geçtik ki, bu biraz daha Amerikan sistemine yakın bir sistemdi. Eğitim açısından Avrupa'ya şu anda çok uyum sağlamak konusunda ciddi çabalarımız olduğunu söyleyemem. Geçen yıl ve ondan önceki yıl Rektör Yardımcısı olarak üniversitede görev yaptım. Bu söylediğim şeyler sadece bölümle ilişkili değil, üniversite politikasıyla da ilgili.

Arkadaşımızın söylediği gibi akreditasyon sürecinde ABET dediğimiz süreç içinde daha çok Amerika söz konusuydu, Amerikan eğitim sistemi söz konusuydu. Ama daha sonra Avrupa Birliğinde, Avrupa'da dolaşım, öğrencilerin karşılıklı değişimim, öğretim üyelerinin değişimi söz konusu olduğunda Avrupa eğitim sistemiyle de entegre olmaya çalıştık, ama temel hedefimiz ne yalnız Avrupa, ne yalnız Amerika, dünyada rekabet edebilen mimarlar, şehir plancıları ve mühendisler yetiştirmektir.

Diğer sorunuzsa, Türkiye'de 9-10 adet planlama okulunda farklı eğitim sistemi olduğunu müfredat açısından söylüyorsunuz. Evet, doğru, ama bu bütün dünyada da öyle. Biz planlamayla ilgili de, mühendislikle ilgili de, mimarlık ilgili de dünyadaki, Amerika'daki ve Avrupa'daki programları incelediğimizde birebir uyum sağlayanına rastlamadık desem çok iddialı bulmayın lütfen.

Temel bazı konular, evet hepsinde vardır. Hepsinde planlama teorisi vardır, hepsinde istatistik, planlama teknikleri gibi temel konular vardır, ama onun dışında üniversitelerde programlarda da özelleşmeler söz konusudur. Birebir uyum sağlamayı zaten çok beklemiyoruz. Bugün Teknik Üniversitenin eğitiminin, teknik üniversitenin yetiştirdiği plancıların farklı özellikleri olabilir. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinin yetiştirdiğinde farklılıklar olabilir. Bu da genelde çeşitlilik sağlar. Bunda da ben kişisel olarak bir sakınca görmüyorum.

Uzmanlık alanlarına gelince, kentsel tasarım konusu özelinde sordunuz. Teknik Üniversitede kentsel tasarım çok uzun yıllar -belki 16-17 yıl- Şehir ve Bölge Planlama Bölümünün yüksek lisans programlarının içinde yer alıyordu, ama bir süre önce -3-4 yıl önce- bu programın disiplinler arası bir program olması gerektiği Mimarlık Fakültesi içinde de Üniversite Senatosunda da tartışıldı. Şu anda kentsel tasarım programı Mimarlık Fakültesi Dekanlığına bağlı olarak Fen Bilimleri

Enstitüsünde yürütülüyor. Mimarlık Bölümü, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü ve Peyzaj Mimarlığı Bölümünün ortak yürüttüğü bir program şeklinde. Yani kentsel tasarım bugün Teknik Üniversite eğitimi içinde ne sadece şehir plancılarının ne sadece mimarların ne de sadece peyzaj mimarlarının bölümlerine bağlı değildir şu anda. Mimarlıktan da, şehir ve bölge planlamasından da, peyzaj mimarlığından da öğrencilerimiz var. Yani bu bir tek konuya bağlı değil. Bu belki sadece şu anda Teknik Üniversitede böyle. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesindeki durumu biliyorum. Diğer üniversitelerdeki durumu biliyorum. Bilkent Üniversitesinde daha farklı bir eğitim var lisanstan başlayan. Adı sadece kentsel tasarım değil, ama bu konuda bizim üniversitemizin yaklaşımı -bazı sorunlar olduğunu da itiraf etmek durumundayım bu arada tabii bu eğitim içinde- şu andaki yürütülüş şekli, uzmanlık olarak böyle yürütülüyor.

Kentsel dönüşümün özel bir uzmanlık alanı olup olmadığı konusunu ben tartışmak istemiyorum, çünkü kentsel dönüşümün özel bir uzmanlık alanı olmadığı görüşündeyim kişisel olarak.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyoruz.

Şimdi ara veriyorum.

OTURUM BAŞKANI- İlk yarıda, eğitimi, yine hizmetler dolaşımı konusunda, hukuksal boyutlarıyla değerlendirdik, biraz daha aydınlandık, ama kafamız da karıştı. Oturum biraz da uzadı tabii. Artık bu, “*Yetkin Teknik Eleman Yasasına, biraz da bu oturumda girelim*” diyoruz.

İzninizle, konuşmacılara söz vermeden önce “*nasıl yaklaşalım?*” diye bir yöntem öneriyorum, yani kendimizi yeterince tanıyor muyuz? Kapasite, rekabet gücümüzü biliyor muyuz? İstihdam koşullarımızı değerlendirebiliyor muyuz?

Bu gibi konulardan da yola çıkarak, aslında ben Meslek Odası Başkanlarının tartışacağı; Şehir Plancılığı Odası ve özellikle Türkiye Planlama Okulları Birliğinin, Mesleğin Kalitesini Artırma konusundaki rollerini ve yapılanmasını tartışalım istemiştım,. Bu konuda da konuşmacılar kısaca fikirlerini verebilirlerse, yani özellikle, Meslek Odasının bu yeni yapılanmadaki rolü hakkında o da bir katkı sağlayacaktır. Özellikle, Hizmetler Dolaşımına bağlı olarak “*Yetkin Teknik Eleman Yasasına*” ilişkin fırsat ve tehditler neler? Şu anda bunları değerlendireceğimiz bir oturum olacak. Öncelikle sözü, İTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünden Sayın Şence Türk’e vermek istiyorum.

ŞENCE TÜRK- Sabahki ve biraz önceki oturumda, söz almış olan arkadaşlarımız Ebru Hanım ve Gülcen Hanımın üzerinde durdukları konu; düzenlenmiş meslek kavramının gerekliliği. Ben bunun üzerinde durmayacağım, ancak bundan yola çıkarak konumu anlatacağım.

Düzenlenmiş Meslek Kavramının gerekliliğini, daha önceki konuşmacılar da belirtmişlerdi. Burada en önemli unsurdan biri, sistemin tanımlanmasıydı ve burada karşımıza “*Yeterlilik, yetkinlik, uzmanlık alanları, icra koşulları*” gibi tanımlar çıkıyor, bunların net hale getirilmesi gerekiyor.

Bundan önceki mevcut durumu vermek istiyorum. Şu anda Türkiye’de Planlama Mesleğinin icra edilmesinde ve yeterlilik, yetkinlik ve uzmanlık alanlarının belirlenmesinde, hangi kanunlar uygulanıyor? Hangi kanunlar esas alınıyor? 3458 sayılı Mühendislik Mimarlık hakkında Kanun, 6235 sayılı TMMOB Yasası, Yüksek Öğretim Kanunu ve ilgili yönetmelikleri, üniversite kanunları, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının Yeterlilik Yönetmeliği, bize ana çerçeveyi tanımlıyor.

Gördüğünüz gibi oldukça farklı Kanunlar ve Yönetmelikler, işin içine giriyor. Acaba burada aktörler kim? Başta TMMOB olmak üzere, üniversitelerin şehir

planlama bölümleri, bir kamu kurumu olan Şehir Plancıları Odasını başlıca sayabileceğimiz, aktörler olarak gösterebiliriz.

Üniversitelere baktığımız zaman, bu süreçte onların rolü; unvan veriyorlar, ama burada sadece unvan değil, uzmanlık alanları da, bunlarla birlikte ortaya çıkıyor. Üniversiteler; derece, lisans, yüksek lisans derecelerini neye göre veriyorlar? Bağlayıcıları olan, Kuruluş Kanunlarına göre veya YÖK kanunları çerçevesinde, bu unvanları veriyorlar. Bu unvan neye yarıyor? Bu unvan yeterliliğin bir önkoşuludur, sadece tek koşulu demiyorum, şu anda önkoşuludur yani akademik bir yeterliliktir. şehir planlaması yapabilmenin önkoşulu, YÖK kapsamındaki üniversitelerde, 4 yıllık bir şehir planlama Bölümünü bitirmiş olmaktır. Bunu, bir önkoşul olarak söyleyebiliriz.

Mesleğin icra koşullarını belirlemek için ise, TMMOB ve Oda, çerçevesi içinde yetkinlik düzenleniyor. Ancak, yetkinliğin düzenlenmesi için, doğrudan Odayla ilgili bir kanun yok, Özellikle yetkinlikte, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının Yeterlilik Yönetmeliği çerçevesinde, yetkinlik sağlanıyor, neyle birlikte? Demin bahsettiğim önkoşul yani, 4 yıllık YÖK'e bağlı, Planlama Okullarından mezun olma önkoşuluyla birlikte.

Bu önkoşula ek olarak, deneyim olması gerekmekte. Bu deneyimin nasıl olduğunu hepimiz biliyoruz, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yönetmeliğindeki Karne Grupları çerçevesinde olmaktadır.

Bugünkü duruma baktığımız zaman, üniversitelerde, Şehircilik Eğitimi veren, 9 ya da 10 Planlama Bölümü olduğunu görüyoruz. Bunun bir sistem haline gelebilmesi için, üniversite açısından baktığımızda; karşımıza iki temel sorun çıkıyor. Birincisi, akredite olmaktır, ama akredite olmayı, Avrupa Birliği kıstaslarını yerine getirmek çerçevesinden düşünmeyelim. Buradaki akredite, planlı eğitimde kalitenin sürekli hale getirilmesi demektir. Bütün planlama birimlerinin akredite olması ise Planlama Mesleğinin ve kalitesinin yükseltilmesi ve sürdürülebilmesi adına, önemli bir şeydir ve bunun sağlanması gerekiyor.

İkinci olarak da, üniversitelerin bir araya gelmesidir. Bakın, aynı programları uygulamasını demiyorum; bu, asgari müşterekte bir araya gelmesi, aynı dili konuşuyor olabilmesidir. Bu, aynı programları uygulayacaklar anlamına gelmesin ve bunun bir kez daha altını çiziyorum. Böyle bir şey tabii ki, söz konusu olamaz, her bölümün farklı bakış açısı vardır.

Ancak, demin bahsettiğim bu iki alanda, acaba üniversiteler ne durumda? Az önce, Sayın Hocamız Profesör Doktor Nuran Zeren Gülersoy, İstanbul Teknik Üniversitesi için bu konudan bahsetti. Üniversitelerimizin birçoğu akreditasyon çalışmalarına başladı, ama başlamış olmasına rağmen, bu duruma, bütün planlama okulları açısından bakarsak; henüz akreditasyonun anlamı ve önemi üzerinde, kavranmayan noktalar var. Henüz akredite olmayı düşünmeyen Planlama Okulları da var. Bu, önemli bir sorun olarak algılanabilir.

İkincisi, üniversitelerin bir araya gelmesidir. Bu, bir ölçüde çözülmüş durumda ve en azından altlığı var, nedir? Türk Planlama Okullar Birliği, bunun için, önemli bir altlıktır. Çünkü sistem haline gelebilmemiz için; üniversiteler nezdinde akredite olmayı sağlamak ve Planlama Sisteminin, düzenlenmiş bir meslek kavramına gelebilmesi için, bunu yapmak durumundayız. Burada, bir Danışma Kurulu veya ortak bir zemin oluşturma çabası için, Planlama Okulları Birliğinin işler hale gelmesi gerekiyor, Odanın şu andaki durumu da önemli. Odanın temel görevi, mesleğin icra koşullarını belirlemek ama bunun için, -biraz önce de söyledim- Odanın direkt bir yasası ya da Yönetmeliği yok, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından çıkarılmış Yönetmelik doğrultusunda sınırları çerçeveleniyor. Hepimiz, bunun da yeterli olmadığı kanısındayız. O zaman bunu, tekrar gözden geçirmemiz gerekiyor.

Deneyim, yani Karne Grupları çerçevesinde oluşan deneyim ve ön şart olarak 4 yıllık lisans diplomasının, günümüz koşulları için artık yeterli olmayacağı konusunda, hemfikiriz ama bunun karşılığında Oda ne yapacak? Odanın çeşitli çıkarımları olabilir, ne yapabilir? Sürekli eğitim sistemi, yeterlilik sınavı, staj gibi mesleğin icrası konusunda, birtakım koşullar getirilebilir. Ancak bu koşulları getirirken, kendisinin de yeniden yapılanması kaçınılmazdır. Çünkü o da bugünkü işleyişle, maalesef bu yeni seçenekleri yapabilecek güçte değil ve bunun için yeniden yapılanması gerekiyor, Ne yapması gerekiyor? Gönüllü bir kuruluş şeklinden, daha profesyonel kamu kurumu niteliğinde, bir kuruluş fonksiyonunu yüklenmesi gerekiyor ki, bu da TMMOB Yasasında değişikliğin getirilmesi anlamına geliyor. Bunun da düşünülmesi gerekir.

Bütün bunlarla ilgili, son önümüze gelen Yetkili Mühendis, Mimar ve şehir plancılığının Belirlenmesi ve Belgelenmesine ilişkin Kanun Tasarısında da bir çalışma var ve bu çalışmada, birtakım kavramlar; yeterlilik, yetkinlik, uzmanlık alanları ve icra koşulları karıştırılmış durumda, bunu özellikle belirtmek isterim,

Bir de, demin saydığımız üç dört rol üstlenen, en temel aktörlerden olan ve onsuz olmayan üniversitelerden, bu Yasa Tasarısında bahsedilmiyor. Halbuki, üniversiteler en temel ayaktır. Eğer biz şehir planlama adına düzenlenmiş bir meslek kavramını istiyorsak, TMMOB, Oda, kamu kurumu ve üniversitelerin asgari müşterekte buluşmaları gerekiyor. Asla birinin eksik bırakılması gibi bir düşünce söz konusu olamaz ve bu Yasa Tasarısını okuduğunuz zaman, üniversitelerin hiçbir fonksiyonu yokmuş gibi bir sonuç ortaya çıkıyor ki, bu temelinde yanlıştır.

İkincisi yetkinlik, yeterlilik, uzmanlık gibi kavramlar karıştırılıyor. Üniversite Yasası, YÖK Kanunu ve Kuruluş Yasaları çerçevesinde uzman olarak, Oda değil, üniversiteler geliyor. Burada, Uzmanlığı sanki Oda belirliyormuş gibi bir yaklaşım var ki; bu, şu anki Odanın yapılanmasıyla uygun bir yaklaşım değil.

Bu yasa tasarısına getirilebilecek ikinci önemli bir eleştiri; sadece bugünkü sistem, nasıl, en az müdahaleyle kurtarılabilir? Şeklinde, bir düşünce var yani “minimum bir çabayla biz, nasıl, Plancılıkta yetkin ve yeterlilik kavramını ortaya çıkarabiliriz?” gibi bir yaklaşım var. Halbuki bu kadar basit değil, bunu yapabilmek için, ciddi olarak TMMOB Yasasının ve Şehir Plancıları Odasının, yeniden yapılanmasının gerekliliği kaçınılmaz. Niçin kaçınılmaz? Çünkü burada, Sürekli Eğitim Merkezi diye bir kavram var bu yasa tasarısında, sadece bir kişiye bağlanmış durumda. Buna imkân var mı? Türkiye ölçeğinde siz, Sürekli Eğitim Merkezi kuracaksınız ve bu üyeye bağlı olacak. Bunun işlerliği mümkün mü? Bence mümkün değil, gerçekçi de değil, bu açıdan eleştirilmeli.

Üçüncü olarak, getirebileceğim en temel eleştiri de; Yeterlilik Sınavı ve Staj gibi kavramların kimler tarafından, nasıl, ne şekilde organize edileceği? Burada, sadece TMMOB'un inisiyatifine bırakılmış durumda, yani TMMOB böyle bir kararda yer alacak, ama üniversitelerin etkisi tamamen devre dışı bırakılmış. Üniversitesiz, bu yeterlilik sınavına çözüm getiremezsiniz, Bununla ilgili, size, tıp sınavından örnek verebilirim: Tıpta Yeterlilik Sınavı, üniversiteler kanalıyla merkezi bir sistem halinde yapılır. Eğer şehir planlamacılığı Mesleğinde de bir sınav yapılacaksa, ancak bu, üniversitelerin profesyonel bir şekilde yer almasıyla olur. Yani şunu söylemek istiyorum: En az müdahaleyle bunu, şu anki Odanın yapısına uyarlama çabası, bence yetersizdir ve bu çıkmaza girer. Bu yasa tasarısının, bu haliyle kanunlaştığını düşünürsek, şu andaki Oda Yönetimi bunu cevaplamakta yetersiz kalır,

Söyleyeceklerim şu anda bu kadar, teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyoruz.

Sözü, Sayın Aytaç Ölkebaş'a vermek istiyorum. Serbest şehir plancıları adına konuşacak, kendisine sabrından ötürü teşekkür ediyorum.

AYTAÇ ÖLKEBAŞ- Hocam, ben teşekkür ediyorum. Sabahtan itibaren gerçekten çok kapsamlı konuşmalar, detaylı sunuşlar dinledik. Aslında en son konuşmak, serbest çalışan bir şehir planlayıcısı olarak; direkt piyasa veya arenanın ortasında kendimizi hissettiğimiz için ve GATS Avrupa Birliğine uyum süreci içinde direkt etkilenecek kişiler olduğumuz için, işime de geldi diyebilirim.

Avrupa Birliğine uyum süreci, bizi ne şekilde etkiledi? Öncelikle yasalarımız baştan aşağıya değişiyor ve biz serbest çalışan şehir plancıları olarak, bu yasa ve bunu izleyen yeni yönetmelik sürecini takip etmekte, gerçekten zorlanıyoruz. Gün geçmiyor ki, birbirimize sanki gol atmışçasına haber verip, "*İşte falanca yasa çıktı haberin var mı? Bende en son haliyle işte şu yönetmelik var, sana göndereyim mi?*" diye, neredeyse, diğer meslektaşlarımızla atışır hale geldik.

Bu süreçte, tabii, yeni yasal çerçevenin getirdiği yeni durumlar -ki yasal çerçeve, bizim faaliyetlerimizi birebir yönlendiren şeyler, çünkü sonuçta, yapısı itibariyle yasa metinleri hazırlar gibi, öyle bir mesleğimiz var- yasalarla birebir bağlıyız.

Bunları incelediğimizde aslında, bazı yasa maddelerinin altında hep Truva Atı arıyoruz ve bu Truva Atı kimi zaman çok sürprizli bir şekilde ortaya çıkıyor, şöyle ki: Özellikle Hizmet Sektörü ve şehir planlama disiplini olarak baktığımızda, sadece İstanbul'da 100 milyar dolarlık bir kentsel dönüşüm potansiyelinden bahsediyoruz. Neden? 17 Ağustos Depremi takip eden süreçte, Şehir Planlamacıları Odamız, "*İstanbul'da konut fazlası var*" derken -ki burada haklılar, çünkü yaptığımız araştırmalar da bunu destekliyor- depremden sonra, aslında bizim güvenli konut stokumuzun eksik olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz ve dolayısıyla da bu, stokta güvensiz konutun dönüştürülmesi için, müthiş bir yatırım harcaması yapmamız gerektiği, ortaya çıkıyor.

Bunun akabinde Ülkemizin gündemine Deprem Mastır Planları girdi, bunun ardından Mortgage Sistemleri geldi. Şu anda önümüzdeki Meclis gündeminde, çıkacak yasalardan biri de, Mortgage ile ilgili Yasa ve bunun akabinde, çok büyük

çaplı yabancı sermayenin Türkiye'ye girmesi gibi şeyler konuşuluyor. Piyasadan bizim de duyduğumuz dedikodular; *“Türkiye'deki bazı büyük şirketlerin, bu konuda ve özellikle kentsel dönüşüm, yeni konut alanlarının üretilmesiyle ilgili yabancı sermaye gruplarıyla dirsek temasında olduğu ve büyük sermaye gruplarının da Türkiye'yi bu noktada çok büyük bir potansiyel olarak gördükleri şeklinde”* duyumlar alıyoruz.

Bundan, şehir planlama sektörü nasıl etkilenir? Türkiye'ye gelecek olan, kentsel dönüşümü şey olarak gören büyük yatırımcı firmalar; kendi proje firmalarıyla birlikte gelecekler. Şirin Hanım bir önceki oturumunda örnek vermişti; Yüksel Grubu, ENKA vesaire gruplar yurt dışına gittiklerinde, kendi ekiplerini peşlerinde götürüyorlar. Çünkü o gruplar; ne istediğini, teknik ekiplerin ne alması, ne üretmesi gerektiğini biliyorlar ve o açıdan daha önce çalıştığı, verimini, bilgisini bildiği ekiple çalışmayı tercih ediyor. O yüzden, hiçbir büyük firma, bir maceraya girip de, yerli teknik elemanlar, şehir planlayıcıları ve mimarlarla çalışma riskini üstlenmez. Çünkü amaç kârlılıktır, kârlılığın en büyük şeyi de, kaliteli hizmet almaktan geçer.

Bu açıdan; böyle bir rekabetin içine girmemiz söz konusu olacak ve bu dönüşüm sürecinde, az önce de söylendiği gibi, taşeron bile olamama şeyine girebileceğiz, ya da bizden nitelikli işleri, hizmetleri beklemeyecekler de angarya projeler, angarya hizmetler bizden beklenecek. Bu aşamada, tabii bizim de ürettiğimiz hizmetlerde, kalite standardını yukarıya çıkarmakla ilgili yükümlülüklerimiz olduğu açık.

Tabii üniversitelerimizin; akreditasyonla birlikte bu kaliteyi, yeni gelecek mezunlarla yükseltmeleri söz konusu ama ya daha önce mezun olmuş, piyasada çalışmakta olan, bizim gibi mezunların durumu ne olacak? İşte burada, meslek içi eğitim süreçleri, çok büyük önem kazanıyor. Artık bunları, üniversitelerin sürekli eğitim merkezleriyle mi aparı, yoksa Odaların organizasyonlarıyla mı gerçekleştiririz? Yalnız bu tür bir faaliyete, ihtiyaç duyduğumuz çok açık. Kaldı ki yeni yasal düzenlemelerden haberi dahi olmayan birçok meslektaşımız var.

Bir başka konu da, özellikle Avrupa Birliğiyle ilgili. Mesela hizmetlerin serbest dolaşımı açısından baktığımız zaman, Avrupa Birliğine üye ülkelerdeki imar süreçleriyle, ülkemizdeki imar süreçlerinin ve yasalarının ne kadar farklı olduğunu göz önünde bulundurmamız lazım. Örneğin bizde, İmar Planlama Sisteminin ürünü,

İmar Planıdır, ama Avrupa'da bu faaliyetlerin ve bu sistemin çok, çok farklı olduğunu biliyoruz. Bu açıdan, Avrupa'dan gelen bir şehir plancısının Türkiye'de yeterlilik alması mümkün iken, bizim Avrupa'da böyle bir yeterlilik alma şansımız, hiç yok, çünkü planlama sistemlerimiz, taban tabana zıt.

Nihat Kahveci, mesela futbol alanında, böyle bir hakkı elde etti, bu da bir ölçü olarak duruyor ama özellikle üniversite eğitiminin size kazandırdığı şeyleri düşünecek olursak, aynı akreditasyon, serbest çalışan şehir plancısı olarak bizim için, tabii ki şu aşamada çok zor görünüyor. O yüzden bizim, hizmeti dışarıya satmamız gibi bir olasılığın, şu aşamada çok güç olacağı ve önümüzde demirden dağların olacağını, görmek falcılık olmaz herhalde.

Şu aşamada, benim son olarak söylemek istediğim şu; kendimizi korumak için bazı yasaların, yönetmeliklerin ortaya konabileceği söyleniyordu. Mesela, "*Almanya, İtalya, Fransa arasında hizmetlerin serbest dolaşımı anlamında, tamam*" deniyor. GATS'tan, Avrupa Birliği yasalarından da hizmetlerin serbest dolaşımı mümkün ama mesela İtalyanlar, İtalya'da çalışacak olan bir mühendisin, İtalyanca bilmesi zorunluluğunu getiriyor, aynı şeyi Almanya da istiyor, ayrıca o ülkenin Meslek Odasına kayıt olma zorunluluğunu getiriyor, biz de, bu tür benzer şeyler getirebiliriz. Fakat mevcut Yasa ve Yönetmelikleri ne kadar, uyguluyoruz ve denetliyoruz ki, yeni koyacağımız bu şeyleri de denetleyelim?

Planlamada, çok başlılığın var olduğunu biliyoruz. Teknik Araştırma uygulama, plan yapıp, yollayabiliyor, Turizm Bakanlığı plan onaylayıp, yollayabiliyor. Planlamada çok başlılık varken, aynı durumu, başka kurumlarda da görmek mümkün. Mesela Odamızdan yeterlilik alamayan bir insan, -Şirin Hanım, çok güzel anlattılar- gidip Çalışma Bakanlığından veya başka bir Bakanlıktan Yeterlilik Belgesi çıkartıp, faaliyetine devam etme, şansı bulabiliyor. O yüzden, ülke olarak da bu noktada, tek vücut olmamız gerekiyor.

Dinlediğiniz için, çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI-Biz teşekkür ediyoruz.

Sayın İclal Kaya, buyurun.

İCLAL KAYA ALPAY- Ben yetkili mühendis, mimar ve şehir plancılarının belirlenmesi ve belgelendirilmesine ilişkin kanun tasarısı hakkında bir eleştiri yazmıştım ve bu Şence Hanımın dedikleriyle, büyük oranda örtüştü. Ben de bu tasarıda, üniversitelere daha çok yer verilmemesini, şaşırarak izlemiştim. İsterseniz, bunun üzerinde çok kısa durayım ya da bütünlük olması için okuyarak gideyim ve tekrar da olsa, *“Belki bu konudaki tasarıya, bir kritik getirilecekse, benzer görüşlerin olmasında fayda vardır”* diye düşünüyorum.

TMMOB’UN hazırlamış olduğu Kanun Tasarısı: Kamu yararına dönük kamusal hizmetlerin, meslek odalarınca denetlenmesi, en iyi şekilde yürütülmesi ve anılan meslek alanlarına ilişkin olarak, üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olanların, gelişen bilgi ve becerileri ile donatılmalarına; böylece, meslek içi sürekli eğitimi örgütlemek yoluyla, uzmanlık alanlarının belirlenmesi ve yetkili meslek erbabının yaratılması gerekçesine dayanıyor.

Bu gerekçe, mantıklı sayılabilir ancak Kanun Tasarısı, kapsam itibariyle anılan meslek odalarını, mesleğin gerektirdiği hizmetin kalitesini ve kamu yararını, denetleme yetkisini aşarak, meslek sahibine belirlenecek uzmanlık alanlarında, düzenleyeceği eğitim ve belgelendirme ile yetkinlik belgesi verebilmeyi öngörüyor, Tasarının 2. maddesi, bu ifadeyle dile getirmiş durumda.

Tasarının amacını oluşturan 1. maddeden itibaren, bu öngörü açıklanıyor, hatta gerektiğinde, yetkili üyelerin, kamu oyuna duyurulacağı ifade ediliyor, Burada da çekincem şu, Belki, Odaların tarafsızlığı zedelenebilir mi? Ama böyle bir duyuru, zannediyorum, daha çok dergilerde yer alacak bir şey olduğu için, bu endişem yersiz olabilir.

Tasarının ikinci ve üçüncü bölümlerinde ise; yetkili mühendis, mimar ve şehir plancılarının tanımlanması ve belgelendirilmesine dönük olarak, uzmanlık alanlarının belirlenmesi, meslek içi sürekli eğitim merkezlerini oluşturma ve kamuoyuna duyurulması anlatılıyor.

Üçüncü bölümün son kısmında da, yetkili mühendislerin belgelendirme ilkeleri, sıralanmaktadır. Tasarıyla öngörülen; meslek odalarına, anılan meslek alanlarına ilişkin, uzmanlık alanlarının tayini ve bu alanlarına ilişkin yetkinlik belgesi verebilme yetkisini, tanımaktadır. Meslek odaları kuruluş amaçları itibariyle, uzmanlık

alanlarını tayin ve teyit etmede yetkili olabilirler ancak, Tasarıya konu olan yetkili olma salâhiyetini verebilme yetkisi sanırım Odaların değil, lisans ve lisansüstü eğitimi vererek, bizzat meslek ehliyeti sayılan diplomaları veren ve bu anlamda en donanımlı kurumlar olarak, yine üniversitelerde kalmalıdır bence.

Yetkili mühendis, mimar ve şehir plancılarının belirlenmesi ve belgelendirilmesine dönük bu Kanun Tasarısı; Odalara, yetkili üye belgesini vermek üzere meslek içi sürekli eğitim merkezlerinin oluşturulmasına dönük öngörülerde, üniversitelerin yeri veya rolüne ilişkin net bir ifade yer almamaktadır.

Meslek diplomasını ve uzmanlıklara dönük olarak yüksek lisans ve doktora programları veren, hatta tasarının gerekçesini oluşturan, değişen teknolojiler ve ihtiyaçlara cevap vermek üzere, son dönemde artan Sertifika Programlarının varlığına rağmen, TMMOB'un, ilgili meslek odalarınca yetkililik belgesi düzenlemeye dönük bu önermesi -istemediği halde zannediyorum- yeni bir dershanecilik deneyimini başlatacaktır.

Dershanecilikten kastım, biliyorsunuz, yıllardır sınavlara hazırlanan, -hem eğitim kurumlarımızda lise denkliği var, ilköğretimlerin de var- ama çocuklarımız iki taraftan da haldır, haldır dershanelere gidiyor, yani Tasarı bu haliyle geçerse, *"Bu bir pazar yaratacaktır"* diye, endişem var. Çünkü tasarıda, bu eğitimlerin oluşturulma biçimleri, kurs ücretlerine varıncaya kadar her şey düzenlenmiş, bir tek ücretler henüz ortada yok, onlar da daha sonra, Odalarla görüşülecek. En fazla böyle bir endişem var.

Taslak ile meslek odaları yetkin olmadıkları halde, *"Yetkinlik Belgesi vermeyi tasarlıyorlar"* diye düşünüyorum, çünkü Odaların böyle bir eğitim donanımları yok. Yani onların kamu yararına, bu meslek alanında icra edenleri, denetleme yetkileri olabilir, ama bir yetkili ve uzmanlık alanında onlara Belge verme hakkı, Odaların olmaması gerektiğini zannediyorum.

TMMOB'UN hazırladığı kanun tasarısıyla, meslek içi eğitimi yaygınlaştırarak, günün değişen koşullarına göre hizmet kalitesini artırmayı hedeflemek, - orada açık, ancak maksat anlamını aşmaktadır- ve bu amaca dönük olarak *"Üniversiteler ve meslek odalarının daha farklı, fakat kesinlikle kurumsal ayırımı ortadan"*

kaldırmayacak yeni bir iş birliği anlayışıyla, meslek eğitim ve uzmanlık alanlarının kalitesini artırmaya, çalışmalılardır” diye düşünüyorum.

Meslek odaları, üyelerini ve üretilen hizmeti belirli kriterler çerçevesinde, değerlendirebilme ve bu yolla kamu yararını gözetme amacının dışında; toplumu bilgilendirme ve onun yararına çalışma görevi, esas olmak üzere, belli birtakım teknik sertifikası programları oluşturabilirler. Bunlar 90’lı yıllarda yaşandı, işte bilgisayar kullanımı, ket programlarını planlamada kullanmak gibi bir sürü sertifika programları verebilir ama bunlar, Kanun Tasarısında ifade edildiği gibi, *“Uzmanlık alanlarının belirlenmesi ve bu uzmanlık alanlarına dönük olarak, sertifika programları, yetkililik belgesi vermeye dönük, TUS Programları gibi olmamalıdır”* diye düşünüyorum.

Az önce arkadaşımın bahsettiği, hani eskiden mezun olanların; bu süreçteki değişen koşullara adaptasyonları için, meslek içi sürekli eğitim verilebilir ama bu, *“Tasarıdaki anlamıyla, Yetkililik Belgesi vermek olmamalıdır”* diye düşünüyorum, Meslek İçi Sürekli Eğitim; başka, belki o tasarıda daha fazla açılabilir.

Yani buradaki uzmanlıktan kasıt, -uzmanlık deyince, benim aklıma mastır, doktora programları geliyor ve bu programları üniversiteler verir. Tabii ki, uzmanlık alanları giderek çeşitleniyor, meslek odaları, bunları netleştirerek, günün koşullarına uygun hale getirip, formatlayabilirler- Meslek içi eğitim dediğimiz zaman, bu yaygın, gönüllü bir eğitime girer. Bunun adı yani *“Ben sizi yetkili ilan ettim ve kamuoyuna duyurdum. Siz bu uzmanlık alanında yetkinsiniz, bu şekilde de mesleğinizi koruyabilirsiniz, rekabet edebilirsiniz”* olmamalıdır. Zaten bir lisans diploması vererek -gerçi o tartışıldı- ama buradaki endişe, akreditasyon sorunu oradan çıkıyorsa; o zaman yurt dışında da görülen lisans programını bitirdikten sonra, Odaların veya tarafsız meslek gruplarının düzenlediği sınavlara tabi olarak, meslek ehliyetini alabilmek; yani akademik lisansın dışında, icra edebilme yetkisini alabilmek için, böyle bir sınavı Oda düzenleyebilir. *“Bunun koşulları ayrıca yine üniversitelerle birlikte tartışılmalıdır”* diye düşünüyorum, teşekkür ediyorum.

TOPLANTI BAŞKANI- Biz teşekkür ediyoruz.

Sayın Nihan Sönmez, buyurun.

NİHAN SÖNMEZ- Teşekkür ederim. Ben, üniversiteden arkadaşlarımla söylediği konulara, tekrar değinmeyeceğim, hem sabrınızı tüketmemek, hem de tekrar etmemek açısından. Ancak, toparlamak gerekirse; bu meslek icrası ve eğitiminin biri üniversiteler, diğeri Odamız olmak üzere iki ayağı var. Üniversiteler bu uzmanlık dalında, şehir plancısı olarak diploma vererek, mezun ediyor, mesleğin icrası ile ilgili yetkiyi ve benzeri konuların temellerini ise Oda belirliyor, yani burada bu ayırımı yapmak lazım.

Önümüzdeki Taslağa baktığımızda; bu yetki Odaya verilmiş, fakat bu Taslak benim kanımca; -görüş olarak da yazdık ama hepsini okumayacağım - TMMOB'da yer alan diğer mühendislik odaları ağırlıklı, hazırlanmış gibi görünüyor. Bir defa, Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde, 4 yıllık lisans programını bitiren bir şehir plancısına, daha sonra herhangi bir uzmanlık alanında bir belge, yetki, vesaire verilecekse, önce bunların adının tanımlanması gerekir. Yani bu, ne olacak? Kentsel tasarımcı, bölge plancısı, koruma amaçlı imar plancısı mı? Bu yetkiden ve uzmanlaşmadan ne kastedildiğini, bilmiyorum, eğer bunlar verilecekse, önce bunların bir tanımlanması lazım, bu yapıldıktan sonra, bu yetkiyi Oda mı verir? Üniversite mi verir? Ortak birlikte mi verirler? Bunun eğitimini kim yapar? Bunların açıklığa kavuşması lazım.

Şehir plancıları için ve Mimarlar için -haydi Mimarlar adına konuşmayayım- uzmanlıktan neyi kastettiğimiz, bu Yasa Taslağında açık değil. Uzmanlıktan ne kastediliyor? Yüksek lisans eğitimiyle de bir uzmanlık verilmez, ben de yüksek lisans yaptım, yüksek lisans tezlerini de yönetiyorum. Herhangi bir konuda, sekiz-on ders alıp, ondan sonra bir mastır tezi yazmak, o konuda, "*Bir uzmanlık*" ya da "*O konunun uzmanıdır*" etiketini aldırılmaz bence. Bir şehir plancısına, belki deneyimle, belki hem eğitim, hem deneyim, ikisinin birden olacağı ve yine Oda tarafından tescilleneceği, ama bu Yasa Taslağında bunun nasıl yapılacağı, açık değil. Kurslardan bahsediliyor, ama kimin vereceği belli değil. Süre çok kısıtlı, tanımlı değil.

Bugünkü işleyişte; bilmiyorum, ben serbest şehir plancılığı yapmadım, ama bu uzmanlıkların, tanımlanmamasından dolayı bir problem var mı? Yani birine kentsel tasarımcı denmediği için, şehir plancısının üstüne ya da başka birine koruma amaçlı imar plancısı denmediği için pratikte bir sorun yaşanıyor mu? Ondan da emin değilim. Ama Avrupa Birliğine uyum sürecinde; bu etiketleri de almamız gerektiği için, birtakım şeyler verilecekse, belli şeylerin, belki tanımlanması lazım.

Ben, arkadaşlarımla konuşmalarından da şöyle bir liste yaptım, Uzmanlık alanı nedir? Yetkisi nedir? Önce bunu bir koyacağız. Kaç tane uzmanlık alanında, belge verilecek? İki, üç, beş, on beş neyse... Hangi uzmanlık alanı için, ne kadar bir süre eğitim vermek gerekiyor? Mesela, kentsel tasarım için üç ay, bilmem ne için, 5 yıl. Bilemiyorum, ben bunların üzerinde düşünmüş ya da çalışmış değilim, bunların konuşulması gerekiyor.

Bu süreler belirlendikten sonra, bu eğitimi kim verecek? Üniversite veya üniversitelerin yüksek lisans programı mı? Veya ikisi birden mi? Ya da kim? Belli değil, bunun belirlenmesi gerekiyor. Bu belirlendikten sonra da eğitimi, kim onaylayacak? Tabii ki, mesleğin icrasından sorumlu, tek yetkili Oda olduğu için, o onaylayacak. Hepimiz burada, hemfikiriz, herhalde. Odanın onaylamasına bir itirazımız yok ama bütün bu sorular cevaplanır ve çerçevesi çizilirse, herhalde daha açıklayıcı olacak.

Eğitimin süresi, onaylaması, vesaire, bunun başarılı olduğuna, ya da 2 yıl sonra da, bunun devam ettiğine kim karar verecek? Mevcut Yasada, o da herhalde, YK'YA bırakılmış. Yanlış anlamıyorsam, metinde var; bu yeni tanımlama, yani *“Sen, böyle bir yetki belgesi aldın, ama ben bunu, tekrar tanımlıyorum”* deme yetkisi, Oda’ da. Bunun sınırlarını da belirlemek lazım, yani bu haliyle taslak şehir plancıları, şehir planlama için biraz ham görünüyor, *“Detaylandırılması, tekrar gözden geçirilmesi gerekiyor”* diye düşünüyorum, arkadaşlarımla söylediğine ek olarak. Onlara da katılıyorum. Teşekkür ederim.

TOPLANTI BAŞKANI - Nihan Sönmez’e, çok teşekkür ediyoruz Aslında son konuşmacı olarak, gayet güzel bir özetleme yaptı, tartışmamız gereken soruları da ortaya attı. Süre darlığı nedeniyle, herhalde hemen sorulara geçeceğiz. Ne kadar süremiz var? Sınır yok mu? O zaman soruları alabiliriz.

LEVENT YARAR-Mimar Sinan Üniversitesinden Levent Yarar. Ben konuşmacı arkadaşlara, teşekkür ediyorum, Yasa Taslağı hakkında, yeteri kadar eleştiri yaptılar. Önce, uzmanlık konusuyla ilgili eklenti yapmak istiyorum ve aynı soruyu ben de sormak istiyorum. Uzmanlıkla ilgili bizim mevcut Yasamızda; sadece İmar Planlarının yapımını yüklenen müelliflerinin Karnesini düzenleyen, Yönetmelik var, bu uzmanlığı belirliyor, onun dışında hiçbir uzmanlıkla ilgili bir alan yok. Şehir ve

Bölge Planlama Mesleğini bir uzmanlık alanı olarak kabul edersek, o ayrı, ama biz bunun altında başka uzmanlık alanlarını arıyorsak, böyle bir düzenleme yok. Şehir planlama mesleğinin kendi içersindeki uzmanlık alanlarını; Bakanlığın çıkarmış olduğu Yönetmelikte, -bilgi vesaire değil- deneyimi esas alarak, “burada işte, F den başlayarak, karneleri belirlemiş” uzmanlık alanını, sadece burada görmekteyiz.

Bunun dışında, konuşmacılar ortak olarak, “Uzmanlık alanını üniversite belirler” diye söylediler. Bu gerçekten böyle olabilir yani reddedilebilecek görüş değil ama soruyorum, şu an üniversitelerin yetiştirdiği mezunlar, piyasada uzmanlık alanı olarak bildiğimiz, şehir planlama mesleğinin alt uzmanlık alanlarının, her alanında yetkililer. Peki, bu her alanda yetkili olanlara, -bunlar sayıca çok fazla ve az önce Nihan Sönmez Hanım, bunları anlattı- 4 yıllık bir eğitim de vermek mümkün mü?

Çok ciddi anlamda, bu göz önüne alınmalı, bilemiyorum, bu yetki tamam üniversiteler de kalmalı, -belki akademisyen olarak, biraz taraf kir oluyorum- ama bence, Odaların da uzmanlık alanlarını, deneyime dayalı olarak, -özellikle bakın, bilgi değil, deneyime dayalı olarak- belirlemede, yetki sahibi olmasında, yarar olduğunu düşünüyorum. Peki, teşekkür ediyorum.

TOPLANTI BAŞKANI- Peki soru...

LEVENT YARAR- Soru yok.

TOPLANTI BAŞKANI- Soru yok. Peki, Şencay Hanım.

ŞENCAY TÜRK- Burada esasında, karıştırılan nokta şu; benim kişisel düşünceme göre, uzmanlık alanları farklı, Mesleğin icra koşullarını belirlemek farklı bir şey. Burada karıştırılan temel nokta o. Demin de konuşmam da bahsettiğim gibi, uzmanlık alanlarını; YÖK Kanunu çerçevesinde, üniversiteler Kanunu çerçevesinde üniversiteler belirliyor, Nasıl belirliyor? Şehir ve Bölge Plancısı olarak mezun oluyor, üzerine daha da ihtisas yapmak isterse, mastır, doktora derecesi alıyor ve belli bir konuda daha da uzmanlaşıyor. İşte bunun kemiği, bir önkoşul olarak, 4 yıllık lisans derecesine sahip olmak ama bu, Mesleğin icra edilmesinde tabii ki yeterli değil. İşimiz çeşitlenmiş durumda, Avrupa Birliğine girme sürecinde, sabahki oturumda belirlenen sıkıntılar var, bu nedenle icra koşullarının belirlenmesi gerekiyor.

Şu anda icra koşulları olarak, önümüzde ne var? Bu ön koşula, yani 4 yıllık eğitim alma ön koşulunun yanında, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının Karne Sıralarında verilen deneyime bağlı, yıllara bağlı, bir yaklaşımı var, Bu yeterli mi? Hayır, yani benim kişisel görüşümü isterseniz, yeterli değil, ama bunun karşısında ne getirilecek? Bunu konuşmamız gerekiyor yani icra koşullarının, yeniden belirlenmesi gerekiyor. Bence, karıştırılan nokta uzmanlık değil, budur.

İcra koşulları bir mesleği icra ederken, -çünkü siz, şehir plancısı unvanına sahip olabilirsiniz ama iş yaparken, başka koşullar önünüze gelebilir, yani sadece ön koşul olarak, “4 yıllık üniversite mezunu olmanız” demek, bir işi yapabileceğiniz anlamına gelmez. Koruma Amaçlı bir İmar Planında, aynı zamanda da Koruma konusunda çalışıyorsa, yüksek lisans Derecesine sahip olma, bir önkoşul olabilir.

Bu önkoşulları, Odanın da tanımlama yetkisi var, şu durumda da var, çünkü TMMOB, Kanundan gelen bir şeyle, bunu sınırlamaya yetkisi var ama bu icra koşullarını verirlerken, hangi koşulları getirecek? Getirirken, kendi yapısını da düşünecek mi? Bu koşulları getirmek de, kolay değil, çünkü bunlar, kendi yapısının da belki değişimini de gerektirecek, bu koşulları getirirken kendi değişecek mi? Yerinde mi kalacak? Bunun sabitlemesi gerekiyor. Teşekkürler.

TOPLANTI BAŞKANI- Başka soru var mı? O zaman, İclal Hanımın da söyleyeceği bir şeyi var, önce sözü ona vereyim.

İCLAL KAYA- Ben, çok kısa bir şey söyleyeceğim. Odaların eğitime dönük, öyle bir gelenekleri yok. Tasarı bu veya buna yakın haliyle geçerse; en büyük endişem, iki başlılık yaratılacağıdır.

Uzmanlıktan veya yetkililikten ne anladığı, icra konusuna ilişkin birtakım yeni düzenlemeleri açması, gerektiğine, ben de katılıyorum ama onun dışında uzmanlık alanları oluşturup, bu uzmanlık alanlarında konuların belirlenmesi ve üyelerin, uzmanlık konularıyla belgelendirilme esaslarını, “TMMOB Yönetim Kurulu onayına sunmak zorundadır” diyor. Bu koşullar işte, “uzmanlık konularının duyurulması, belgelendirilme ilkeleri” diyor. Tek, tek okumayayım, yani tamamen, sanki yeniden, “Odalar tarafından, birtakım uzmanlık alanları tanımlanabilir” şeklinde.

Burada, “İşte gerekirse, İlgili öğretim programları veren” diyor, yine “üniversite” demekten çekinmiş sanki.

“Öğretim programlarına göre düzenlenir” sonra da bu tür şeyler, “Uzmanlık alanlarına dönük, birtakım programlar verilir” diyor. Yani, kanımca, burada kastedilen, “Meslek İçi Sürekli Eğitim Merkezi, düzenleyebilir” şeklinde. İşte, bu ve uzmanlık alanına ilişkin, bir kavram kargaşası var. Bence, bu ikisi aynı şey değil.

Tabii ki, mesleki eğitimi verecek olan yer Oda’dır; yeniler, düzenler. Adı üzerinde, “Meslek İçi Sürekli Eğitim” verdiniz, bunun karşısında dönüp de, siz buna, “Yetkililik Belgesini” veremezsiniz.

Yetkililik, uzmanlığın karşısında verilecek bir belge ise, o zaman onun verileceği yer tabii ki, üniversal eğitimin yapıldığı yer, üniversiteler olmalıdır. Bunun aksini düşünebileceğimizi zannetmiyorum, yoksa hakikaten, “İki başlı yeni bir eğitim sistemi çıkacak” diye korkuyorum. Teşekkür ediyorum.

TOPLANTI BAŞKANI- Peki, Aytaç Bey’in bir sorusu vardı, Soru mu?

AYTAÇ ÖYKÜ BAŞ- Yok, hayır, ben bu...

2 NOLU KASET

BİR KONUŞMACI -İşte sorun burada, daha sonraki oturumda da tartışılacak zaten, o zaman Şehir Plancıları Odasının ya da Odanın rolü ortaya çıkacak, bu uzmanlık alanlarının ehliyeti belirlenecek.

Sayın Nihan Hanım, Koruma Planı konusunda yine söyledi, şimdi size soruyorum, Şehir ve Bölge Planlama Bölümünden mezun bir arkadaşımız, Koruma Planı yapar mı? Yapar. Peki, Turizm İmar Planı yapar mı? Yapar. İmar İslahı yapar mı? Yapar, yani buradaki ehliyeti belirleyen, İhale Yasasıdır. Ehliyet bir de, orada belirlenir yani işte der ki, bu ihaleye girecek olan...

(konuşmalar)

Konuşmasına devam- Evet benzeri iş, bitirmiş olmak ama bakın, İhale Yasasında, İdarenin takdiriyle belirleniyor. Hâlbuki bizim kaygımız ne? Bu, somut ve objektif bir şekilde ortaya konsun yani bunun çabasını güdüyoruz. O nedenle

Mesleğin icrası olarak değerlendirmeyelim. Uzmanlığı, biraz daha ehliyete yakın değerlendirirsek, çok daha iyi olur. Peki, teşekkür ederim.

AYTAÇ ÖYKÜ BAŞ - Az önceki tartışma, bizi bir noktaya getirdi. Aslında Ebru Hanım, sunumunda bir cümle sarf ederek, *“GATS veya Avrupa Birliği Uyum Sürecinde, Hizmetlerin Serbest Dolaşımı, vesaire, bir kenara bırakıp, önce kendi sistemimizi bir tarif edelim”* demişti. Avrupa Birliği karşıtı biri olarak, burada çok doğru bir noktaya, temas ettiğinizi söyleyebilirim. Aslında bana, *“Avrupa Birliğini hiç düşünmemize bile, gerek yok”* gibi geliyor. Önce *“Kendi tanımlarımızı ve tariflerimizi doğru bir şekilde yapıp, sistemi sağlıklılaştırmamız, zaten problemi kökünden çözecek”* gibi, bir sonuca ulaşmış bulunuyorum, kendi adıma. Çünkü ben, genç veya yaşlı olarak; bağımsız, onurlu bir Türkiye’de, hayata gözlerimi yummak istiyorum.

(salondan gülüşmeler)

İCLAL KAYA - Bu Tasarı, durduk yerde çıkmadı, yani çıkmasına sebep oldu ve kavramları karıştıran da yine Tasarının kendisi. İcrada sorun vardı, o neydi? O da işte, ihtisas alanları; üniversitelerin vermiş oldukları Kentsel tasarımcı, Korumacı gibi unvanlar. Bunları, bir türlü uygulamaya geçiremiyordu, yani bunu kimler, icra edebilir? Hangi kişiler, piyasada iş yaparken, hangi uzmanlıklarını belgelendirerek, bu işi yapacaklar? Demek ki bu, uygulamadaki bir sorun. Odanın bu yöndeki sıkıntısı hep vardı ve bu sıkıntı uygulamadan kaynaklanıyordu.

(salondan konuşmalar)

(konuşmasına devam)- Avrupa Birliği tetiklemiş oldu evet, ama buradaki Yeniden Yetkililik, falan vesaire, biraz da Avrupa Birliğinin, başının altından çıkan bir şey,

AYTAÇ ÖYKÜ BAŞ – Ben, çok kısa bir şey söylemek istiyorum, yani buradan şöyle bir sonuca ulaşıyoruz. Burada, bildiğimiz örgün eğitimle, yani üniversite veya yüksek lisans eğitiminden edindiğimiz bilgilerle piyasaya çıkıp, iş yapmamız ne kadar yanlışsa; mesela, Yetkin bir Koruma Plancısının yanında, iki yıl çalıştıktan sonra, Odanın bize Koruma amaçlı İmar Planı yapma, yeterliliğini vermesi de o kadar yanlış bir uygulama olacak, O yüzden, *“ikisinin arasını bulmamız gerekiyor”* gibi görünüyor.

TOPLANTI BAŞKANI - Yaklaşık 45 dakikalık bir gecikmemiz olduğu için, bu sorularınız sanıyorum, bundan sonraki oturumda değerlendirilecektir. Ben tüm katılımcılara, katkılarından dolayı çok teşekkür ediyorum. Hemen mi devam ediyoruz? Hemen arasız, peki üçüncü panel devam ediyor. Teşekkürler.

TOPLANTI BAŞKANI (ÖĞRETİM ÜYESİ) - Efendim hepinize iyi akşamlar, toplantıyı aniden yönetir hale geldim. Günün sonunda, son oturumdan hepiniz adına, sevgiler iletiyorum.

Tabii herkesin altını çizdiği gibi; önemli, güncel ve gerçekten bir şeyler yapmamız gereken bir gündemin içindeyiz, aslında ülke olarak da öyleyiz. Tabii sistemin bütünü doğal olarak günümüzde; bizleri, üniversiteleri, Odayı, diğer Kurumları ya da Örgütleri, çok ilgilendirir hale geldi. Bu anlamda, hakikaten bir bombardımanla karşı karşıyayız.

Bu aralar sıkça söylediğim bir şey var, yani derslere girdiğim zaman; öğrencilerim, yeni Yasalarla ilgili bir şey soracak diye, tabiri yerindeyse ödüm kopuyor, hem onları bilmek adına, hem birbiriyle olan ilişkilerini kurmak adına. Böyle bakınca da ve tabii, geçmişe ilişkin süreci biraz gözlediğimiz zaman -ki, hepimiz bunu çok net biliyoruz- “Bütün bunların altında bilmemeyi, bilinçsizce böyle politikalar oluştur, falan” demeyi, artık hiçbirimizin düşünmediğini biliyorum. Ben de, hiç böyle bakmıyorum. Artık çok bilinçliyiz ve aksini yapanları, samimi bulmuyorum.

Bu ülkede birileri, yaratılan belirsizlik ortamlarını hep kullandı. Bu süreçte yani bunda, Türkiye geçmişinde, iki kırılma noktası yaşadı; çok kaba tarihleriyle, biri 1950, diğeri 1980, bir diğeri de 2003'tür veya atladım, belki 2002'dir ve gidişimiz, böyle bir gidişe gidiyor. Mesela, şunu da hep merak ediyorum, “*Uzmanlar*” diye, söylüyorlar, biraz önce söylediğim bağlamda; ben, Yasayı bütünüyle irdeleme şansına sahip olamadım ama genelinin ne dediğini bilmek de, çok zor bir iş değil.

Şunu da düşünüyorum; AB adına, pervasızca bütün kapılarını, duvarlarını yıkan bir ülkenin insanlarıyız. Aytaç'ın söylediği, “*Onurlu olmak*” çok doğru, “*Kendi adınıza yaşıyor olmak*” çok başka bir şey. Biz, o sistemlere ve süreçlere karşı olan, insanlar değiliz. Ben küreselleşmeye filan da karşı birisi değilim, sizler de öylesinizdir, ama onu ve bütün sonuçlarını, insan haklarının doğal sonucu olduğunu düşünüyorum. İnternet kullanmaktan, başka türlü iletişime ve etkileşime kadar bu,

böyle, yani ithal gerilmiş bir sosyal ayağının olduğunu düşünüyorum. Bazı ülkelerin de, bunu uygulamak ve de uygulatmak adına, önemli çabaları da olduğunu biliyorum.

Böyle baktığınızda, şimdi bu Yasaya dönüyorum; biz, AB yasalarına böyle çok hızla, –işte, dediğim gibi pervasızca- bütün ilişkisizliğiyle ve kopukluğuyla gidiyoruz. Peki, o zaman bütün bunları yapacağız, -işte, Ebru Hanımdı galiba- başka türlü de söylenebilir ama “*Onun deyimiyle, söyleyeyim*” bir Sektör Direktifleri var, bir de Genel Sistem Direktifleri var, biz Genel Sistem Direktiflerindeyiz, -İşte, Sektör Direktifleri belli, filan- Peki, şimdi Sektör Direktifleri öncelik kazandı, yani Tıp ve Mimarlık öncelik kazandı, arkasından diğer meslekler gelecek. Bunu yapacaksınız, hazırlıkları da belli, “*Bu yasa, niye bütün bunlar yapıldıktan sonra, gündeme gelmiyor?*” diye de, düşünüyorum. Bu Yetki Yasasını, o süreçlerden, -yani şu konuştuğumuz, işte Uzmanlıktan Meslek Örgütüne, İcraya, oradan eğitime vesaire, kadar- bu ilişkilerimizi bitirdikten ve kendimizi belli noktaya kadar taşıdıktan sonra, böyle bir Yasayla karşılaşsak, ne olacak? Çok mu, yanlış olurdu? Hiç de olmazdı.

Peki, dönüp şimdi, bizi bağlamayacak mı? Bu Yasa çıktığı anda, -belki çıkartacaklar- bizi bağlayacak, ondan sonra oturup, başka türlü tartışmalar ve konuşmalar yapacağız, yapıyoruz, yapmak zorundayız da, ya da konuyu genişleteceğiz. Bu da, iyi niyet değil, başka bir eğilimle çıkartıldığı belli. Onu, bazı arkadaşlarım da çok net bir biçimde dile getirdiler.

Programım bir anda kaydı, ama ben de bazı şeyler söylemek istiyorum, Kurumum adına da söylemek istiyorum ama sonra devam ederim.

Bu işin içine girdiğim zaman, ömrüm boyunca, hep şöyle baktım; Akreditasyon, bizler adına bir rüşt ispatı değildir, böyle bir çabamız ve arayışımız da yok. Başka bir deyişle, kendi kapımızın önünü temizleriz, temizledikten sonra da onlarla oturup, konuşuruz ama bunu için söylemediğimi biliyorsunuz.

Biz başka şeyleri, zaten toparlamak zorunda olan, insanlarız. Hele ki, üniversiteler, üniversiteler sonrasında Örgütler; “*Entelektüel olmak*” adına, yeninin ve güncelin dışında, kalmaması gereken kişiler ve Kurumlarız, onların temsilcileriyiz. Bunu da zaten yapıyoruz ve bu anlamda, çok da korkmuyoruz. O yarışma ortamı,

vahşileşmediği sürece, her zaman o yarışma ortamı içinde varız ve burada, kendimizi de kanıtlarız, başka şeyleri de yaparız ama gelen Sistem, yani bizi isselleştiren sistem başka türlü geliyor.

Sabah, Ebru Hanım, bazı şeylere de, itiraz eder haliyle böyle, aslında çok haklı şeyler söyledi, biraz onunu için de, ben böyle söylüyorum, yani 4 milyon metre karelik Haydarpaşa Projesiyle geliyorsa, böyle bir isselleşmenin içinde, biz olmayız. Ya da tabiri yerindeyse, cetvel kalem ERDEMİR gidiyorsa; tabii, böyle bir sürecin içinde olmayız. Bu, AB filan değil, uyum da değil, küreselleşme de değil, insan odaklı olmak ta değil, bu başka bir şey. O başka bir şeyin uzantılarını, “*Birazcık konuşuyor halde*” gibi de, oluyoruz. Tabii ki de konuşalım, birazcık, o da var.

Neyse, buna sonra döneriz, şimdi bu oturumda, enteresan bir şey, yani bu süreç içerisinde, Odanın işlevi ve rolü konuşulacak. Şu anda aramızda, geçmişten günümüze Başkanlar da var. Odanın, böyle hep, çok önemli temsilcileri, çok önemli emekler vermiş, katkılar koymuş insanları da var, Ben sözü, hızla onlara aktaracağım, ama sonrasında dediğim gibi, söyleyeceğim başka şeyler de var.

Birazcık değinildi ama bakın, burada ihmal edilen bir konu, -ya da, ihmal demeyeyim, beni yanlış anlamayın- Uzmanlıkların ötesine de taşınacak bir süreç var, Sistem artık bunu da, getiriyor, yani Küresel Söylev, artık uzmanlaşmaya şöyle bakmaya başladı, “*Peyzaj Plancısı, Şehircilik yapar. Şehirci, Mimarlık yapar. İnşaat mühendisi, Şehircilik yapar, filan*” gibi, bir yere doğru da taşınıyor. Kısa bir süre sonra da bununla karşılaşacağız. Bu, program içerisinde çok net bir biçimde var. Özellikle, Sektör Direktifleri çıktığı zaman; ilk ilişki, Mimarlarla, Şehirciler arasında olacak, yani ne yazık ki, düzeysiz bir noktada, -böyle ekmek kavgasına taşınır bir noktada- sürüyor. Bir süre sonra, “*Bu, çok ciddi bir biçimde gündemimizi alacak*” diye, düşünüyorum. Bir de bu yönüyle, bu işe bakmamız gerekecek yani bu tarafı da var.

Peki, efendim şimdi böyle, şuradaki sıraya doğru gidelim, Sevgili Cengiz Türksoy ve Sevgili Nevzat Uğurel aramızda değil, -yani dediğim gibi, hep Başkan ama- mevcut Başkanımız, Erhan Demirdizen solumda, Remzi daha da solda, Necati sağda, Semih daha da sağda. Ben buradaki, isim sırasıyla gideyim. Evet, Sevgili Erhan Demirdizen’den başlayım.

ERHAN DEMİRDİZEN (MÜHENDİS, MİMAR, ŞEHİR PLANCILARI ODASI BAŞKANI) – Tekrar herkese, merhaba. Ben, bir bilgi vererek başlamak istiyorum ve aslında bu oturumda ben, kendi açımdan, soru-cevap biçiminde gelişmesini daha yararlı bulduğum için, kısa tutmak istiyorum. Bugünkü...

TOPLANTI BAŞKANI - Özür dileyerek, bir unuttuğum bir şeyi söylemek istiyorum. Şu anda saat 17.45, bir saat sonra yani 18.45’de bitiriyoruz. Kalan 15 dakikalık süre benim.

(Konuşmasına devam) – Peki, ben şimdi kısa bir bilgilendirme yapayım, bugün toplanmamızın sebebi, gündemimize aylar önce gelmiş olan bu Taslak, yani tam adını okursak,-28 Şubatta çıkarıldı- Yetkili Mimar, Mühendis ve şehir plancılarının Belirlenmesi ve Belgelendirilmesi. Aslında, bugünkü toplantıyı bunun için yapıyoruz ve bizim Odanın platformlarında da, ilk defa bu konuyu, bu boyutuyla tartışıyoruz.

Belki farklı yönleriyle, farklı zamanlarda tartıştık. Mesela, sadece İmar Mevzuatı açısından Belgelendirme, Yetkilendirmeyi, bazı toplantılarda da; sadece Kamu İhale Mevzuatı açısından Yetkilendirme konularını, farklı örnekler, tezler üzerinden tartıştık ama Avrupa Birliği, GATS, Kamu İhale ve İmar Mevzuatlarının Değişimleri süreci içerisinde, ilk defa bütün bunları konuşuyoruz ve bunu gündemimize getiren, bu Taslaktır.

Hemen kesin bir bilgi vereyim; bu, Şehir Plancıları Odasının yüzde yüz teyit ettiği, uygun gördüğü bir Taslak da değildir. Bu Taslağın hikâyesi, biraz tartışmalı ve TMMOB Genel kurulu, Birlik Genel Kurulu sürecine dayanıyor. Son Genel Kurulda, - aramızda Odaların Yöneticisi olan arkadaşlar bilirler- bazı Odalarımızın kendi İç Düzenlemelerini TMMOB’ye aktarma isteklerinden kaynaklanan bir tartışma süreci, TMMOB’ta yaşandı. Şehir planlamacılarının bilgilenmesi açısından, açıkça isim de vereyim.

Bugün, Makine Mühendisleri Odasının fiilen yürüttüğü, bir belgelendirme çalışması vardır ve bu, hem de yıllardan beri vardır. Bu, Taslak aslında, meslek gruplarının alt uzmanlık alanlarını tarif ediyor, Bu, planlamada nedir? “Plan” diye tartışılabilir belki. Makine Mühendisleri Odası; Makine mühendisliğinin alt işgal alanlarında, eskiden beri birtakım belgelendirmeler yapıyor. Bunlarının bir kısmını fiilen yapıyor yani açıkça, herhangi bir düzenlemeye referans vermeksizin yapıyor ve

bunu, TMMOB Yasasındaki genel düzenleme, denetleme yetkilerine dayanarak yapıyor. Bir kısmını da, kamu otoritesiyle yaptığı protokollerle yapıyor; yani Sanayi ve Ticaret Bakanlığıyla yaptığı anlaşmalarla, görüşmelerle yapıyor.

Şimdi tabii, TMMOB içerisinde gelen, bir belgelendirme pratiği var, bir de İnşaat Mühendisleri Odası odaklı, bir süreç yaşanıyor. Onlarda da, -az önce, Semih Beyle de onu konuşuyorduk- herhalde nüfus artışından kaynaklanan "*Yeni gelenleri kontrollü alma*" kaygısından kaynaklanan bir yetkinlik tartışması var. Şimdi bu Taslakta, süzülerek gelen şeyler biraz bunlar yani TMMOB içerisindeki dinamikler, böyle algılamak lazım. Bu, şehir plancılarının kendi iç tartışmalarını yansıtan, Şehir Plancıları Odasının da dolayısıyla altına imza attığı bir Taslak filan değil.

Nitekim böyle İnşaat Mühendisleri Odası, Makine Mühendisleri Odası eksenli bir Metin, geçen yıl TMMOB Genel Kurulunda, gündemimize geldiğinde, biz kendi içimizde birden bire çalkalandık ve Şehir Plancıları Odasını temsil eden delegasyon olarak, "*Ne yapacağız şimdi? Filan*" dedik. Bu, böyle bir Yetkilendirmeye ilgili ve bugünkü Metne çok, çok benzeyen yönetmelik taslağıydı ve Tabii, Yasa Taslağı değildi. Bu, Genel kurulun gündemine geldiğinde, -orada, 23 tane Meslek Odası, 50'ye yakın Meslek Grubundan bahsediyoruz- aşağı yukarı, ikiye bölündü diyebiliriz. O sırada, katılım daha yüksekti ve bütün Türkiye genelinden, yani bütün Mühendislik Mimarlık disiplinleri temsilcilerinin katıldığı bir ortamdan bahsediyoruz ve baya ciddi, ikiye bölündü. Odamızın delegasyonu da tartışmalar içerisinde, ikiye bölündü.

Onun üzerine, biz orada şöyle bir karara vardık; "*Madem, diğer uzmanlık alanlarından bize doğru gelen, bizi de etkileyen, bu tip düzenlemeler gündemimizde*" dedik, -aslında bu, bizim de, bir yerde tembelliğimiz- bir an evvel bununla ilgili, şehir planlama alanında, bunun muhtemel yansımalarını, filan tartışmamız lazım, aşağı yukarı bir yaklaşım geliştirmemiz lazım.

Şehir Plancıları Odasının bu konuda, bugüne kadar, -tekrar söyleyeyim- İmar mevzuatı ve Kamu İhale Mevzuatında gösterilen birtakım refleksler haricinde, derli toplu, ele avuca gelir bir tavrı yoktu, yani İmar Mevzuatındaki gruplandırmaya karşı tavrı vardır, geçmişten beri; Karnelemeye karşı, onun uygulamalarına karşı tavrı vardır, onu, Odanın mesleki, vesaire denetimlerine de yansıtır. İşte, Kamu İhale Yasası çıktığından beri, deyim yerindeyse boğuşuyoruz, bütün oradaki yeterlilik, ön

yeterlilik, benzeri tanımlarına karşı mücadeleler veriyoruz ama bu boyutuyla yani şehir plancılarının yeterlilik, uzmanlaşma ve bunların belgelendirilmesiyle ilgili bugüne kadar hiçbir tavrı yok.

Ne İnşaat Mühendisleri Odasındaki -işte, aşırı nüfus artışından kaynaklanan, bugüne kadar birtakım tartışmalar yaşadık- ne yeni açılan bölümlerin ki, o yeni, yeni konuşmaya başlandı, -işte, az önce bir konuşmacı atıf yapmıştı, yeni açılan bölümlerdeki eğitim kalitesiyle ilgili tartışmalar- “*ki bu, onlar plancılık yapmasın filan*” tarzında bir tartışma da değildir, yani o düzeye gelmiş bir tartışma, bizde yoktur. Dolayısıyla bütün bu süreç, bizim Odanın meslek alanının kendi içerisinde, yeterince özümsemiş bir süreç değil yani bu, o anlamda yaptığımız “*ilk platform ve toplantı*” öyle düşünmek lazım.

O bakımından, tabii ki TMMOB adına Şehir Plancıları Odasının tüzelkişiliği, Taslağın bu toplantıdaki, resmi olarak, şeklen biçimsel olarak temsilcisidir. Belki öyle görünür ama bilmek gerekir ki, Taslak karşısında, Şehir Plancıları Odası ortamı, bu ortamdır. Bundan farklı bir şehir plancıları ortamı, tavrı bugüne kadar oluşmamıştır.

Taslak; geçen yıl tartışmalı bir biçimde, Genel Kuruldan geçen Kanun Taslağının, Türk Mühendis, Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu tarafından, Bakanlığa Kanun Tasarısı olarak, gönderilmesinden ibarettir. O aşamada, Odalardan tekrar görüşler sorulmuştur ve bu aşamada da, biz bunu tartışmaya açmak istedik, bundan ibarettir. Bu Taslağın, Odamızla ilişkisi bu.

O bakımdan Taslağın içerisinde üniversiteye karşı takınılmış olan tutum, meslekiçi eğitimle ilgili olarak yapılmış olan tanımlar, bunlarla ilgili olarak verilmiş süreler, tanımlanmış olan mekanizmalar, bütün bunların hepsiyle ilgili olarak, Şehir Plancıları Odasının da, sizlerden daha farklı duruşunun olmadığı, konulardır. Tekrar, tekrar bunları da söylemek isterim yani burada yanlış bir bilgilenme, olmaması gerekir.

Ancak bu Taslağın, gündemimize bugün getirdiği, üniversite meselesini de konuşmak lazım. Üniversite eğitimi, üniversite eğitimi sonrasındaki hizmetlerle, aslında doğrudan doğruya ilişkili değil yani biz onu çok referans alıyoruz, bunu da doğru buluyoruz. Özellikle, Planlama Alanında çok referans alıyoruz, bununla ilgili verilmiş kararlara, çok sadık kalıyoruz.

Aslında, Odanın bütün söylemlerinde, bu vardır yani Planlama Hizmetiyle, Şehir ve Bölge Planlama Lisans Programı, Lisans Derecesi arasında ilişkiyi birebir kurarız ama ondan sonraki bütün hizmetlere ilişkin her türlü düzenlemenin üniversitenin alanına girmesi gibi bir durumu, Oda olarak ve de diğer Odalar olarak söylemiş değiliz, onu da söylemek isterim.

Üniversite eğitimi, yani mazur görün, evrensel bir eğitimidir. Aslında o, ne kadar meslekle ilgili? Onu tartışmaya açmak isterim doğrusu, üniversite eğitimi doğrudan doğruya Hizmet alanını tarif eden bir eğitim değil, değil mi? Yani... üniversitede, uluslararası ilişkiler eğitimi verilir ve bu eğitimi almış kişilerin, hangi hizmetleri yerine getireceği konusunu, hiçbir yerde üniversite eğitimi belirlemez. Bunu kamu otoritesi belirler, Dış İşleri Bakanlığı hangi pozisyonlarda, o eğitimi almış insanlardan yararlanacağını belirler. Eğer bunlarla ilgili, mesleki birtakım teşekküller, örgütlenmeler, organizasyonlar varsa bu, onlarla hep birlikte belirlenebilir. Bu, *“üniversiteden sonra, sonraki bir aşamaya tekabül eder”* diye düşünüyorum, doğrusu.

Bence, Oda Yönetimi olarak *“Bugünkü tartışmalardan, kendi kendimize çıkarmamız gereken çok ciddi dersler var”* diye düşünüyorum. Bunlardan bir tanesi, hakikaten Meslek Alanının Düzenlenmesidir. Bu, Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği Yasasıyla zaten verilmiş olan bir yetki, aslında bu, 50 yıllık bir yetki. Bu yasada, mesleki eğitimi, ne diyor? İki şey açısından, *“Meslek Odaları düzenleme, denetleme yapar”* diyor. Bunlar: 1-Meslek ahlakı, 2- Meslek disiplini. Çok soyut kavramlar ama aslında Meslek Odası; Meslek ahlakının ve Meslek Disiplininin tanımını yapmak kaydıyla ve bu çerçeveye sadık kalarak, Türkiye’de meslek alanında düzenleme, denetleme yapma yetkisine, 50 yıldır sahiptir.

Burada tabii, *“Meslek alanının düzenlemesi”* deyince, bir tanım koymaya başlamak gerekiyor. İşte bunu yaptığımız andan itibaren, belki diğer meslek gruplarından çok daha fazla, tıkanma yaşıyoruz.

Bir kere bazı temel kavramlar konusunda, kendimizi ikna etmemiz gerekiyor. şehir planlama disiplini, *“Disiplinler arası bir”* -değil mi? Yani, kendi kendimize bile, bunu yapabiliyoruz- *“çalışma alanı, filan”* diyebiliyoruz, böyle bir şey olabilir mi? Bunlar üzerinde uzlaşmaya varalım. şehir planlama, bir disiplindir, diğer disiplinlerle ilişkileri olan, bir disiplindir ve her disiplinin zaten hizmet üretimi sırasında, diğer

disiplinlerle ilişkisi olur. Hizmet üretimi sırasında, dünyaya gözlerini kapatmış, avlularını kapatmış olan disiplin olabilir mi? Buna, belki en çok iç dünyasında iş yapan, meslek grupları olan Tıp Doktorları dâhil. Mesela, Mimar proje yaparken, psikoloji disipliniyle, hiç alışverişe girmez mi? Yani bütün disiplinler için, aynı şey geçerli. Disiplin yani üniversite eğitimiyle edinilmiş olan disiplin, sahibinin hizmet, uygulama, üretim, iştiğal alanına geçtiği anda -kaçınılmaz bir şey bu- disiplinler arası meselesi oluyor. Dolayısıyla, disiplinler arası, şehir planlamayı tarif etmiyor. Önce bir disiplin konusunda, uzlaşalım, ondan sonra şehir planlama tarifi yapmaya, çalışalım.

Denetim konusu; daha çok tanımlamayla, düzenlemeyle, bire bir ilişkili bir konu. Denetim konusunda, Odanın ciddi yetkileri var ama fiilen 50 yıldır, pratik Serbest Meslek alanındaki uygulamalarına, kapanıp kalmış bir vaziyette. Bu hapsolmayı bir şekilde, aşmamız lazım, Odanın Yasası da buna uygundur yani düzenleme yapabildiği alanda; Meslek ahlakı ve disiplini açısından denetleme yapma yetkisine de sahiptir aslında, artı Türkiye’de, hiçbir Kurumda olmayan bir yetkisi daha vardır. O da disiplin cezası verir yani bir şehir plancısının mesleğini uygulamaktan dolayı, bir işler yapması halinde. Türkiye’de başka hiçbir Kurumun, şehir plancısına ya da Mühendise ya da Mimara, mesleki bir disiplin cezası verme yetkisi yok. Biz galiba “*Meslek Odasını meselesini, yeterince kavrayamıyoruz*” diye zaman, zaman endişeye kapılıyorum.

Meslek Odası, bazı Yönetim Bilimcilerin net bir biçimde ortaya koyduğu gibi, bir yerinden Yönetim Kuruluşudur yani üniversiteler gibi. Bu şu demek: Yasa koyucu, 50 yıl önce, bazı Meslek gruplarına diğer Meslek gruplarına vermediği, bir otonomi vermiş vaziyette, yani “*Kendi alanınızı düzenleyin, denetleyin, kendi kendinize disiplin işlemi uygulayın*” demiş. Bunu hangi gruplara vermiş? İşte avukatlara, hekimlere, mali müşavirlere, mühendislere, mimarlara, plancılara vermiş. Mesela öğretmenler, bazen Odalaşma mücadelesi yapıyorlar, çünkü öğretmenlere mesleki disiplin cezasını, Milli Eğitim Bakanlığı veriyor. Polisler mesleki disiplin cezasını, Emniyet Genel Müdürlüğü, İç İşleri Bakanlığı veriyor. Aslında Kamu bazı yetkilerini, meslek odalarına delege etmiş ve meslek odaları da bu yönüyle, Yerinden Yönetim Kuruluşu olarak işlev görmeye başlamış. Tabii zaman içinde, Türkiye’deki pek çok Yerinden Yönetim Kuruluşu gibi Meslek Odası da biraz sivil toplum örgütlüleşmiş.

Hatırlarsanız, 10 yıl önce, Habitat konferansı sırasında Belediyeler, filan, *“Biz de sivil toplum örgütüyüz”* diye dolaşıyorlardı, o çok boşuna değil aslında, bir yerde. Yani Türkiye o kadar antidemokratik gelenekleri olan bir ülke ki, birazcık seçimle gelen yapılar, hemen sivil toplumaşabiliyorlar ya da sivil toplum temsilcisi pozisyonuna geçebiliyorlar, Odanın yaşadığı da bu. Oda bunu yaşarken, dolayısıyla yasal fonksiyonları yani düzenleme ve denetleme ile ilgili fonksiyonları bakımından, bir miktar kabuk değiştirmiş. Odanın bu handikabını aşmak gerekiyor yani Odanın köklü bir alt üste oluşa, aslında bence, çok esaslı bir ihtiyacı yok. İşte ben, onu tartışmaya çalışıyorum. Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği, bugünün koşullarını yeterince karşılamıyor olabilir ama özü itibarıyla, Yasa Koyucunun tanımlanan Meslek Gruplarına, kendi alanının kendisinin düzenlemesiyle ilgili çok ciddi yetkiler verdiği, bir yasadır özünde.

Hocam, çok uzatmak istemiyorum ama....

Bu tanımlama, disiplin, disiplinler arasılık konusunda, -dolayısıyla tabii tanımlama deyince oradan eğitim, mesleki eğitim, vesaire- bütün bu konularda, üniversiteyle ilgili görüşlerimi söyledim. Yine de biz, her halükarda mesleki eğitim alanının, Odanın kendi kendine yürütmesi gereken bir alan olmadığını da söyleye geliyoruz. Üniversitenin de alanı değildir, dünyanın hiçbir yerinde de olmadığını iddia ediyoruz. Üniversite evrensel bir eğitim, formasyon verir, onun ötesinde plancının iştiğal konuları, biraz karmaşık süreçler sonucunda belirlenir. Nitekim plancılar, şimdi öyle yeni, yeni alanlarda çalışıyorlar ki, ne üniversitelerden ne de Odadaki bulunduğumuz ortamlardan bakarak, bunlar önceden görebildiğimiz işler değil, açık konuşmak lazım. Bu, biraz daha bütün bunları da içine alan ama daha büyük, daha genel kümeler, ortamlar içerisindedir, isterseniz buna piyasa diyelim. Bu piyasanın karmaşık süreçleri içerisinde de biraz şekilleniyor. Biz de zaman, zaman plancıların ne işler yaptığını, sonradan görebiliyoruz. Bazen bunları önceden düzenlemek, tanımlamak ta güç olabiliyor.

Dolayısıyla, biz üniversite sonrası sürekli eğitimin, Oda ve üniversite tarafından birlikte verilmesi gerektiğini söylüyoruz. Çünkü bunun bir şekilde Oda açısından, üniversiteyle birlikte yapılmasının temel nedeni, bunu Odanın kendi kendine yapamaması değil. Ben, *“Böyle bir çalışmanın, üniversitenin eğitim programlarına da yansımalarının gerekliliği”* diye bakıyorum. Önümüzdeki hafta bunları

tabii, daha uzun, uzun konuşacağız çünkü önümüzdeki hafta, bütün Şehir Bölge ve Planlama Bölümleriyle Oda olarak, ortak toplantıda bir araya geliyoruz.

Son söz olarak, tanımlama alanında; meslek alanının tanımlanması ve dolayısıyla düzenlenmesi alanında, biraz daha Oda ve üniversitelerin birlikte mesai yapmalarına ihtiyaç olduğunu, söylüyoruz, mesleki eğitim konusunda üniversitelerin muhakkak Odayla birlikte iş yapmaları gerektiğini söylüyoruz. Odanın yasal altyapısının bütün bunlar için son derece yeterli olduğunu, ama günün koşullarına muhakkak uyarlanması gerektiğini söylüyoruz. Önümüzdeki Taslağın, *“TMMOB yasaasının günün koşullarına uyarlanması anlamında, fonksiyonel olmadığını düşünüyoruz”* diyorum ve gelecek sorulara bırakıyorum.

OTURUM BAŞKANI- Evet, Erhancığım, teşekkür ediyoruz. Tabii, hem sorular var, hem de önemli saptamalar ve öneriler var. Ben özet yapmayı sevmem, böyle bir niyetim de yok zaten, ama galiba şunu çıkarmak çok mümkün; ne Oda, ne de üniversite burada taraf değil, böyle bir şey zaten olamaz. Üstelik de bizler, artık ortaklıklardan, birlikteliklerden yana olan tavırları yaşama geçirme adına, uğraş veren kişiler ve kurumlarız. Bu çabayı, özellikle böyle bir dönem içerisinde, çok daha da fazla yapmalıyız yani o anlamdaki siyasi irade beyanını oluşturacak şekilde, gösterme yönünde de, müthiş bir görevimiz var. Burada da, Odanın rolü, hiç inkâr edilemez. Neyse, *“Bunları, sonra konuşuruz”* diye düşünüyorum ve kesiyorum.

Remzi, dersini müthiş çalışmışsın. Şu anda, geçmişten bugüne bütün yasa önerileri, önünde açılmış durumda, sevgili arkadaşlar, ayrıca kendi notları da var. Hülya, bunlar, basılabilir, müthiş belgeler durumunda. Söz Remzi de.

REMZİ SÖNMEZ (Şehir Plancıları Odası Eski Başkanı)- Teşekkür ediyorum.

Değerli meslektaşlar; akşamın bu vaktinde, epeyce geç oldu, ama konunun da önemli tartışma noktalarına geldiğini, düşünüyorum. Aslında bugün, sadece TMMOB eliyle hazırlanmış tasarımı değil, başka tasarımları da tartıştık, çünkü bunlar birbiriyle ilişkili. Fakat şunu söylemek lazım ki, bu tasarımların her birinin kökenleri, ortaya çıkış nedenleri farklı yani bir AB'ye uyum süreci içinde çıkan tasarımlar var, Deprem Şûarasından dolayı ortaya çıkan, eylem planıyla ilgili tasarımlar var. Demek ki farklı kurumların, farklı biçimde ortaya çıkardığı, yönlendirdiği tasarımların hepsini, “Bir

potaya koyduğumuz zaman, hem çelişkileri görebiliyoruz, hem de belki de, iyi bir değerlendirme yapma şansını, bize veriyor” diye düşünüyorum.

Ben, bildiğiniz gibi 90’lı yıllarda Başkanlık yaptım. Zannediyorum, önceki Başkanlardan olmam nedeniyle, buraya davet edildim, ama şu anda, Odamızın TMMOB Yönetim Kurulu Üyesiyim. Biz, bu küreselleşmenin etkilerini geçmişte, yani 90’lı yıllarda belki çok fazla hissetmedik dolayısıyla da, bunları da çok fazla tartışmadık. Çünkü yansımaları, daha azdı. Tartıştığımız konular, daha çok; işte, şehir plancılarının işsizlik sorunları vardı, taşeronlaşma vardı, falan, daha farklı, birçok konuyu tartışıyorduk ama böyle bir sistematik etki altında kaldığımızı, o dönem için hiç hatırlamıyorum. Onun için, bugüne dönmekte yarar var.

Öncelikle, bu yetkili mühendis, mimar ve şehir plancılarının belirlenmesi ve belgelendirilmesi hakkında kanun tasarısı, TMMOB Yönetim Kurulu tarafından, hazırlanan bir tasarıdır. Bunun geçmişine baktığımızda, aslında kökeninde, TMMOB İkinci Mühendislik, Mimarlık Kurultayı Kararları yatıyor. 2003 Nisanında toplanan Kurultayda, alınan başlıca kararlar: “Mesleki yeterlilik, mesleki yetkinlik, mesleki eğitim, mesleki davranış ilkeleri, mesleki denetim ve örgüt misyonu” falan gibi konuları kapsıyordu. Bunların içinde, 11 madde; mesleki yeterlilik, mesleki yetkinlik ve mesleki eğitime ilişkindi. Aslında, bu Kurultayın sonuçları, TMMOB’un daha sonra uygulayacağı yönetmeliklere, düzenlemelere esas olmak üzere; politika ve ilkeleri geliştirmek yani burada 11 maddeye baktığımız zaman, büyük çoğunluğu; mesleki yeterlilik ve mesleki yetkinlik konusunda, Odalara büyük görev düştüğüdür ve bunlar gerekçeleriyle ortaya konulmuş durumdadır.

Açık söylemek gerekirse, çelişkiler de var; şöyle ki, bazı maddelerde Kurultay olarak “*TMMOB sadece işte, mevcut yetkilerini kullanarak tescil ve denetim yapsın, bu eğitim alanına hiç girmesin*” demişiz. Bunun gerekçesi aslında, “*Küreselleşmenin etkisiyle, işsizlik altında kalan üyelerimize, bir ikinci statü vererek arada bir ikili bir yapı oluşması*” gibi, Şimdi buna dayalı olarak; TMMOB Yönetim Kurulundan, Erhan Beyin de bahsettiği Yönetmelik geçti, ardından da Deprem Şûrasının eylem planı içinde, TMMOB’tan bir Mesleki Yetkinlik Tasarısı istendi. TMMOB bu konuda şöyle bir yaklaşım sergiledi; Meslek İçi Eğitimi Belgelendirme Yönetmeliğini, bir çeşit adapte ederek ve biraz geliştirerek sonuç itibarıyla, Bayındırlık Bakanlığına göndermiş oldu.

Şimdi buradaki, TMMOB'un benimsemiş olduğu model, -benim izlediğim ve gördüğüm- yani bizim, karar altına aldığımız şey şudur. TMMOB'ta 23 Odada, çok farklı meslek grupları içinde, farklı uygulamalar var ve her Odanın meslek pratiği de çok farklı. Burada belki TMMOB, daha çok, Elektrik ve Makine Mühendislerinin uygulamakta olduğu belgelendirme sistemini esas alan bir yaklaşım sergileyerek, ona dayalı olarak bir Uzmanlık Yetkilendirme Yönetmeliği Yasa Tasarısı çıkardı ve dağıtımını yaptı. Biz bunu, tartışıyoruz. Evet, şimdi, şunu sorabiliriz: - gerçekten, bu soru da soruluyor ve eleştiriler de geliyor- "Bu bir kere, Odamızın çalışma alanlarına, ne kadar uyumludur? Odamızın uzmanlık alanlarıyla, bağdaşır mı ya da, bir olumsuzluk yaratır mı?" gibi.

Böyle endişeler de var, kuşkusuz. Ben olumsuzluk yaratacağını düşünmüyorum, ama gerçekten bizim meslek alanımızla ilgili yetki tariflerine, ne kadar uyduğu konusundaki sorular da, gayet haklı sorular. Dolayısıyla tartışmakta yarar var.

İkincisi; tabii, üniversitelerin getirdiği eleştirileri de saygıyla karşılıyoruz, çünkü bu geliştirilmeye muhtaç olan bir tasarıdır. Ancak, şunu da söylemek istiyorum yani deminki oturumda en son söz alıp da anlatmak istemiştim, belirtmek istediğim konu şuydu: Aslında bu kadar alanı TMMOB ne kadar iyi bir şekilde düzenlerse düzenlesin, üniversitelerle işbirliği yapsın, başka komşularla işbirliği yapsın, mükemmel uzmanlık alanları tariflesin, onların Yetki Belgelerini de versin, falan; hepsi güzel ama pratikte, bütün bunları yaşama geçirecek olan başka yasalara, başka düzenlemelere ihtiyaç var, mesela Kamu İhale Yasası böyle bir şey.

Şu anda meslek veya tanımlara baktığımız zaman; bir danışmanlık, hizmet alımı tanımı var, mal alım tanımı var falan. "*Mühendislik, Mimarlık Planlama alanını*" ayrı bir tanım olarak, ayrı bir başlık altında tanımlamadığımız sürece, muhataplık ta göremiyorsunuz. Yani bugün ihaleye giren insanlar; mühendisler, mimarlar, şehir plancıları, hiç Odanın kapısına uğramasalar da, doğrudan doğruya Sanayi Ticaret Odalarından belge alarak ihaleye girebiliyorlar. Ancak kişi olarak ihaleye girerse, - firma olarak değil- Odalardan, üye olarak Belge almak zorundalar. Ancak, o da yeterli değil, gerçekten serbest çalıştığını belgelemesi gerekir yani yetkinliğini, bütün bunları, uzmanlık alanını belgelemesi gerekir. Bunların hiç birisi olmasa, yani sonuç itibarıyla, bugün bütün bu düzenleme yapılmasa ve elimizdeki bu Taslak hiç olmasa bile; Kamu İhale Yasasında yapacağınız değişikliklerle ve orada TMMOB'u, Odalarını muhatap

kabul ederek, Belge alınmasını sağlamak suretiyle, bu alanı, belli bir düzene sokabilirsiniz. Dolayısıyla bu düzenlemeyi derinlemesine tartışıyoruz, bu çok güzel ama “*Gerçekten de başka düzenlemelere ihtiyaç var*” diye, düşünüyorum.

Şimdi kısa, kısa geçmek istiyorum, -hocam söyledi- ama bunların hepsine değinecek değilim çünkü bütün bunların birçoğuna, değinildi. Diğer bir konu da mesleki... (2 nolu kasetin sonu)

3 NOLU KASET

Bu kaosun daha da fazla süreceğini, düşünebiliriz. Peki, ne yapmalı? Ne yapmalı noktasında, yeniden nasıl yapılanmalı? Buna baktığımızda, bu işin bir boyutu eğitimle ilgilidir, bu tartışıldı yani üniversitelerle ilgili, Odalarla ilgili kısmı var. O konuda aslında, Odamızın, meslek alanımızın belki, geliştirilmeye muhtaç, biraz eksikliği var.

İkinci konu, deneyimin belgelendirilmesi; eğitimi nasıl belgelendiriyorsanız, “*Deneyimin de aynı şekilde belgelendirilmesinde, yarar var*” diye, düşünüyorum. Bunu zaten, “*Yetkili mühendis, mimar, plancı modeli içinde, ele alınacak*” diye düşünüyorum.

Konunun üçüncü boyutu, Odamızdır; dördüncü boyutu da belki en fazla eksikliğini duyduğumuz, yasal dayanaklarımızın, yasal düzenlemenin olmaması, meslek alanımızla ilgili yetki kanımının olmaması. Bugün İmar Yasasında; tartışmalı, çok da fazla dayanak oluşturamayan, bir şehir plancısı ifadesi var, ama bu, pratikte problemler yaratıyor, Müellif Yönetmeliğinde yine eleştirdiğimiz, problemleri yaşıyoruz.

Bir diğer konu, işte Kültür Tabiat Varlıklarıyla ilgili; Yasada açık ve net bir ifade var, ama onun dışında, sağlıklı bir dayanağımız yok, ne yapabiliriz? Bu alanda, bir hukuk oluşturmaya ihtiyaç var, yani gerçekten önümüzde, bu görünüyor. Bunu sadece yetkiler açısından değil, yeniden yapılandırma açısından da düşünmemiz gerekir. Çözümlerden bir tanesi de, Avrupa Birliği Müktesebatı içinde, bu sorun çözülebilir ya da TMMOB’un iç hukuku içinde çözülebilir. Mimarlar Odası böyle bir olay için, girişimde bulundu veya diğer yasalarda -yani İmardı, diğer planlama, Çevreydi, vesaire- “*Yetkiler tanımlanabilir*” diye düşünüyorum.

Sabrınıza, teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz, Sevgili Sönmez'e.

Evet, galiba şu, çok önem kazanmaya başladı: Bütün bu süreç içerisinde, bu, üniversitelerde de, son geçmişte de tartışılıyordu, ama son günlerde, iyice ağırlık kazanır hale geldi- sanıyorum. Mimar Odasının başvurusu da bu anlamda var. Sevgili Sönmez daha iyi bilir, ama doğamız ve işimiz gereği, Mühendislerle beraber yürümekte güçlük çekiyoruz, TMMOB'ta da, güçlük çekiyoruz, üniversitelerde de güçlük çekiyoruz, yani nasıl güçlük çekiyoruz? Örneğin, Şehir ve Bölge Planlama Bölümleri, üniversitelerin Fen Bilimleri Enstitüsü içinde. Şimdi Fen Bilimleri Enstitüsüne baktığınız zaman; planlama ve tasarım ağırlıklı 2 -3, bilemediniz 4 bölüm var ve 30 tane bölümün içinde var ama -bunu tabii Mühendisleri kınamak adına değil- doğamız farklı, yani işimiz farklı, derinlikleri farklı.

Ben mesela, bizim son Fen Bilimleri Enstitüsü Genel Kurulunda, "*Yaratıcı Kentlerin*" ne olduğunu anlatmam 45 dakika sürdü, -yeni bir ders önerisi vardı- Şimdi biz Üniversitelerarası Kurulda ve YÖK nezdinde, böyle bir girişimi 4 üniversite başlattık, epey de yol aldık. Özellikle Remzi'ye atıf yapmak istiyorum, TMMOB içerisinde de bu, nasıl olabilecekti? Yani tasarım ve planlama ağırlıklı alanların, kendi doğalarına uygun, ortak dili konuşabilecekleri bir sentezi, çok kolay yapabilecekleri, bir yere doğru gidiyor ama bu çok zor bir iştir. Belki, ama bir süreçtir, geçmişte de mücadeleleri verilmiştir, tekrar etmek istemiyorum. Üniversitelerin, özellikle bizim bölümlerimizin, mimarlık fakültelerinin, yeni gündemi durumunda; "*Bunu çözmemiz, bazı şeyleri çözmeye adına önemli bir ateşleyici olacaktır*" diye de düşünmek lazım. "*Remzi, atıf yaptı*" diye aklıma geldi.

Sevgili dostlar, söz Necati Duyar'da.

NECATİ UYAR- Teşekkür ediyorum hocam. Sabahtan beri, benzer konuları konuşuyoruz ve en güzelini, "Bu oyun, falan değil" diyerek, Zekai Hocam söyledi. Uyumla ilgili yapılan düzenlemelerden bahsediyoruz. Bu konuya ilişkin, çok hoşuma giden bir benzetme, bir yakıştırma var; - bu, daha önce, GATS'la ilgili bir toplantıda, orada söz alan bir arkadaşımın, söylediği bir şey- "*Bir kurbağayı kızgın bir suya atarsanız, sıçrar ve kaçar, ama soğuk bir suya atar ve yavaş, yavaş ısıtırsanız haşlanır ve ölür*" demişti. TMMOB ve Odaların şu anda geldiği durum, aslında bu hikâyeye çok benziyor ve bu uyum içindeki konuma da, çok benziyor. "*Bütün ülke, aslında aynı*" gibi, görünüyor, bazı şeylere yavaş, yavaş alıştıırılıyor, yavaş, yavaş

uyum sağlıyoruz. Uyum sağlamamız için uğraşılıyor ve ılık su da, çok insanın hoşuna gidiyor yani şu andaki durum, ılık su kıvamında.

TMMOB'nin, geçen sene yaptığımız, bizim de delege olarak bulunduğumuz Genel Kurulda yaşananlar, -Erhan'ın da söz ettiği gibi- o dönemde, orada oturmuş olan bir grubun hiç kalkmadan, el kaldırarak hızla oyladığı ve geçirdiği Yönetmelik şimdi karşımıza, yasa olarak gelmiştir. Son zamanda, geceleri aniden çıkan yasa düzenlemeleri, hep benzer şeyleri çağırıştırıyor yani, yavaş, yavaş birtakım şeyler gündeme getiriliyor ve hızla geçiriliyor. Buna, TMMOB de, meslek odaları da uyum sağlamış gibi görünüyor.

Şu anda, "*Yasa olarak, tartışalım*" diye oturup konuştuğumuz konu; Yönetmelik olarak, geçen yıl Genel Kuruldan çok kısa süre yani yaklaşık 10 gün kadar önce, gündeme gelmiştir. O tarihteki, -geçen yıldan kalan bilgileri- hatırlamaya çalışıyorum ve işte o tarihte, TMMOB Yönetim Kurulu tarafından alınan kararda, bu Yönetmeliğin üyelere -e- posta yoluyla dağıtılması da var. Bu kadar önemli bir Yönetmelik, gündeme getiriliyor ve üyelere dağıtılması TMMOB Genel Kurulundan 10 gün önce alınan bir kararla "*-e- postayla dağıtılsın*" deniyor. Bu tarih 16.5.2004 tarihini taşıyor yani yaklaşık 1 yıl önce alınmış bir karar bu. Hemen Genel Kurula getiriliyor, oradan geçiriliyor ve üzerinden 6 ay kadar bir zaman geçiyor, hiçbir şey yapılmıyor. Şubat ayına geldiğimizde tekrar, birden "*Yasa*" olarak bu defa, gündeme geliyor ve yine tartışılmadan, hiç kimsenin doğru- dürüst görüşü alınmadan, işte Odalar "*Refleks göstereyim de, ben bunu hazırlık yapayım*" derken, bizde olduğu gibi ancak 6 ayda toparlanırken bu, Kanun olarak gidiyor. Dünyanın en komik kanunlarından birinin altına, TMMOB imzasını atıp, göndermiş oluyor böylece.

Dayanağı da başka kanunlar olan, bir kanun tasarısı, yani okuduğunuz zaman gülüyorsunuz, o Yönetmelikten çok bir farkı yok. Yasa ya da kanun adını aldığı için, bir iki tane eklenmiş, göstermelik düzenlemeler var. Onun dışında, çok da ciddiye alınacak bir düzenleme olarak görmüyorum, açıkçası. "*Hükümetin ya da İktidarın da, bunu, o kadar ciddiye alacağını*" düşünmüyorum, "*İşine geldiği haliyle alıp, bunu kullanacaktır*" diye düşünüyorum.

Çünkü bir yandan da, benzer düzenlemeler yapılıyor, işte geçtiğimiz günlerde, kabul tarihi 16 Haziran olan, -gece, aniden televizyonu açtığınızda, Meclisi izlemeye başlarsanız, her an sürprizle karşılaşabiliyorsunuz- Lisanslı, Harita, Kadastro Mühendisleri Büroları hakkında Kanun pat dedi, geçti. "*Gecenin bir yarısı, ne*

konusuyorlar? Haritadan, falan konuşuyorlar” derken, baktık ki, böyle bir tanımlama yaptı, İki üç maddede, Harita Mühendislerinin adı geçiyor, -onlar da pasif olarak-koşullardan bir tanesi; Harita ve Kadastro Mühendisleri Odasına kayıtlı bulunmak, ama bununla beraber sınav, belge, lisans, her şey geliyor, yani sabahtan beri konuştuğumuz her şey, aslında bununla geliyor.

Böyle bir düzenleme, artık Harita Mühendisleri için var, ama verecek olan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü yani Odanın elinde olan yetkiler, -TMMOB, yasa önerisi gönderiyor, falan diye, biz burada tartışıyoruz- yok ki. Böyle bir yetki, artık geçmiş durumda, tamamen Devletin elinde yani Devletin kurumlarının eline geçiyor.

Bu, ne öneriyor? *“Ben sınav yapacağım, içinden seçip, her ilçede bir kişiye yetki vereceğim. Türkiye genelinde, 1 000 kişiye yetki vereceğim ve bunlar Tapu Kadastro Müdürlüklerinin yerini alacak”* diyor, özetle söylediği bu.

Artık, Devletin en önemli kurumlarından biri olan tapu kadastroyu ve onun elindeki en önemli *“Mülkiyet hakkının kullanılması, tanımlanmasına ilişkin”* bir yetkiyi; işte şu, tamamı 2 sayfa ve madde sayısı 13 olan bir yasa düzenlemesiyle, özelleştiriyor. En önemli kısmı, tabii bu ve seçeceği insana *“verir”* hale getiriyor. Burada, yetkinliği, üniversite mi verecek? Yok, Odamı verecek? Falan, bırakın. Yok, artık öyle bir şey; politika, siyaset verecek, bunun kararını, onlar verecek.

Yapılan düzenlemeler de, hep onu gösteriyor ve buna da, -işte, hafif de su ısıtıldığı için- hep beraber uyum sağlamış bir şekilde; biz, TMMOB, Odalar da *“Oh ne güzel, acaba aradan biz de bir şey kapar mıyız? Durumuna gelmiş.”*

Geçmişten beri de vardı. Bu, gündem de değil mi? 90’lar da, bu kadar yok muydu? Hayır, vardı. O tarihlerde de vardı. İnşaat Mühendisleri Odası, o tarihlerde de hırsla, *“Yetkin Mühendislik”* diye bağıyordu ve ilk Yönetmeliği çıkaran da yine onlar. Çıkarmamışlar, taslak halinde, İnşaat Mühendisleri Odasının Web sayfalarında bulabilirsiniz. Hemen atlamışlar, Yasanın iki katı kadar, düzenleme içeren bir Yönetmelik Taslağı, orada hazır durumda; Yetkin İnşaat Mühendislerinin uzmanlık alanları tanımlamış, a- Yapı Mühendisliği, b- Su Mühendisliği c- Geoteknik Mühendisliği d- Ulaşım Mühendisliği e- Yapı Yönetimi, uzmanlığını da tanımlamış.

Bunun içindeki oluşuma baktığınız zaman, yeni bir *“Profesyonel Oda”* tanımlıyor yani serbest çalışan ve yetkili olan İnşaat Mühendisleri Odası gibi, bir tanıma gidiyor. Onun da Yönetimi, Disiplin Kurulu, Genel Kurulu var, geliri-gideri,

ödemesi, aidatı var. Baktığınız zaman, yeni bir Oda var ve öyle bir yetkilere sahip ki; bir kişiyi, iki kere yazılı sınava sokuyor, o yazılı sınavları geçerse, 3 kişinin karşısına alıp sorguluyor, sözlü sınava sokuyor, eğer onu da geçerse ve 5 yıldır başka bir mühendisin yanında eğitim aldıysa, çıraklık yaptıysa, o sınava girme hakkı kazandıysa, sınavları da geçerse belge alabiliyor, yok beceremezse 1 yıl, bir daha sınava da giremiyor -kurslar düzenliyor tabii-

İlık su dediğim de, bu zaten, yani belki, insanların hoşuna giden de bu, Tümünden reddetmesi gereken, birtakım düzenlemeleri maalesef, “El kaldırmalarla” TMMOB da, yasa haline bile getirebiliyor ve bu tür düzenlemeleri çıkarabiliyor.

Biz de burada, tartışmak zorunda kalabiliyoruz, ama aslında belirleyen, onlar değil, yani buradaki Odanın rolü ne olacak? Üniversitenin rolü ne olacak? Hiç sanki boşuna tartışıyoruz; çünkü belirlenmiş bir senaryo var, roller kesinleşmiş durumda. Artık biz burada, bunun içinde sınırlı yerde, oynuyoruz. Sabahki ve bundan önceki oturumlarda da söylendi, kapitülasyonlardan hiç de farkı yok. Belki daha geniş bir düzenlemeyle karşı karşıyayız, bir taraftan öyle bir şey geliyor, bir taraftan da işte Türkiye’de kapitülasyonlar çıktığında da -belki onu sormak gerekirdi, o konuyu anlatan Hocam burada değil, şimdi- Türkiye’nin içinde de bundan pay alan ve faydalanan insanlar çoktu. Muhtemelen onların da, herhangi bir şekilde, bu sistemden bir şikâyeti yoktu. Benzer şeyler önümüzdeki dönemde Türkiye’de de olacak.

Bu yeni düzenleme içinde, -bence, konunun, oturumun başlığı oydu- Şehir Plancıları Odasının ya da meslek odalarının ya da TMMOB’nin burada rolü ne olmalı? Bence, bir kere baştan bazı şeyleri reddetmesi gerekirdi. İşte, üniversite eğitimi de verilecekse, eğitimle gelmiş olan insanların, elinden yetkilerini almaya yönelik ya da onları çırak haline getirmeye, 5 yıl eğitime zorlamaya, sınava zorlamaya ya da “*Pastadan sen daha pay alma, benim payım bana yetmiyor*” yeni mezunlara, “*sen gelme*” diyen bir sistemi savunacağına, farklı bir düzenlemeye gitmesi gerekirdi, farklı şeyleri savunması gerekirdi.

Zamanımız yok diye, ben burada keseyim isterseniz.

OTURUM BAŞKANI- Necati, çok teşekkürler.

Tabii, yani sabahtan beri, çok önemli konulara değiniyoruz. Mesela, hep şunu düşünüyorum: Çok basit; AB’nin “*neler söylediğini*” biliyoruz, başka ben de,

arkadaşlarımda söyledi, falan. Oradaki eğitime bakıyoruz, ya da planlama eğitimine bakın, *“İşte bize yakın”* diyoruz. Mimarlık eğitimine bakın, farklı ülkeler. AB ülkeleri, *“3 artı 2 var, 4 artı 2 var, 5 artı 2 var, 4 var”* gibi. Böyle çok farklı sistemler, ama her biri kendi özeli ve özgünü bağlamında meselesini götürürken, *“Müthiş bir direktme”* içindeyiz. Daha doğrusu şey, *“Müthiş bir dayatma”* yani, *“Hayır, bunu böyle yapacaksınız. Bu, böyle olmayacak. Bir tane modeliniz, şudur, bunu böyle yapacaksınız, filan”* *“Neden?”* diye sorulsa, katiyen sağlıklı bir yanıt alma şansınız, hiç yok. Başta da söylediğim gibi, plancılar olarak, hiç gocunmuyoruz, yüksünmüyoruz.

Şimdi, Sevgili Baykan aklıma geldi, bir konuşmada; *“Ben, o kişiyle giderim, Paris’i planlarım. Onların yaptığından, çok da iyisini yaparım”* diye, söylemişti, Soruyorum size; tekrardan bize, *“Bizim imar planı, plancıyı, planlamayı -yani, teknik boyuta indirmediğiniz sürece- yeniden taahhüt etmeye ve tanımlamaya, bu ülkenin ihtiyacı var mı? Bence yok, bu, hepimize haksızlık olur. Eksiklerimiz vardır, o başka bir şeydir. Bizler de zaten üniversitelerde, tabii ki eksiklerimizle birlikte ama bir plan içersinde, bir eğitim içersinde de değiliz, hiç birimiz yapmıyoruz, geldiği nokta başka bir şey.*

Başta söylediğimi tekrar yinelemek istiyorum, bilmiyorum, ona vakit kalacak mı? Kalmayacak mı? Uzmanlıkların ötesinde, meslek geçişleriyle çok yakın bir süre içinde, karşı karşıya kalacağız. Ebru Hanımın söylediği, *“Sektör Direktifleri Yasası”* çıktığı anda, mimarlık ve tıpla ilgili, özellikle mimarlıkla ilgili olarak çıktığı anda, - bakın, bütün arkadaşlarım farkında- çok başka şeylerle, karşı karşıya kalacağız. Onun için, bizim şimdiden hazırlanarak, onların önlemini alma zorunluluğumuz var. Ne zaman çıkar? Ne zaman çıkmaz? Bilmiyoruz ama Necati’nin söylediği gibi, 3 gün sonra elinizde, *“13 maddelik bir Planlama Yasası, bir Şehircilik Yasası”* olabilir. Toprakla uğraştığımız, rantla uğraştığımız sürece de ve kent rantına gözünü dikmiş, böylesi İktidarlarla uğraştığımız sürece de; bunun, çok da geç kalacağını sanmıyorum. Onun için, önlemlerimizi ne kadar çabuk alacaksak, o kadar çabuk almak zorundayız.

Evet, SeNihî”ciğim, söz senin.

SENİHİ KİTAPÇI (Şehir Plancıları Odası Önceki Başkanlarından)- Ben de gündem gereği, yine Oda ve tabii, bu Yasa Taslağı üzerinde, görüşlerimi yoğunlaştıracam, ama benim bu toplantı içerisindeki görüşmelerden çıkardığım, bir

şey var. Nereye bastığınız ya da genelde Türkiye’de ve dünyadaki süreçlere nasıl baktığınızla ilgili düşüncelerinizi ifade ederken, bunu ne kadar ortaya koyabilirsiniz. İfadeler, bu Yönetmelik ve benzeri günlük hayata ilişkin sözler havada kalabilir ya da o anda, kendi düşüncelerimizle, düşünce yapımızla çelişkiler yaratabiliriz.

Kısaca, işgücünün serbest dolaşımı, Avrupa Birliği, globalleşmeye ilişkin bakış açımı, birkaç cümleyle söyleme gereğini duyuyorum. Ben, dünyadaki bütün özgürlüklerden yanayım, yani işgücünün dünya yüzeyinde, hiçbir sınıra tabi olmaksızın dolaşabilmesini ve insanların dünyanın hangi ülkesinde isterse istesin, serbestçe yerleşebilmesi gerektiğini savunuyorum. Benim toplumsal ve dünya görüşümün ideali bu.

Dolayısıyla sınırların; bizleri, insanları sınırlandıran bir şey olmadığını, bunun, sadece ve sadece sermayenin belli bir aşamada ortaya koyduğu, insanlara engel olarak dayattığı, bir şey olduğunu biliyoruz. Bugün sermaye, bu sınırlarda kendisine ilişkin olan engelleri kaldırıyor, ama bizler için olan engelleri artırıyor. Ben, böyle baktığım için, hangi ülkeye mensup olursa olsun, *“Bir şehir plancısının, gelip benim ülkemde çalışmasına asla karşı çıkmam, ama aynı hakların benim için de olması”* gerektiğini savunuyorum. Dolayısıyla bakış açımızın, birilerine engel olmak veya *“Aman, yabancılar gelmesin”* şeklinde olmaması gerektiğine inanıyorum.

TMMOB Yönetim Kurulu Üyesi olduğum dönemde de, bununla ilgili çok ciddi tartışmalar yaşadık. Bize göre gelir düzeyi çok daha düşük, ülkelerden gelen mühendislerin odalara üyeliğine; prensipsiz ve ilkesiz ve bunları engelleme şeklinde, sürekli bir karşı çıkış vardı. Bakış açısı bile, *“Bu kadar iş gücü piyasası, aman düşürür”* şeklindeydi.

Burada, duruşumuzun nerde olması gerektiğine, bakacak olursak, aslında bu genel bakışımız ve günlük hayatta yaşadığımız şeylerdir, ama bir şekilde de Avrupa Birliği adı altında, *“müktesebat”* denen bir konu var. Nedense buna, Arapça bir kavram taktılar ve yapmak istediklerinin böyle -ne olduğunu anlayamadan- Odaya getirdiler. Türkiye’nin gündemine, ya hep İngilizce, ya da böyle Arapça garip bir kavramla, getirilir. Gazeteciler de, bu işin medyaya taşıyıcılarıdır, oyuncularındır. Onlar yayarlar, halk zaten *“ne olup bitiyor, filan”* anlamaz. Aslında bizi, kendilerine, çıkarlarına göre, terbiye etme anlayışındalar.

Peki, bunlar nereden geliyor? Aslında TMMOB içersinde; GATS olsun, hizmetlerin serbest dolaşımı konusu olsun, birikimi ve epeyce çalışması olan bir dostum vardı. Bu arkadaşımız, 2000 -2002 arasında TMMOB Yönetim Kurulu üyesiydi. Bu konularda oldukça birikimi var ama şu anda bunları, TMMOB'a sunamıyor. Onun bir yazısından alarak, anlatıyorum, -rakam ve değerlendirmeler eskidir- ama olayın nereye gittiğini de, görmek lazım. Sorun, sadece üç-beş tane şehir plancısının, kendi bürosundaki işleri alanı açısından değil, yani global olarak, "Hizmetlerin dünyada serbest dolaşımı fikriyatını" ortaya atanların asıl amacını ve yaklaşımını, yakalamak lazım.

Sevgili Dursun Yıldız'ın çalışmalarından, biraz eski tarihli de olsa, şöyle bir şey var, ben isterseniz kısaca okuyayım, anlatmaya çalışsam daha uzun olacak herhalde. İfadeler şöyle; *"Son 20 yıl boyunca uluslararası pazarda, inşaat sektörü iş olanaklarının yüzde 70'inin, ihalelerinin büyüklüğüne göre ölçülerek, gelişmekte olan ülkelerde özellikle altyapı projeleri olarak yer aldığı"* belirtiliyor. *"Diğer kalan yüzde 30'u gelişmiş ülkelerde. Bu yüzde 30'un yüzde 15' de düzenleme, bakım, onarım kapsamında olan işler. Pazarın büyük bölümü az gelişmiş ülkelerde, bu gayet doğal bir fotoğraf"* diyor, yani asıl niyet bizim gibi ülkelerde. Buna sadece Türk olarak da bakmayalım, ama dünyanın gelişmiş ülkelerinde, kendi içlerinde yapılacak mühendislik hizmeti dediğimizde; hizmet-ticaret anlamında, çok fazla bir şey yok, yapacakları iş alanı bizim ülkelerimiz.

Bizim ülkelerimizde, kendi firmaları aracılığıyla, rahatlıkla kendi istedikleri kural ve koşullar içinde, dünyayı liberalleştiriyorlar. Liberalleştikçe, kendi önündeki engelleri kaldırmaya çalışıyorlar yani o anlama geldiği zaman, sınır yok, ama başka bir noktaya geldiği zaman sınır var, niyet bu.

Bu pazar, ne kadar bir şey? 86 -98 yılları arasında dünyadaki en büyük 225 mühendislik, mimarlık proje firmasının, yurt dışında yaptıkları işlerden elde ettikleri gelir; 3,5 milyar dolardan 17 milyar dolara çıkıyor yani bu, 12 yılda artış kapasitesini söylüyor. Bu 98 yılı rakamı ama Dursun belki yenilemiştir, şu anda elimde bunlar var.

Peki, bu pazarda hangi ülkeler var? Niye GATS ve hizmetlerin serbest dolaşımı konusunda, ısrar edenler kimler? Bunların müzakeresini, gündeme getirenler kimler? Amerika Birleşik Devletleri, dünyadaki uluslararası hizmet ticareti ve proje hizmetleri alanındaki pazarın, yüzde 43'nü elinde tutuyor. Hemen peşinden, Hollanda geliyor. Bu ülkenin pazar payı, yüzde 15 ancak Hollanda, 15 sene

içerisinde bu payını 10 kat artırmış yani çok hızlı bir ilerleme içinde olduğu, görülüyor, Kanada yüzde 8 ile üçüncü sırada, İngiltere yüzde 7 ile dördüncü, Japonya yüzde 6 ile beşinci.

Bu pazarın yüzde 77'si, bu 5 ülkenin elinde, yani hizmetlerin serbest ticareti denildiğinde ve dünyadaki bütün bu engeller kaldırıldığında, sistemin hangi ülkelere ve kimlere hizmet edeceği ve neden bunda ısrar edildiği ve bunun hukuku anlaşılıyor, ama bunu da tabii, bu şekilde getirmiyorlar.

Yani, emperyal ülkelerden bahsediyoruz. Söylediğimiz ülkeler yani eski emperyaller, yeni emperyaller, bu işlerin nasıl yapılacağını? İyi biliyorlar, yani havuç olarak, neyi koyacaklarını? İyi biliyorlar. Gösterdikleri havuç, "*Bak, sizin ülkenizde genç nüfus var, bunlar gidecekler-gelecekler, bizim ülkelerimizde çalışacaklar. Liberalleştirilim, onlar gelsin, burada iş yapsınlar*" ama asıl amaç, bu mu? Niyet bumu? Dolayısıyla, böyle bir hayale zorluyorlar. Nedir, böyle bir olanak? Bir ülke açısından bakacak olursak yani en azından, ulusalcı bakışla bakanlar açısından, söyleyecek olursak; bizim kendi beyin göçümüzü, bize "Havuçmuş" gibi yutturuyorlar. İşin garibi, aslında, gerçek bir havuç da değil. Bir ülkenin, kendi beyin gücünün başka ülkelere geçmesini, "*Onlara, bir nimetmiş*" gibi, sunacaklar. Bu ülkeler de, buna atlayacaklar, onlar da "*Hemen liberalleştirilim, her şey uygulansın*" diyecekler.

Bu gerçekte böyle mi yaşıyor? Bir gözünüzde canlandırın ve güncel birtakım bilgilere bakalım; "*Beyin Gücü*" istihdamı açısından, Microsoft, bugün dünyanın en önde gelen firmalardan biridir, herhalde. Microsoft'un programlarını yazarlar, nerede oturuyorlar, nerede ikamet ediyorlar? Hindistan'da. Oradaki insanlara, Hintlilere ya da başka ülkelere yazdırıyor, ama onlar, oraya gitmiyorlar. Niye orada yazdırıyor? Orada tutuyor? Sermayenin tek şeyi vardır, başka bir şeyi yoktur; mutlak bir artı değer peşindedir ve onun da tek yolu, iş gücünün maliyetini düşük tutmak.

Bizim gibi ülkelere ve benzeri yerlere de, sermaye getirişinin, birtakım hoş şeyler söyleyişinin sebebi de, "*Senin ülkedeki nüfusu orda tutacak, orada iş gücü maliyetini ucuz tutacak*" bu da, ona mutlak bir artı değer kazanacak. Bu, bütün ticari isteklerden bağımsız, net bir kazançtır ve bunun peşindeler. Hayal kurmayalım yani bizler, böyle bir liberalleşme içinde, Avrupa Birliği ve benzeri şeylerle; Avrupa'daki bütün şehir plancılarının gelir düzeyinde sahip, şehir plancıları olarak, çalışma şansımız yok. Belki, o barajları aşabilecek, o düzeylerde olabilecek, arada birkaç tane istisna olabilir ama niyet öyle bir şey değil.

Bu, “*Bizim ülkemizde, kendi koşullarımızda olacak. İstihdam etmek isterse, bizim ülkenin koşullarında ve bizim fiyatlarımızla yapacak*” bunu bilip, olaylara böyle yaklaşmak gerektiği, kanaatindeyim.

Bu Yönetmeliklere gelirse; Necati başka bir laf kullandı, “*komik*” dedi, ben de bunu okuduğumda, “*saçma*” demiştim. Gerçekten, TMMOB içerisinde azıcık hukuk nosyonu almış ya da bir yaklaşımı olabilen insan varsa, böyle bir Yönetmeliği ya da Yazıyı, “*Kanun Taslağı*” şeklinde, kamuoyu önünde; sunmaya, utanır. Hiçbir mesnedi, dayanağı, tutarlılığı yok, uydurulmuş bir yaklaşım.

Burada, yine kendimize de bakmak durumundayız, niye TMMOB, böyle davranıyor? TMMOB’un yapısı ne? “*Bizler*” diye, düşünüyorum, çok da dışımızda düşünmüyorum; biraz da çuvaldızı, kendimize de batırmak durumundayız. TMMOB’nin yapısı ne? TMMOB Genel Kurulu delegeleri; bütün Türkiye çapında, seçilmiş insanlar olarak, Odaların Şubelerine, Temsilciliklere, gelirler. Odaların ve TMMOB delegelerinin oralardaki yapısı, “*küçük kasaba eşrafı*” gibidir, mühendis, mimar kimliklerini yitirmiş insanlardan oluşur. Bunların; ideolojileri, sağcı, solcu birtakım şeyleri olabilir ama bakış açıları ve dünya görüşleri olarak; kendi dükkânlarının çerçevesinden, dünyaya bakarlar yani “*Biz hangi adımda, ne yaparsak, nasıl kazanç görebiliriz*” diye bakarlar. Bu, Oda mantığıyla bağdaşan, bir yaklaşım mıdır? Değildir.

Odaların denetim yetkisi de şudur yani halka “*Şu teminatı verme*” amaçlı yapılı; “*Benim meslektaşlarım güvenilir insanlardır, onların yaptıkları işler, kamu yararına ve meslek kurallarına, etiğine, bilime uygun şeylerdir*” amacıyla yapılır. Mesleki denetimler ve benzeri şeylerde; Odanın içerisinde olmanın da, o meslek mensuplarına getirdiği böyle bir yarar vardır, onun bir etiketidir, onun bir sunuşudur. Şimdi, bu özellikte Meslek Odası Şubesi, Temsilciliği kaç tane var? Kendi Odamız içerisinde de bakalım, diğerlerine de bakalım, nasıl reflekslerleyiz? Niyetler farklı olabilir, ama günlük hayatta; proje, vize ve benzeri şeylerde, refleksler nasıl oluyor? Baştan sona bir operetinizim, nasıl operetinizim? Deprem oldu, TMMOB ve Odalar hemen şey yaptılar, “*Mesleki Denetim olsaydı, bunlar olmazdı*” deyip, hemen yasalara yani mesleki denetimi sokma gayreti içerisinde olurduk.

Geçmişte, TMMOB’nin ve Odaların mesleki denetim yapmasını, kendi meslektaşını gerçek anlamda yönetmemesini engelleyen, hiçbir şey yoktu, şu anlamda da yok, isteyen de yapıyor. İşin garibi, depremin olduğu bölgelere

bakarsınız; orada odalar ve belediyeler arasında çok yaygın bir mesleki denetim, vize sözleşmeleri, anlaşmaları var, mesleki denetimin de yoğun olarak yapıldığı, bu bölgede; mühendislerin yaptığı yapılar üzerinde de, çok büyük yıkımlar ve tahribatlar oldu, TMMOB ve şeyler, hiçbir özeleştirme yapmadı. Toplum karşısına çıkıp, samimi bir özeleştirme yapmadan, sanki “*Bütün bu olaylar, kendileri dışında, kendileri yokmuş ya da başka bir ülkedeymişler de olmuş*” gibi, haklar, hukuklar, operetin izimler, inşa ettiler. Bu Yönetmelik ve benzeri şeyler de, bu dünya görüşünün, bu operetin izimin eseri ve sonuçlarıdır.

Bizim bürokrasimiz açısından bakarsak; bu bizim içimizden gelen bir şeydir, ikincisi de, Türkiye bürokrasisinden gelen bir şey ama Türkiye bürokrasisinin de, Türkiye'nin ne kadar çıkarına, bir dünya görüşü temsil ettikleri tartışma konusu, ya siyasi iktidarın, ya da egemen devlet ideolojisinin -ki ideolojinin köklerini ve yapısını da biliyoruz- baskısı altında, biraz da medya yönlendirmesiyle ortaya çıkan şeyler.

Bu Yönetmelik, bir çeviri; çeviriden gelen eksiklikler, boşluklar var. Gerçek anlamda da bir düzenleme içermiyor, bu açıdan baktığınızda da; “*kendi içerisinde uygulama araçları yok, onlarca kavram var; tanımları yok, birtakım Yetkili Kurumlar tanımlanıyor; güya adı var, kendi yok, falan*” yani bu da, neresinden bakarsanız, tutarsız bir şey. “*Ciddi bir şey*” şeklinde değil ama gidiyor. Aslında hiçbir şey, düzenleme yapmıyor yani, kendini tamamen “*Avrupa Birliği hukukuna*” teslim etmiş, onlarca boşluğu, eksikliği olan bir şey.

Böyle bir düzenleme yapılacaksa, Türkiye'nin gerçek anlamda hukuki birikimi yeterlidir, bu yasal düzenlemeyi de, en iyi şekilde yapabilecek hukuk birimi var, ama yansıtmıyor, yansıtılmıyor çünkü gerçek anlamda böyle bir bürokrasimiz yok. Bu düzenleme, “*Bu ülkenin mühendislerinin, mimarlarının ya da meslek mensuplarının haklarını, hukukunu, diğer meslek mensuplarıyla eşdeğer şekilde koruyacak, bir düzenleme yapmak*” maksadıyla, hazırlanmış bir şey değil.

Yani bir şey var, “*Dalga geliyor, bunun da çok güzel bir şey olduğunu*” herkes, televizyonlardan söylüyor. Zaten, Avrupa Birliğine karşı olmak, ne demek? Böyle bir laf mı olabilir mi? Zaten, “*O, Allah'ı inkâr etmek gibi bir şey*” denip, “*Hemen, ne gelirse oradan çevir, imzala*” oluyor.

Bu mantık içerisinde, doğrusu bizim şehir plancılarının işi, oldukça zor, çünkü bizim meslek alanımızın kendinden kaynaklanan, ciddi sorunları da var. O nedenle bizler, diğer mühendislerin bakış açısından biraz daha farklı, bir yerdeyiz.

Mühendis sonuçta; bir binadan, yaptığı iş nedeniyle bir daireden yani ufak bir alanda, bir şeyden sorumlu olabilir ama bizim yaptığımız planlar; bir adalet, kamu yararı dağıtıyor. Dolayısıyla kamucu bakış açımız, daha egemen olmak durumunda, bu tür yasalar yönetmelikler, düzenlemeler konusunda, TMMOB camiası ne düşünüyor? Farklı olabilir, ama biz önce, kendi aramızda düşünelim. Sanıyorum, meslek reflekslerimizle, kendi aramızda doğru şeyleri bulabilecek durumdayız. Bugün burada dile getirilen görüşlerin çoğunun da, ortak paydası vardır. Doğru yolu bulabiliriz, *“TMMOB’de bizler gibi düşünen, TMMOB mensuplarıyla da, birlikte davranarak, doğru şeyler yaptırabiliriz, doğru şeyler uygulayabiliriz”* kanaatindeyim.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz Semih.

Efendim, tabii devam edeceğim, ama şöyle bir bilgi aldım; -doğrusu, benim de söylemek istediğim, başka şeyler de vardı- Sayın Yöneticimiz *“19’da burayı terk etmemiz gerekiyor”* dedi. Saat, 19’a 12 dakika var, Sevgili Hülya’ya da minimum bir 5 dakika. Evet, süre zorladı, keseyim, *“Hem ayrıntı, hem de üst politikaların verdiği rahatsızlığın dile getirildiği, bir oturum oldu”* sanıyorum. Başkanlarımız, hep bu bağlamda getirdiler, bu da, çok doğru bir şey tabii, yani siyasetin içinden hiç kopmaması gereken planlama, siyasetle beraber konuşulur, o zaman.

Biz de, o mesleğin insanlarıyız ve böyle bakmamız gerekiyor. *“Buna böyle bakıyoruz”* demek, *“Öbür tarafı reddediyoruz”* anlamında, *“Çevre ülke olduk da, Merkezi ülkeleri reddediyoruz”* anlamında, *“Küresel söylemi, hiç umursamıyoruz”* anlamında, söylemler değildir. Tabii ki bakarız, tabii ki çağdaşız, o anlamda tabii ki, *“Yeniyle, günceli de”* izlemeye çalışıyoruz. Gerçekten *“Birlikteliğimiz”* anlamında, *“Çok hoş bir toplantı oldu”* diye düşünüyorum. O anlamda, Şehir Plancıları Odasının hem Genel Merkezi, hem de İstanbul Şubemize, üst düzeyde teşekkürlerimizi iletme, borcumuz ama bunu sürdürmemiz lazım.

Demek ki, TMMOB yani Planlama Okulları Birliği Toplantısı, iyi bir zamana denk geldi, Perşembe ve Cuma günü yani o, iyi bir zamanlama olmuş. Perşembe ve Cuma günü, bizim üniversitede, bu toplantıyı yapacağız; eğitimlerimizi sunacağız. O

birliktelik adına, Odamız da orada olacak, Cuma öğleden sonra oturumunda da, biraz genel değerlendirme ve ekim gündemimizi, belirlemeye çalışacağız. Orada, tabii başka tavırların da ortaya çıkacağını düşünüyorum, yani tavırlı olmak adına, tavırların ortaya çıkacağını da düşünüyorum.

Çok kısa şunu söyleyeyim; -yani bir promosyon değil, böyle bir arayışımız katiyen olamaz, mesela ben, kendi bölümümde başta da bahsettiğim gibi, hep şunu söyledim- akreditasyon, rüşt ispatı değildir, böyle bir arayışımız yok. Biz batıyla, gelişmiş ülkelerle zaten beraberdik, yani onlardan hiç kopmadık, o beraberliğimiz şimdi de sürüyor. Öyle baktığınız zaman; Planlama Okulları Birliğinin üyesisiniz. İşte biz üyesiyiz, mesela bütün kredilerimizi ECTS'E çevirdik, ERASMUS'U başlattık, insanlar geliyor, gidiyor, ama bu "*Eşanlamlılık*" değil ki, yani ben, bütün eksiklerimle hem ülkemde, hem yurt dışına karşı, bütün özgürlüğümü ve özelimi koruduğum sürece, ama onlardan da kopmadığım sürece; belli bir yere doğru kendimi taşıyım. Belki 3 gün sonra, IKPI'LA masaya oturacağız, ama "*Gelin, beni kontrol edin*" demiyorum, böyle bir şeyim, hiç yok, "*Gelin, beni denetleyin*" de demiyorum, ama oturalım bakalım, nerede ne eksimiz var? Nerede, ne olacak? "*Meseleye, birazcık böyle koymamız gerekir*" diye aklımdan geçiriyorum.

Vakit çok dar olduğu için, hemen 5 dakika içerisinde -ama gerçekten 5 dakika, kesersem, bağışlayın- çünkü salonu, terk etmek durumundayız. Soru. Katkı değil, soru. Katkı değil, soru. Evet.

SALONDAN- Sayın Başkan, Anadolu'da bir atasözü vardır, onu söyleyerek, sorumu sormak istiyorum, "*Tilki vaaz veriyorsa, kazlarını iyi koru*" derler. Aslında bugünlerde; Tilki, bize vaaz veriyor. Ben, -Sayın Başkanın söylediği gibi- Haritacılar Odası ya da İnşaat Mühendisleri Odasının; yeni mezunları, "*İşte, kontrollü almak*" gibi, "*Odaya kaydedilmes*" gibi duruma, maalesef, böyle çok iyimser bir bakışla, bakamıyorum. Bu yöntemler, sistemler; gerek Avrupa Birliğinin, gerekse diğer merkezleşmiş sermaye tarafından, bize dağıtılan, Devletin bazı kurumları tarafından -belki Ebru Hanım söyleyebilir ya da TMMOB, Hazine bunun içinde olabilir- gelen birtakım dayatmalar sonucu, bunlar çıkıyor.

Dursun Beyden örnek verdiler, aslında bunlar -Necati Bey çok güzel bir açılım yaptı- 90'lı yıllardan gelen şeyler, fakat gerek TMMOB içinde, gerek Odalardaki muhalefetten dolayı, geri çekilen bir Yasaydı bu. Ancak deprem, bu tilkilere yeniden cesaret verdi. Orada bir yerde AB var, orada bir yerde bir GATS var, "*Bize, oradan*

öcü gibi, bakıyor" diye bir şey. Bunların, burada yerli taşıyıcıları vardır ve bunlar, yerli unsurlar tarafından, bize dayatılmaktadır. Bunun içinde de en önemlisi, -bundan önceki oturumda, genç arkadaşım "serbest çalıştığını" söyledi- ilk etkilenecek çevrenin içinde, kendimi de görüyorum. Gerek eğitim, gerek yetkin mühendislik, gerek akreditasyon Yörüng hiç değinmedi buna "Europeen Engineering" diye bir kavram var Avrupa'da gelişen bir kavram var. Yetkin mühendisliği belki, bu kapsamda ele almak lazım. Bu süreç içerisinde, FEANNI'de yapılan bir toplantıda, bizde nasıl TMMOB varsa, Almanya TMMOB ve diğer TMMOB'ların yaptığı bir Birlik var, Avrupa Mühendisler Odaları Federasyonu. Bunun yaptığı toplantıda gerek Kaya Beyin, gerek Dursun Beyin gittiği toplantıdır. Konular, 4 ana başlık altında görüşüldü, Meslek Eğitimi, Akreditasyon, Belgelendirme gibi maddeler, burada ele alındı. O süreçten sonra Kurultaylar, Kurultaydan sonra Kongreler, Kongrelerden sonra Mesleki Eğitim Yönetmeliği ve onun bire bir kopyası olan ve TMMOB'un Bakanlığa gönderdiği Kanun Taslağı.

Şimdi burada, sorum da şu; Şehir Plancıları Odası, "*Mühendislerin, kendi Plancılarının profilini çıkarma doğrultusunda, bir çalışma yaptığın*" biliyorum. Bu yapılan çalışmalar esnasında, işsiz ya da kendi işini yapmayan plancıların oranı nedir?

AB entegrasyon süreci ve hizmetlerin serbest dolaşımı kapsamında, özellikle Yetkin Mühendislik Yasa Tasarısı çıktıktan sonra, şehir plancıları, bundan nasıl etkilenecek? Çok kısa bir yorum bekliyorum.

Bir de, biz öyle bir toplumuz ki, şarkılarımızda bile var, "*Hem okudum, hem yazdım, yalan dünya senden bezdim*" Okumaktan, yazmaktan bezen bir toplumuz, ama öncelikle bu dönemde, lütfen daha çok okumak, daha çok yazmak durumundayız.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI – Tabii, o mutlak öyle. Allah'tan öyle bir camianın içindeyiz ki hepimiz; okuma yazma konusunda, bir problemimiz yok da, ağlamamız ortak.

Cevabı bir dakika içinde, Erhan verecek.

ERHAN DEMİRDİZEN (Şehir Planlamacıları Odası Başkanı)- Birinci soruyla ilgili olarak; işsizlikle ilgili ya da şu anda dağılımıyla ilgili, çok güncel bir bilgi elimizde

yok, onu söyleyeyim, ama birkaç yıl öncesine ait, biraz sezgisel olarak üçte 1 civarında bir işsizlik yani üçte 1'e yakın bir işsizlikten bahsediyoruz, ama çok güncel ve net bir rakam değil. Yani kamu, özel kesim, başka işte çalışanlar ve işsiz grupları aşağı yukarı üçte bire yakın. "Üçte bir, dörtte bir" diye, işsiz var.

Şimdi Avrupa Birliği süreci bunu nasıl etkileyecek? Şu anda Türkiye'de, şehir plancılarının işsiz kalmalarının nedeni, Avrupa Birliği süreci değil. Özellikle 80'li yıllardan itibaren Türkiye'nin, bir Planlama Kültüründen hızla kopmuş olması, yani bunun sebebi aslında dışarıda, falan değil, kendi içimizde. Biz, Yerel Yönetimlerle, filan farklı bölgelerde, çok toplantılar yapıyoruz ve sürekli bunları söylüyoruz; Türkiye Planlama Kültürü konusunda, uzlaşmasını yapmamış olan bir toplum, Plan İhtiyacını tespit etmemiş olan bir toplum, zaten mevzuatı da, o yüzden çok kararsız olan bir toplum, biraz o tarafa giden, biraz bu tarafa giden bir ülke.

O yüzden bu işsizlik ve Avrupa Birliği süreci konusunda, Semih Beyle de, toplantıdan önce konuşuyorduk, onun söylediklerine paralel söyleyeyim: Bunlar, "*Aslında bizce, biraz da tehlikeli argümanlar*" gibi, geliyor yani Avrupa Birliği üyesi ülkelerde; işsizlik, oradaki yerli nüfusun işsizliği ve yeni katılımlar, vesaire meselesinin, nasıl tartışıldığını?" Düşünürsek, -çok ağır bir benzetme, yapmak da istemiyorum- ama bizim hiç bir araya gelemeyeceğimiz siyasi çevreler, bu tip argümanları, değil mi? öne sürüyorlar. Hadi söyleyelim, Avrupa'da, mesela Almanya'da neonaziler, "*İşte Avrupa Birliğine yeni katılacak ülkelerin, Almanya'daki işsizlik oranlarını, artıracaklarını*" söylüyor. Şimdi biz ...

OTURUM BAŞKANI - Avrupa'daki de söylüyor, Neo Naziler değil. Başbakan adayı Anglo Merker bunu, çok açık söyledi.

Konuşmasına devam- Şey açısından söylüyorum, yani ilk olarak, o çevreler gündeme getirdi ve aşırı sağ da bunu, besledi yani Avrupa Birliğindeki işsizlik oranlarının giderek yükselmesi, aşırı sağ besledi. Ben, acaba, aşırı sağa doğru, kayıyor muyuz? Kaymıyor muyuz? Diye kendi kendime, soruyorum ama Semih Bey'in söylediği çerçeve içinde soruyorum. Burada, çok dikkat etmek lazım yani...

(salondan konuşmalar)

TOPLANTI BAŞKANI- Katkınıza çok teşekkür ediyorum, sağ olun. Onu baştan yaptınız, -sizin de şunu, çok anlayışla- yani onunla çok özdeşleşmeyin, üst politikalar itibarıyla, farklı bakışlar olabilir, ama onun için siz, yani hepimiz,

söylenenleri; ya başka türlü duruşlarla da ele almak zorundayız ya da öyle değerlendirmek zorundayız.

Üstelik bu, 1963 yılında AB'le girdiğimiz, “biz ortak, onlar pazar” meselesinde, çıkan bir işle başladı, 63'ten günümüze geldiğiniz zaman, “40 yıl, ömür yarısı” gibi bir süre içerisinde, onun sonuçlarını değerlendirdiğinizde; insanlar, yanında durabilir de, durmayabilir de, karşı çıkabilir, çıkmayabilir de. Yani siz, o konuda meslektaşımız olarak; çok şey yapmayın, ayrıca planlamanın şu anlamdaki fotoğrafını, Erhan çok güzel söyledi. Oda, üniversite, kültürümüz olarak, biz kendimize dönük eleştirilerimizi, hakikaten iyi yapmaya çalışıyoruz.

Bir sürü hatalarımız vardır ama bütün bunlarının üstüne; geleceğimiz adına, “*Bir AB sorunu çıkar mı? Oradan gelen bir şeyler, bizi başka bir yerlere de, taşır mı?*” endişesini taşıdığımız için, bunları söylüyoruz.

Bütün bunları değerlendirmek ve toplamak üzere; sözü, 5 dakikalığına Sevgili Hülya'ya veriyorum. **(kayıt sonu)**